

DEVLET DESTEK OFİSİ

EĞİTİM DOSYASI

2025

EĞİTİM DOSYASI

İÇİNDEKİLER

- EĞİTİM DOSYASI ÖZETİ
- ULUSAL EĞİTİM PLANI
- TÜRKİYE'DE EĞİTİM SİSTEMİ:
MEVCUT DURUM, SORUNLAR VE
GELECEK ÖNERİLERİ
- POLİTİKALAR KİTABI-EĞİTİM
BÖLÜMÜ
- MHP, AKP VE CHP PARTİ PROGRAMI-
EĞİTİM BÖLÜMÜ
- TÜRKİYE EĞİTİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ İÇİN POLİTİKA
ÖNERİ BELGESİ
- DÜNYADA EĞİTİM
- EĞİTİM İLE İLGİLİ AYET, HADİS VE
ÂLİM SÖZLERİ
- TÜRK TÖRESİNDE EĞİTİM
- EĞİTİM İLE İLGİLİ KİTAP NOTLARI

EĞİTİM DOSYASI

ÖZETİ

EĞİTİM DOSYASI – ÖZET

Eğitim dosyası aşağıdaki dokümanları içermektedir. Özet, aşağıdaki tüm dokümanlar incelenip notlar çıkarılarak hazırlanmıştır.

- ULUSAL EĞİTİM PLANI
- TÜRKİYE’DE EĞİTİM SİSTEMİ: MEVCUT DURUM, SORUNLAR VE GELEEK ÖNERİLERİ
- POLİTİKALAR KİTABI-EĞİTİM BÖLÜMÜ
- AKP, MHP VE CHP PARTİ PROGRAMI-EĞİTİM BÖLÜMÜ
- TÜRKİYE EĞİTİM SİSTEMİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ İÇİN POLİTİKA ÖNERİ BELGESİ
- DÜNYADA EĞİTİM
- EĞİTİM İLE İLGİLİ AYET, HADİS VE ÂLİM SÖZLERİ
- TÜRK TÖRESİNDE EĞİTİM
- EĞİTİM İLE İLGİLİ KİTAP NOTLARI

ÖZETİN DETAYLARI

Okullaşma oranlarında belirgin bir iyileşme vardır. Ancak okul öncesi (3–5 yaş) eğitimde okullaşma oranı düşüktür. **NEET** (ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin sayısı) oranı yüksektir.

2003-2022 PISA değerleri OECD’nin ortalamasının altındadır. Ancak yükselme eğilimindedir. Tüm ülkelerin ortalamasında geriden (2018 ve 2022 hariç) gelinmiştir.

İşveren nitelikli iş gücü bulamamaktadır.

Türkiye’de 209 üniversite (her ilde üniversite var) vardır; ancak dünya üniversite sıralamalarında ilk 500 içinde yer alan üniversite sayısı çok azdır.

Atıf sayısı ve akademik yayınların etkisi düşüktür. Hangi ülke ne yaptı, bu çalışma içerisinde bulunmaktadır.

Eğitimde dijitalleşmede ilerleme sağlandı.

Eğitime ayrılan kaynak OECD ortalamasının altındadır.

Kişi başına eğitim harcaması OECD ortalamasının altındadır.

Türkiye’de öğretmen başına düşen öğrenci sayısı, eğitim sisteminin etkinliğini ve kalitesini gösteren önemli bir göstergedir. Son yıllarda olumlu gelişmeler yaşanmıştır.

Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayıları

2002–2003 Eğitim-Öğretim Yılı

- **İlköğretim:** Öğretmen başına **28** öğrenci
- **Ortaöğretim:** Öğretmen başına **22** öğrenci

2021–2022 Eğitim-Öğretim Yılı

- İlköğretim: Öğretmen başına 15 öğrenci
- Ortaöğretim: Öğretmen başına 13 öğrenci

PISA 2022

Ülke	Matematik	Okuma	Fen Bilimleri	★ Genel Değerlendirme
Singapur	575	543	561	★ Dünyada birinci sırada
Estonya	510	511	526	Avrupa’da en başarılı
Japonya	536	516	547	Çok yüksek başarı
Güney Kore	527	515	528	İstikrarlı yüksek skorlar
Finlandiya	484	511	511	Okuma ve fen hâlâ güçlü
Türkiye	453	456	476	OECD ortalamasının altında, gelişmeye açık

Türkiye’nin PISA performansı; müfredatın güncellenmesi, öğretmen yetiştirme sisteminin güçlendirilmesi ve fırsat eşitliğinin artırılması gerekliliğini göstermektedir.

Türkiye, hem başlangıçta hem de kariyer sonunda maaş skalasında OECD ortalamasının çok altındadır.

Türkiye’nin Temel Sorunları

- Aşırı sınav odaklılık
- Öğretmen kalitesinin istikrarsızlığı
- Sosyoekonomik eşitsizliklerin etkisi
- Katı ve teorik müfredat
- Okul öncesi eğitimin yetersizliği

Başarılı Ülkelerin Ortak Özellikleri

- Öğrenci merkezli ve bireyselleştirilmiş yaklaşım
- Yüksek nitelikli öğretmen yetiştirme sistemi
- Müfredatın esnek ve yaşamla uyumlu olması
- Teknolojinin pedagojik araç olarak kullanılması
- Değerlendirmede gelişimsel ve çok boyutlu sistemler

Sonuç ve Öneriler

1. Öğretmen yetiştirme sisteminin kalite temelli reformu; öğretmen maaşlarının OECD ortalamasına çıkarılması ve yüksek lisansın zorunlu kılınması
2. Merkezi sınav sisteminin azaltılarak alternatif değerlendirme yollarına geçiş
3. Okul öncesi eğitimin zorunlu hâle getirilmesi ve kalitesinin artırılması
4. Müfredatın yaşam becerileri, yaratıcılık ve eleştirel düşünceye göre güncellenmesi
5. Eğitimde dijitalleşmenin sadece altyapı değil, içerik ve pedagojik yönden geliştirilmesi
6. 1. Eğitim İmkânlarının Geliştirilmesi ve Fırsat Eşitliğinin Artırılması

- 1.1. Okul binalarının fiziki altyapısının iyileştirilmesi ve modernizasyonu
- 1.2. Teknolojik donanımın (akıllı tahta, bilgisayar, internet erişimi) tüm okullarda standart hale getirilmesi
- 1.3. Dezavantajlı öğrencilere yönelik burs, ücretsiz yemek, kırtasiye ve ulaşım desteklerinin artırılması
- 1.4. Kırsal ve sosyo-ekonomik açıdan geri bölgelerde okul erişiminin artırılması
- 1.5. Engelli bireyler için erişilebilir okul ve eğitim ortamlarının yaygınlaştırılması
- 7. 2. Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısının Düzeltilmesi ve Dersliklerin Artırılması**
 - 2.1. Sınıf mevcutlarının pedagojik açıdan ideal seviyelere çekilmesi
 - 2.2. Yeni okul ve derslik yatırımlarının planlı şekilde hayata geçirilmesi
 - 2.3. Öğretmen atamalarının bölgesel ihtiyaçlara göre dengeli biçimde yapılması
 - 2.4. İkili eğitimin kademeli olarak kaldırılması
 - 2.5. Taşımali eğitimin ihtiyaç dışı kullanımının azaltılması
- 8. 3. Müfredat Kalitesinin Artırılması**
 - 3.1. Müfredatın çağın bilimsel, teknolojik ve toplumsal ihtiyaçlarına göre güncellenmesi
 - 3.2. Eleştirel düşünme, problem çözme ve analitik becerilerin müfredata entegre edilmesi
 - 3.3. Dijital okuryazarlık, yapay zekâ farkındalığı ve veri bilimi gibi alanların kademeli olarak eklenmesi
 - 3.4. Değerler eğitimi, etik, çevre bilinci ve vatandaşlık eğitiminin güçlendirilmesi
 - 3.5. Teorik bilgiden ziyade uygulama ve proje temelli öğrenmenin teşvik edilmesi
- 9. 4. Öğretmen Eğitiminin Güçlendirilmesi**
 - 4.1. Hizmet öncesi öğretmen eğitim programlarının güncellenmesi
 - 4.2. Hizmet içi eğitimlerin sürekli, zorunlu ve performansa dayalı hale getirilmesi
 - 4.3. Öğretmenlere yönelik pedagojik, teknolojik ve psikolojik destek programlarının geliştirilmesi
 - 4.4. Öğretmen kariyer basamaklarının net ve adil kriterlerle yeniden düzenlenmesi
 - 4.5. Başarılı öğretmenlerin ödüllendirilmesi ve iyi uygulamaların yaygınlaştırılması
- 10. 5. Bölgesel ve Ülkesel Farklılıkların Azaltılması**
 - 5.1. Bölgesel eğitim başarı farklarının düzenli olarak ölçülmesi
 - 5.2. Dezavantajlı bölgeler için özel eğitim teşvik ve destek paketlerinin uygulanması
 - 5.3. Kırsal bölgelerde görev yapan öğretmenler için ek teşvikler sağlanması
 - 5.4. Bölgesel ihtiyaçlara göre esnek müfredat ve uygulama modellerinin geliştirilmesi
 - 5.5. Göç, afet ve sosyo-ekonomik krizlerden etkilenen bölgeler için özel eğitim programları oluşturulması
- 11. 6. Eğitim Planını Uygulayacak Birimlerin Oluşturulması ve Geliştirilmesi**
 - 6.1. Ulusal ve yerel düzeyde eğitim planlama ve izleme birimlerinin kurulması
 - 6.2. Bu birimlerde görev alacak uzman personelin liyakat esasına göre seçilmesi
 - 6.3. Kurumlar arası koordinasyonun (bakanlıklar, yerel yönetimler, üniversiteler) güçlendirilmesi
 - 6.4. Eğitim politikalarının uygulanmasını takip eden performans ve denetim mekanizmalarının kurulması
 - 6.5. Eğitimde veri toplama, analiz ve raporlama altyapısının güçlendirilmesi
- 12. 7. Mevcut Durum Analizi, Trend ve Gelecek Tahminleri Çalışmalarının Yapılması**
 - 7.1. Eğitim sisteminin mevcut durumuna ilişkin kapsamlı veri analizlerinin yapılması
 - 7.2. Ulusal ve uluslararası eğitim göstergelerinin düzenli olarak takip edilmesi
 - 7.3. İş gücü piyasası ve teknoloji trendlerine göre gelecek becerilerinin belirlenmesi
 - 7.4. Eğitim politikalarında yapay zekâ ve veri analitiği destekli karar mekanizmalarının kullanılması
 - 7.5. Kısa, orta ve uzun vadeli eğitim senaryolarının oluşturulması
- 13. 8. Ölçme, Değerlendirme ve Eğitim Kalite Güvencesi Sistemi**

- 8.1. Öğrenci başarısının çok boyutlu ölçülmesi
- 8.2. Sınav odaklı sistemden süreç ve yetkinlik odaklı değerlendirmeye geçiş
- 8.3. Okul, öğretmen ve müfredat performans değerlendirme sistemleri
- 8.4. Ulusal kalite standartları ve akreditasyon mekanizmaları

14. 9. Eğitimde Dijital Dönüşüm ve Yapay Zekâ Entegrasyonu

- 9.1. Dijital eğitim platformlarının yaygınlaştırılması
- 9.2. Yapay zekâ destekli kişiselleştirilmiş öğrenme sistemleri
- 9.3. Uzaktan ve hibrit eğitim modellerinin kurumsallaştırılması
- 9.4. Eğitimde veri güvenliği ve dijital etik çerçevesi

15. 10. Mesleki Eğitim, İstihdam ve Eğitim–İş Gücü Uyumunun Sağlanması

- 10.1. Mesleki ve teknik eğitimin güçlendirilmesi
- 10.2. Üniversite–sanayi–kamu iş birlikleri
- 10.3. Beceri temelli sertifikasyon ve yaşam boyu öğrenme
- 10.4. Mezun izleme ve istihdam analiz sistemleri

16. 11. Eğitimde Psikososyal Destek, Rehberlik ve Değerler Eğitimi

- 11.1. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması
- 11.2. Öğrencilerin ruh sağlığını destekleyen programlar
- 11.3. Ahlak, etik, vatandaşlık ve sosyal sorumluluk eğitimi
- 11.4. Okul ikliminin ve öğrenci refahının güçlendirilmesi

17. 12. Eğitimde Yönetim, Finansman ve Kaynak Verimliliği

- 12.1. Eğitim bütçesinin etkin ve şeffaf kullanımı
- 12.2. Performans bazlı kaynak tahsisi
- 12.3. Kamu–özel–STK iş birlikleri
- 12.4. Eğitim yatırımlarının etki analizleri

18. 13. Eğitimde Ar-Ge, Yenilikçilik ve Akademik Üretkenlik

- 13.1. Eğitim bilimlerinde Ar-Ge merkezleri kurulması

13.2. Yenilikçi öğretim yöntemlerinin teşvik edilmesi

13.3. Üniversitelerde araştırma kalitesinin artırılması

13.4. Uluslararası akademik iş birlikleri

19. 14. Kriz, Afet ve Olağanüstü Durumlarda Eğitim Sürekliliği

14.1. Afet ve kriz senaryolarına uygun eğitim modelleri

14.2. Uzaktan eğitimin acil durum altyapısı

14.3. Göç, salgın ve afet bölgelerine özel eğitim planları

14.4. Eğitimde esneklik ve dayanıklılık politikaları

ULUSAL EĞİTİM PLANI

İÇİNDEKİLER

1. Eğitim İmkânlarının Geliştirilmesi ve Fırsat Eşitliğinin Artırılması

- 1.1. Okul binalarının fiziki altyapısının iyileştirilmesi ve modernizasyonu
- 1.2. Teknolojik donanımın (akıllı tahta, bilgisayar, internet erişimi) tüm okullarda standart hale getirilmesi
- 1.3. Dezavantajlı öğrencilere yönelik burs, ücretsiz yemek, kırtasiye ve ulaşım desteklerinin artırılması
- 1.4. Kırsal ve sosyo-ekonomik açıdan geri bölgelerde okul erişiminin artırılması
- 1.5. Engelli bireyler için erişilebilir okul ve eğitim ortamlarının yaygınlaştırılması

2. Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısının Düzeltilmesi ve Dersliklerin Artırılması

- 2.1. Sınıf mevcutlarının pedagojik açıdan ideal seviyelere çekilmesi
- 2.2. Yeni okul ve derslik yatırımlarının planlı şekilde hayata geçirilmesi
- 2.3. Öğretmen atamalarının bölgesel ihtiyaçlara göre dengeli biçimde yapılması
- 2.4. İkili eğitimin kademeli olarak kaldırılması
- 2.5. Taşınmalı eğitimin ihtiyaç dışı kullanımının azaltılması

3. Müfredat Kalitesinin Artırılması

- 3.1. Müfredatın çağın bilimsel, teknolojik ve toplumsal ihtiyaçlarına göre güncellenmesi
- 3.2. Eleştirel düşünme, problem çözme ve analitik becerilerin müfredata entegre edilmesi
- 3.3. Dijital okuryazarlık, yapay zekâ farkındalığı ve veri bilimi gibi alanların kademeli olarak eklenmesi
- 3.4. Değerler eğitimi, etik, çevre bilinci ve vatandaşlık eğitiminin güçlendirilmesi
- 3.5. Teorik bilgiden ziyade uygulama ve proje temelli öğrenmenin teşvik edilmesi

4. Öğretmen Eğitiminin Güçlendirilmesi

- 4.1. Hizmet öncesi öğretmen eğitim programlarının güncellenmesi
- 4.2. Hizmet içi eğitimlerin sürekli, zorunlu ve performansa dayalı hale getirilmesi
- 4.3. Öğretmenlere yönelik pedagojik, teknolojik ve psikolojik destek programlarının geliştirilmesi
- 4.4. Öğretmen kariyer basamaklarının net ve adil kriterlerle yeniden düzenlenmesi
- 4.5. Başarılı öğretmenlerin ödüllendirilmesi ve iyi uygulamaların yaygınlaştırılması

5. Bölgesel ve Ülkesel Farklılıkların Azaltılması

- 5.1. Bölgesel eğitim başarı farklarının düzenli olarak ölçülmesi
- 5.2. Dezavantajlı bölgeler için özel eğitim teşvik ve destek paketlerinin uygulanması
- 5.3. Kırsal bölgelerde görev yapan öğretmenler için ek teşvikler sağlanması
- 5.4. Bölgesel ihtiyaçlara göre esnek müfredat ve uygulama modellerinin geliştirilmesi
- 5.5. Göç, afet ve sosyo-ekonomik krizlerden etkilenen bölgeler için özel eğitim programları oluşturulması

6. Eğitim Planını Uygulayacak Birimlerin Oluşturulması ve Geliştirilmesi

- 6.1. Ulusal ve yerel düzeyde eğitim planlama ve izleme birimlerinin kurulması
- 6.2. Bu birimlerde görev alacak uzman personelin liyakat esasına göre seçilmesi
- 6.3. Kurumlar arası koordinasyonun (bakanlıklar, yerel yönetimler, üniversiteler) güçlendirilmesi
- 6.4. Eğitim politikalarının uygulanmasını takip eden performans ve denetim mekanizmalarının kurulması
- 6.5. Eğitimde veri toplama, analiz ve raporlama altyapısının güçlendirilmesi

7. Mevcut Durum Analizi, Trend ve Gelecek Tahminleri Çalışmalarının Yapılması

- 7.1. Eğitim sisteminin mevcut durumuna ilişkin kapsamlı veri analizlerinin yapılması
- 7.2. Ulusal ve uluslararası eğitim göstergelerinin düzenli olarak takip edilmesi
- 7.3. İş gücü piyasası ve teknoloji trendlerine göre gelecek becerilerinin belirlenmesi
- 7.4. Eğitim politikalarında yapay zekâ ve veri analitiği destekli karar mekanizmalarının kullanılması
- 7.5. Kısa, orta ve uzun vadeli eğitim senaryolarının oluşturulması

8. Ölçme, Değerlendirme ve Eğitim Kalite Güvencesi Sistemi

- 8.1. Öğrenci başarısının çok boyutlu ölçülmesi
- 8.2. Sınav odaklı sistemden süreç ve yetkinlik odaklı değerlendirmeye geçiş
- 8.3. Okul, öğretmen ve müfredat performans değerlendirme sistemleri
- 8.4. Ulusal kalite standartları ve akreditasyon mekanizmaları

9. Eğitimde Dijital Dönüşüm ve Yapay Zekâ Entegrasyonu

- 9.1. Dijital eğitim platformlarının yaygınlaştırılması
- 9.2. Yapay zekâ destekli kişiselleştirilmiş öğrenme sistemleri
- 9.3. Uzaktan ve hibrit eğitim modellerinin kurumsallaştırılması
- 9.4. Eğitimde veri güvenliği ve dijital etik çerçevesi

10. Mesleki Eğitim, İstihdam ve Eğitim–İş Gücü Uyumunun Sağlanması

- 10.1. Mesleki ve teknik eğitimin güçlendirilmesi
- 10.2. Üniversite–sanayi–kamu iş birlikleri

10.3. Beceri temelli sertifikasyon ve yaşam boyu öğrenme

10.4. Mezun izleme ve istihdam analiz sistemleri

11. Eğitimde Psikososyal Destek, Rehberlik ve Değerler Eğitimi

11.1. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması

11.2. Öğrencilerin ruh sağlığını destekleyen programlar

11.3. Ahlak, etik, vatandaşlık ve sosyal sorumluluk eğitimi

11.4. Okul ikliminin ve öğrenci refahının güçlendirilmesi

12. Eğitimde Yönetim, Finansman ve Kaynak Verimliliği

12.1. Eğitim bütçesinin etkin ve şeffaf kullanımı

12.2. Performans bazlı kaynak tahsisi

12.3. Kamu–özel–STK iş birlikleri

12.4. Eğitim yatırımlarının etki analizleri

13. Eğitimde Ar-Ge, Yenilikçilik ve Akademik Üretkenlik

13.1. Eğitim bilimlerinde Ar-Ge merkezleri kurulması

13.2. Yenilikçi öğretim yöntemlerinin teşvik edilmesi

13.3. Üniversitelerde araştırma kalitesinin artırılması

13.4. Uluslararası akademik iş birlikleri

14. Kriz, Afet ve Olağanüstü Durumlarda Eğitim Sürekliliği

14.1. Afet ve kriz senaryolarına uygun eğitim modelleri

14.2. Uzaktan eğitimin acil durum altyapısı

14.3. Göç, salgın ve afet bölgelerine özel eğitim planları

14.4. Eğitimde esneklik ve dayanıklılık politikaları

ULUSAL EĞİTİM PLANI

1. Eğitim İmkânlarının Geliştirilmesi ve Fırsat Eşitliğinin Artırılması

1.1. Okul Binalarının Fiziki Altyapısının İyileştirilmesi ve Modernizasyonu

Eğitim ortamlarının niteliği, öğrencilerin akademik başarısını, fiziksel sağlığını ve psikososyal gelişimini doğrudan etkilemektedir. Bu kapsamda okul binalarının fiziki altyapısının iyileştirilmesi ve modernizasyonu, eğitim planının temel öncelikleri arasında yer almaktadır. Öncelikle ülke genelindeki tüm okul binalarının mevcut durumları kapsamlı bir envanter çalışmasıyla tespit edilecek, yapı güvenliği, deprem dayanıklılığı ve yangın güvenliği açısından teknik incelemeler yapılacaktır. Risk taşıdığı belirlenen veya ekonomik ömrünü tamamlamış okul binaları kademeli olarak yenilenecek ya da yeniden inşa edilecektir.

Okul binalarında ısıtma, soğutma, havalandırma ve yalıtım sistemleri modern standartlara uygun hale getirilerek öğrencilerin sağlıklı ve konforlu ortamlarda eğitim görmesi sağlanacaktır. Dersliklerin ergonomik, aydınlatma ve akustik koşulları iyileştirilecek; laboratuvar, atölye, kütüphane, spor salonu ve çok amaçlı alanlar eğitim programlarının gerektirdiği nitelikte ve yeterlilikte düzenlenecektir. Ayrıca engelli bireylerin eğitime tam ve eşit katılımını sağlamak amacıyla tüm okul binalarında erişilebilirlik standartları eksiksiz şekilde uygulanacaktır.

Okul bahçeleri ve açık alanlar, öğrencilerin sosyal, sportif ve zihinsel gelişimini destekleyecek güvenli ve yeşil alanlar olarak yeniden tasarlanacaktır. Bununla birlikte enerji verimliliği yüksek, çevre dostu ve sürdürülebilir yapı anlayışı benimsenerek okul binalarının uzun vadede ekonomik ve ekolojik açıdan verimli olması hedeflenecektir. Tüm bu süreçlerin etkin biçimde yürütülmesi için bakım, onarım ve yenileme faaliyetleri düzenli olarak izlenecek, planlı bütçe ve denetim mekanizmaları oluşturulacaktır.

1.2. Teknolojik Donanımın (Akıllı Tahta, Bilgisayar, İnternet Erişimi) Tüm Okullarda Standart Hale Getirilmesi

Eğitimde kalite ve verimliliğin artırılabilmesi için teknolojik donanımın tüm okullarda asgari bir standart düzeye ulaştırılması temel hedeflerden biridir. Bu doğrultuda okulların mevcut teknolojik altyapıları kapsamlı biçimde analiz edilerek donanım, yazılım ve bağlantı ihtiyaçları tespit edilecektir. Akıllı tahta, bilgisayar, tablet ve benzeri eğitim teknolojilerinin tüm sınıflarda etkin şekilde kullanılabilmesi için gerekli altyapı yatırımları planlı ve aşamalı olarak hayata geçirilecektir.

Okullarda hızlı, güvenli ve kesintisiz internet erişimi sağlanarak dijital eğitim içeriklerine eşit erişim imkânı oluşturulacaktır. Teknolojik donanımlar yalnızca temin edilmekle sınırlı kalmayacak, bu donanımların bakım, güncelleme ve sürdürülebilir kullanımını sağlayacak teknik destek mekanizmaları kurulacaktır. Ayrıca öğretmen ve öğrencilerin teknolojiyi

pedagojik amaçlarla etkin kullanabilmeleri için dijital yeterlilikleri artırılacak, eğitim teknolojilerinin müfredata entegre edilmesi desteklenecektir.

Teknolojik altyapının yaygınlaştırılması sürecinde veri güvenliği, siber güvenlik ve dijital etik ilkeleri gözetilecek; öğrencilerin güvenli dijital ortamlarda öğrenim görmeleri sağlanacaktır. Bu yaklaşım sayesinde teknolojik imkânlardan kaynaklanan bölgesel ve sosyo-ekonomik farklılıklar azaltılacak, çağın gerektirdiği dijital becerilere sahip bireylerin yetiştirilmesine katkı sunulacaktır.

1.3. Dezavantajlı Öğrencilere Yönelik Burs, Ücretsiz Yemek, Kırtasiye ve Ulaşım Desteklerinin Artırılması

Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi için dezavantajlı öğrencilerin ekonomik ve sosyal koşullarından kaynaklanan engellerin ortadan kaldırılması büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda düşük gelirli ailelerin çocukları, kırsal bölgelerde yaşayan öğrenciler, engelli bireyler ve risk altındaki gruplar öncelikli olmak üzere kapsamlı destek mekanizmaları oluşturulacaktır. Öğrencilerin eğitim sürecine kesintisiz devam edebilmeleri amacıyla burs ve maddi destek programları güçlendirilecek, desteklerin adil ve şeffaf kriterlere göre dağıtılması sağlanacaktır.

Beslenme öğrenme üzerindeki doğrudan etkisi göz önünde bulundurularak, ücretsiz ve sağlıklı okul yemeği uygulamaları yaygınlaştırılacak; özellikle dezavantajlı bölgelerde bu hizmetler kalıcı ve sürdürülebilir hale getirilecektir. Eğitim materyallerine erişimde yaşanan eşitsizliklerin giderilmesi amacıyla kırtasiye, kitap ve dijital eğitim araçları öğrencilere ücretsiz olarak temin edilecektir. Ayrıca okul erişimini zorlaştıran mesafe ve ulaşım sorunlarının ortadan kaldırılması için ücretsiz veya destekli ulaşım hizmetleri geliştirilecektir.

Tüm bu desteklerin etkili şekilde uygulanabilmesi için ilgili kurumlar arasında koordinasyon sağlanacak, destek programlarının öğrencilerin akademik başarısı ve okula devam oranları üzerindeki etkileri düzenli olarak izlenecektir. Böylece sosyo-ekonomik koşullardan bağımsız olarak her öğrencinin nitelikli eğitime eşit biçimde erişmesi hedeflenecektir.

1.4. Kırsal ve Sosyo-Ekonomik Açıdan Geri Bölgelerde Okul Erişiminin Artırılması

Eğitimde bölgesel eşitsizliklerin azaltılması ve tüm bireylerin eğitime erişiminin güvence altına alınması amacıyla, kırsal ve sosyo-ekonomik açıdan geri bölgelerde okul erişiminin artırılması temel bir öncelik olarak ele alınacaktır. Bu kapsamda söz konusu bölgelerdeki mevcut okul sayısı, fiziki kapasite ve ulaşım koşulları detaylı biçimde analiz edilerek erişim engelleri tespit edilecektir. Eğitim hizmetlerine erişimin yetersiz olduğu yerleşim birimlerinde yeni okul yapımları planlanacak, ihtiyaç duyulan alanlarda mobil veya çok amaçlı eğitim modelleri geliştirilecektir.

Öğrencilerin uzun mesafeler nedeniyle eğitimden kopmalarını önlemek amacıyla güvenli ve düzenli ulaşım çözümleri yaygınlaştırılacak, taşınabilir eğitimin niteliği artırılarak öğrencilerin fiziksel ve psikolojik yükü azaltılacaktır. Kırsal bölgelerde görev yapan öğretmenlerin sürekliliğini sağlamak için barınma, ulaşım ve sosyal imkânlar güçlendirilecek; böylece eğitim hizmetlerinin kesintisiz sunulması hedeflenecektir. Ayrıca dijital eğitim olanakları desteklenerek yüz yüze eğitimin erişiminin sınırlı olduğu bölgelerde alternatif öğrenme imkânları oluşturulacaktır.

Bu politikalar aracılığıyla, coğrafi ve sosyo-ekonomik koşullardan kaynaklanan eğitim eşitsizliklerinin giderilmesi, kırsal bölgelerde yaşayan çocukların eğitim süreçlerine daha güçlü şekilde katılması ve uzun vadede bölgesel kalkınmaya katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

1.5. Engelli Bireyler İçin Erişilebilir Okul ve Eğitim Ortamlarının Yaygınlaştırılması

Eğitim sisteminin kapsayıcı ve eşitlikçi bir yapıya kavuşturulması için engelli bireylerin eğitime tam ve etkin katılımının sağlanması temel bir hedef olarak ele alınmaktadır. Bu doğrultuda okul binaları ve eğitim ortamları, engelli bireylerin fiziksel, duyuusal ve bilişsel ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde erişilebilirlik ilkelerine uygun hale getirilecektir. Rampa, asansör, erişilebilir tuvaletler, yönlendirme sistemleri ve ergonomik düzenlemeler standart hale getirilerek tüm öğrencilerin eğitim alanlarına bağımsız biçimde erişebilmesi sağlanacaktır.

Eğitim materyalleri ve öğretim yöntemleri, farklı engel gruplarına uygun olarak çeşitlendirilecek; görme, işitme ve öğrenme güçlüğü yaşayan öğrenciler için destekleyici teknolojiler ve özel eğitim araçları yaygınlaştırılacaktır. Öğretmenlerin ve okul personelinin engelli bireylerle etkili iletişim kurabilmesi ve kapsayıcı eğitim uygulamalarını hayata geçirebilmesi amacıyla özel eğitim ve farkındalık programları düzenlenecektir. Ayrıca rehberlik ve destek hizmetleri güçlendirilerek öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimleri yakından takip edilecektir.

Bu kapsamda yürütülecek çalışmalar, engelli bireylerin eğitim hayatında karşılaştıkları fiziksel ve pedagojik engellerin azaltılmasını, toplumsal hayata eşit katılımlarının desteklenmesini ve kapsayıcı bir eğitim kùltürünün yaygınlaşmasını hedeflemektedir. Böylece eğitim sistemi, tüm bireylerin potansiyellerini gerçekleştirebileceği adil ve erişilebilir bir yapıya kavuşturulacaktır.

2. Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısının Düzeltilmesi ve Dersliklerin Artırılması

2.1. Sınıf Mevcutlarının Pedagojik Açıdan İdeal Seviyelere ekilmesi

Eğitimde öğrenme kalitesinin artırılabilmesi için sınıf mevcutlarının pedagojik açıdan ideal seviyelere çekilmesi temel bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir. Kalabalık sınıflar, öğretmenlerin öğrencilerle birebir ilgilenmesini zorlaştırmakta, öğrenme sürecinin niteliğini ve öğrenci başarısını olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle sınıf mevcutlarının azaltılması, etkili öğretim yöntemlerinin uygulanabilmesi ve öğrenci merkezli eğitimin yaygınlaştırılması açısından öncelikli bir hedef olarak ele alınacaktır.

Bu kapsamda okul ve bölge bazında öğrenci yoğunlukları analiz edilerek ihtiyaç duyulan derslik ve öğretmen sayıları belirlenecektir. Öğrenci dağılımındaki dengesizlikler giderilerek mevcut kaynakların daha verimli kullanılması sağlanacak, yeni derslik yapımları ve öğretmen istihdamı planlı şekilde hayata geçirilecektir. Özellikle erken çocukluk ve temel eğitim kademelerinde sınıf mevcutlarının düşürülmesi önceliklendirilecek, böylece öğrencilerin akademik, sosyal ve duyuusal gelişimleri daha etkin biçimde desteklenecektir.

Sınıf mevcutlarının pedagojik standartlara uygun hale getirilmesiyle birlikte öğretmenlerin ölçme, değerlendirme ve rehberlik faaliyetlerini daha sağlıklı yürütmeleri mümkün olacak; eğitim ortamlarında etkileşim, katılım ve öğrenme verimliliği artırılacaktır. Bu yaklaşım, uzun vadede eğitim kalitesinin yükseltilmesine ve öğrencilerin bireysel potansiyellerini daha iyi ortaya koymalarına katkı sağlayacaktır.

2.2. Yeni Okul ve Derslik Yatırımlarının Planlı şekilde Hayata Geçirilmesi

Artan öğrenci sayısı, nüfus hareketliliği ve bölgesel yoğunluklar dikkate alındığında, yeni okul ve derslik yatırımlarının planlı ve sürdürülebilir bir yaklaşımla hayata geçirilmesi eğitim

sisteminin sağlıklı işleyişi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda ülke genelinde demografik veriler, göç hareketleri ve mevcut okul kapasiteleri analiz edilerek kısa, orta ve uzun vadeli okul yatırım planları oluşturulacaktır. Yatırımlar, ihtiyaç önceliğine göre belirlenerek kaynakların etkin ve verimli kullanılması sağlanacaktır.

Yeni okul ve derslik yapımlarında yalnızca nicelik değil, nitelik de esas alınacak; modern eğitim anlayışına uygun, güvenli, erişilebilir ve çok amaçlı kullanım imkânı sunan yapılar inşa edilecektir. Bölgesel farklılıklar gözetilerek hızlı nüfus artışı yaşanan yerleşim alanları ve eğitim altyapısı yetersiz bölgeler önceliklendirilecektir. Ayrıca mevcut okul alanlarında kapasite artırımı ve dönüşüm projeleri ile kısa sürede derslik ihtiyacının karşılanması hedeflenecektir.

Bu yatırımların etkin biçimde uygulanabilmesi için merkezi ve yerel yönetimler arasında güçlü bir koordinasyon sağlanacak, yatırım süreçleri düzenli olarak izlenerek gecikme ve kaynak israfının önüne geçilecektir. Planlı okul ve derslik yatırımları sayesinde sınıf mevcutlarının azaltılması, eğitim ortamlarının iyileştirilmesi ve eğitim hizmetlerine erişimin dengeli biçimde sağlanması amaçlanmaktadır.

2.3. Öğretmen Atamalarının Bölgesel İhtiyaçlara Göre Dengeli Biçimde Yapılması

Eğitim hizmetlerinin ülke genelinde eşit ve nitelikli biçimde sunulabilmesi için öğretmen atamalarının bölgesel ihtiyaçlar dikkate alınarak dengeli şekilde gerçekleştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Öğretmen dağılımındaki dengesizlikler, bazı bölgelerde öğretmen yetersizliğine, bazı bölgelerde ise yoğunluğa yol açarak eğitim kalitesinde farklılıklar oluşmasına neden olmaktadır. Bu nedenle öğretmen istihdamı ve atama süreçleri, veriye dayalı planlama anlayışıyla yeniden ele alınacaktır.

Bu kapsamda okul, ilçe ve il bazında branşlara göre öğretmen ihtiyacı düzenli olarak analiz edilecek; atamalar bu ihtiyaç haritalarına göre yapılacaktır. Dezavantajlı, kırsal ve öğretmen sirkülasyonunun yüksek olduğu bölgelerde görev yapan öğretmenlerin sürekliliğini sağlamak amacıyla teşvik mekanizmaları geliştirilecek, barınma, ulaşım ve sosyal imkânlar güçlendirilecektir. Böylece öğretmenlerin bu bölgelerde uzun süreli ve verimli şekilde görev yapmaları desteklenecektir.

Öğretmen atamalarında yalnızca sayısal denge değil, niteliksel uyum da gözetilecek; öğretmenlerin alan yeterlilikleri, deneyimleri ve mesleki gelişim ihtiyaçları dikkate alınacaktır. Bu yaklaşım sayesinde öğretmen kaynaklarının ülke genelinde daha adil ve etkin kullanılması sağlanacak, bölgesel eğitim farklılıklarının azaltılmasına katkı sunulacaktır.

2.4. İkili Eğitimin Kademeli Olarak Kaldırılması

Eğitimde kalite, süreklilik ve öğrenci refahının artırılabilmesi için ikili eğitimin kademeli olarak kaldırılması önemli bir hedef olarak ele alınmaktadır. İkili eğitim uygulamaları, öğrencilerin çok erken saatlerde ya da geç saatlerde eğitim görmek zorunda kalmasına yol açmakta; öğrenme verimliliği, sosyal yaşam ve aile düzeni üzerinde olumsuz etkiler yaratabilmektedir. Bu nedenle eğitim sürelerinin sağlıklı ve dengeli bir yapıya kavuşturulması amaçlanmaktadır.

Bu kapsamda ikili eğitim uygulanan okulların mevcut fiziki kapasiteleri ve öğrenci yoğunlukları analiz edilerek dönüşüm planları hazırlanacaktır. Yeni okul ve derslik yatırımlarıyla birlikte mevcut okul alanlarının etkin kullanımı sağlanarak tekli eğitime geçiş süreci aşamalı biçimde yürütülecektir. Dönüşüm sürecinde bölgesel ihtiyaçlar ve altyapı

koşulları dikkate alınacak, öğrencilerin eğitim süreçlerinde kesinti yaşanmamasına özen gösterilecektir.

İkili eğitimin kaldırılmasıyla birlikte öğrencilerin daha uzun ve verimli öğrenme sürelerine sahip olması, okul içi sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin artırılması hedeflenmektedir. Bu uygulama aynı zamanda öğretmenlerin çalışma koşullarını iyileştirecek, eğitim ortamlarında planlama ve koordinasyonun daha sağlıklı yürütülmesine katkı sağlayacaktır.

2.5. Taşınabilir Eğitimin İhtiyaç Dışı Kullanımının Azaltılması

Taşınabilir eğitim uygulaması, zorunlu durumlarda eğitime erişimi sağlamak açısından önemli bir araç olmakla birlikte, ihtiyaç dışı ve yaygın kullanımı eğitim kalitesi ve öğrenci refahı üzerinde olumsuz etkiler oluşturabilmektedir. Uzun süreli ulaşım, öğrencilerin fiziksel ve zihinsel yorgunluğunu artırmakta, okula devam ve akademik başarı üzerinde olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Bu nedenle taşınabilir eğitimin yalnızca zorunlu hallerde uygulanması ve alternatif çözümlerle desteklenmesi hedeflenmektedir.

Bu doğrultuda taşınabilir eğitimin uygulandığı bölgeler yeniden değerlendirilecek, coğrafi koşullar, öğrenci sayıları ve mevcut okul kapasiteleri dikkate alınarak ihtiyaç analizleri yapılacaktır. Taşınabilir eğitimin zorunlu olmadığı yerlerde yerinde eğitim çözümleri geliştirilerek yeni okul ve derslik yatırımları planlanacak, küçük yerleşim birimleri için esnek ve çok amaçlı eğitim modelleri uygulanacaktır. Böylece öğrencilerin eğitim ortamlarına daha kısa sürede ve güvenli biçimde erişimleri sağlanacaktır.

Taşınabilir eğitimin sürdüğü bölgelerde ise ulaşım güvenliği, süre ve konfor standartları iyileştirilecek; öğrencilerin eğitim sürecinden kopmamaları için destekleyici önlemler alınacaktır. Bu yaklaşım sayesinde taşınabilir eğitimin yalnızca gerçek ihtiyaçlara yönelik, sınırlı ve geçici bir çözüm olarak kullanılması sağlanacak; öğrencilerin buldukları çevrede nitelikli eğitime erişimleri teşvik edilecektir.

3. Müfredat Kalitesinin Artırılması

3.1. Müfredatın Çağın Bilimsel, Teknolojik ve Toplumsal İhtiyaçlarına Göre Güncellenmesi

Eğitim sisteminin bireyleri geleceğe hazırlayabilmesi için müfredatın çağın bilimsel, teknolojik ve toplumsal gelişmeleriyle uyumlu hale getirilmesi temel bir gerekliliktir. Hızla değişen bilgi üretim süreçleri, dijitalleşme ve toplumsal dönüşümler, eğitim içeriklerinin sürekli olarak güncellenmesini zorunlu kılmaktadır. Bu doğrultuda müfredat, yalnızca bilgi aktarımına dayalı bir yapıdan çıkarılarak öğrencilerin düşünme, sorgulama ve üretme becerilerini geliştiren bir anlayışla yeniden ele alınacaktır.

Müfredat güncelleme sürecinde bilimsel gelişmeler, teknolojik yenilikler ve iş gücü piyasasının ihtiyaçları dikkate alınacak; ders içerikleri güncel, bütüncül ve disiplinler arası bir yaklaşımla yapılandırılacaktır. Toplumsal değerler, kültürel birikim, çevre bilinci ve vatandaşlık sorumlulukları müfredatın temel bileşenleri arasında yer alacak; öğrencilerin hem akademik hem de sosyal açıdan donanımlı bireyler olarak yetişmeleri hedeflenecektir. Ayrıca müfredatın esnek bir yapıya kavuşturulmasıyla bölgesel ihtiyaçlara ve farklı öğrenme düzeylerine uyum sağlanacaktır.

Bu yaklaşım sayesinde eğitim programları, değişen dünya koşullarına hızlı şekilde uyum sağlayabilen, eleştirel düşünebilen ve toplumsal sorumluluk bilinci gelişmiş bireylerin yetiştirilmesine katkı sunacaktır. Müfredatın düzenli aralıklarla gözden geçirilmesi ve

güncellenmesi, eğitim sisteminin dinamik ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşmasını destekleyecektir.

3.2. Eleştirel Düşünme, Problem Çözme ve Analitik Becerilerin Müfredata Entegre Edilmesi

Günümüz dünyasında bireylerin yalnızca bilgiye sahip olmaları değil, bilgiyi doğru biçimde analiz edebilmeleri, sorgulayabilmeleri ve karşılaştıkları sorunlara çözüm üretebilmeleri büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle eleştirel düşünme, problem çözme ve analitik becerilerin eğitim müfredatının temel bileşenleri haline getirilmesi hedeflenmektedir. Eğitim süreci, ezbere dayalı öğrenmeden uzaklaştırılarak öğrencilerin aktif katılım gösterdiği, düşünme ve üretme odaklı bir yapıya dönüştürülecektir.

Bu kapsamda ders içerikleri ve öğretim yöntemleri, öğrencilerin soru sormasını, farklı bakış açılarını değerlendirmesini ve mantıksal çıkarımlar yapmasını teşvik edecek şekilde yeniden düzenlenecektir. Gerçek yaşam problemlerine dayalı senaryolar, proje çalışmaları, tartışma ortamları ve uygulamalı etkinlikler aracılığıyla öğrencilerin analitik düşünme becerileri geliştirilecektir. Ayrıca disiplinler arası çalışmalar desteklenerek bilgilerin farklı alanlarda nasıl kullanılabileceği öğrencilere gösterilecektir.

Eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin müfredata entegre edilmesi, öğrencilerin akademik başarılarının yanı sıra yaşam boyu öğrenme yetkinliklerini de güçlendirecektir. Bu yaklaşım sayesinde bireylerin karşılaştıkları sorunlara bilinçli, yaratıcı ve çözüm odaklı yaklaşabilmeleri sağlanacak; toplumsal ve ekonomik hayatta daha etkin roller üstlenmelerine katkı sunulacaktır.

3.3. Dijital Okuryazarlık, Yapay Zekâ Farkındalığı ve Veri Bilimi Gibi Alanların Kademeli Olarak Eklenmesi

Dijitalleşmenin hız kazandığı günümüzde, bireylerin teknolojiyi yalnızca tüketen değil, bilinçli ve üretken şekilde kullanan aktörler haline gelmesi büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda dijital okuryazarlık, yapay zekâ farkındalığı ve veri bilimi gibi alanların eğitim müfredatına kademeli olarak eklenmesi hedeflenmektedir. Öğrencilerin erken yaşlardan itibaren dijital araçları doğru, güvenli ve etik biçimde kullanabilmeleri, eğitim sisteminin temel öncelikleri arasında yer alacaktır.

Bu kapsamda dijital okuryazarlık becerileri, temel eğitimden başlayarak tüm kademelerde müfredatın ayrılmaz bir parçası haline getirilecektir. Öğrencilere bilgiye erişme, bilgiyi değerlendirme, dijital içerik üretme ve siber güvenlik bilinci kazandırılacaktır. Yapay zekâ alanında ise kavramsal farkındalık oluşturularak öğrencilerin bu teknolojinin çalışma prensiplerini, kullanım alanlarını ve toplumsal etkilerini anlamaları sağlanacaktır. Veri bilimi ve temel analiz becerileri, yaş düzeyine uygun içeriklerle sunularak öğrencilerin sayısal düşünme ve yorumlama yetkinlikleri geliştirilecektir.

Bu alanların müfredata entegrasyonu, öğrencilerin geleceğin mesleklerine hazırlanmasını destekleyecek; aynı zamanda teknolojik gelişmeler karşısında bilinçli, eleştirel ve sorumluluk sahibi bireyler yetiştirilmesine katkı sağlayacaktır. Kademeli ve planlı bir uygulama sayesinde eğitim sistemi, dijital çağın gerektirdiği becerileri kazandıran dinamik bir yapıya kavuşacaktır.

3.4. Değerler Eğitimi, Etik, Çevre Bilinci ve Vatandaşlık Eğitiminin Güçlendirilmesi

Eğitimin temel amaçlarından biri, yalnızca akademik açıdan başarılı bireyler yetiştirmek değil; aynı zamanda toplumsal sorumluluk bilinci gelişmiş, etik değerlere sahip ve çevresine duyarlı

bireyler kazandırmaktır. Bu doğrultuda değerler eğitimi, etik, çevre bilinci ve vatandaşlık eğitiminin müfredat içinde güçlendirilmesi temel bir öncelik olarak ele alınacaktır. Eğitim süreci, öğrencilerin bireysel gelişimlerinin yanı sıra toplumsal uyum ve birlikte yaşama kültürünü destekleyecek şekilde yapılandırılacaktır.

Bu kapsamda ahlaki değerler, etik davranış ilkeleri, insan hakları, demokrasi ve hukuk bilinci ders içeriklerine bütüncül bir yaklaşımla entegre edilecektir. Öğrencilerin çevreye karşı sorumluluk bilinci geliştirmeleri amacıyla sürdürülebilirlik, iklim değişikliği ve doğal kaynakların korunması konularında farkındalık çalışmaları yaygınlaştırılacaktır. Vatandaşlık eğitimi ise aktif katılım, sorumluluk alma ve toplumsal sorunlara duyarlılık kazandıracak uygulamalarla desteklenecektir.

Değerler ve vatandaşlık eğitiminin güçlendirilmesi, öğrencilerin okul yaşamında edindikleri bilgi ve tutumları günlük hayata yansıtabilmelerini sağlayacaktır. Bu yaklaşım sayesinde bireylerin topluma karşı sorumluluklarının farkında olan, etik ilkelere bağlı ve çevreye duyarlı bireyler olarak yetişmeleri hedeflenmektedir.

3.5. Teorik Bilgiden Ziyade Uygulama ve Proje Temelli Öğrenmenin Teşvik Edilmesi

Eğitimde kalıcı ve anlamlı öğrenmenin sağlanabilmesi için teorik bilgi aktarımının ötesine geçilerek uygulama ve proje temelli öğrenme yaklaşımlarının yaygınlaştırılması büyük önem taşımaktadır. Bu yaklaşım, öğrencilerin bilgiyi pasif şekilde edinmeleri yerine, aktif olarak kullanmalarını, deneyimlemelerini ve üretmelerini hedeflemektedir. Böylece öğrenme süreci, gerçek yaşamla ilişkilendirilmiş ve öğrencilerin ilgi ile yeteneklerine uygun hale getirilmiş olacaktır.

Bu doğrultuda ders içerikleri, uygulamaya dayalı etkinlikler, proje çalışmaları, deneyler, saha uygulamaları ve takım çalışmalarını kapsayacak şekilde yeniden düzenlenecektir. Öğrencilerin farklı disiplinlerden edindikleri bilgileri bir arada kullanabilecekleri proje tabanlı çalışmalar teşvik edilecek; araştırma, tasarlama ve sunum becerileri geliştirilecektir. Öğretmenler, öğrenme sürecinde rehber ve kolaylaştırıcı rol üstlenerek öğrencilerin problem çözme ve üretkenlik yetkinliklerini destekleyecektir.

Uygulama ve proje temelli öğrenmenin yaygınlaştırılması, öğrencilerin sorumluluk alma, iş birliği yapma ve sonuç odaklı çalışma becerilerini güçlendirecektir. Bu yaklaşım sayesinde öğrenciler, edindikleri bilgileri günlük hayatta ve mesleki yaşamda kullanabilen, özgüveni yüksek ve yaratıcı bireyler olarak yetiştirilecektir. Eğitim sistemi böylece yalnızca bilgi aktaran değil, bilgi üreten ve uygulayan bireyler yetiştiren bir yapıya kavuşacaktır.

4. Öğretmen Eğitiminin Güçlendirilmesi

4.1. Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitim Programlarının Güncellenmesi

Eğitim sisteminin niteliği, öğretmenlerin mesleğe başlamadan önce aldıkları eğitimin kalitesiyle doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle hizmet öncesi öğretmen eğitim programlarının çağın pedagojik yaklaşımlarına, teknolojik gelişmelerine ve toplumsal ihtiyaçlarına uygun biçimde güncellenmesi temel bir gereklilik olarak ele alınmaktadır. Öğretmen adaylarının yalnızca alan bilgisine değil, aynı zamanda öğretim yöntemleri, sınıf yönetimi ve öğrenci gelişimi konularında güçlü bir donanıma sahip olmaları hedeflenmektedir.

Bu kapsamda öğretmen yetiştiren yükseköğretim programlarının müfredatları gözden geçirilecek; uygulamaya dayalı derslerin, okul deneyimi ve staj çalışmalarının ağırlığı

artırılacaktır. Öğretmen adaylarının gerçek sınıf ortamlarında daha fazla deneyim kazanmaları sağlanarak teori ile uygulama arasındaki kopukluk giderilecektir. Ayrıca dijital pedagojiler, ölçme ve değerlendirme yöntemleri, özel eğitim ve kapsayıcı eğitim yaklaşımları programların temel bileşenleri haline getirilecektir.

Hizmet öncesi öğretmen eğitim programlarının güncellenmesiyle birlikte öğretmen adaylarının mesleğe daha donanımlı, özgüvenli ve yeniliklere açık şekilde başlamaları sağlanacaktır. Bu yaklaşım, öğretmen niteliğinin artırılmasına ve uzun vadede eğitim sisteminin genel kalitesinin yükseltilmesine önemli katkı sunacaktır.

4.2. Hizmet İçi Eğitimlerin Sürekli, Zorunlu ve Performansa Dayalı Hale Getirilmesi

Öğretmenlik mesleği, değişen eğitim yaklaşımları, teknolojik gelişmeler ve öğrenci ihtiyaçları doğrultusunda sürekli gelişimi gerekli kılan bir alandır. Bu nedenle hizmet içi eğitimlerin süreklilik arz eden, belirli standartlara bağlı ve öğretmen performansını destekleyen bir yapıya kavuşturulması hedeflenmektedir. Hizmet içi eğitimler, öğretmenlerin mesleki bilgi ve becerilerini güncel tutmalarını sağlayan temel bir gelişim aracı olarak ele alınacaktır.

Bu kapsamda hizmet içi eğitim programları, öğretmenlerin branşlarına, deneyim düzeylerine ve mesleki gelişim ihtiyaçlarına göre yapılandırılacaktır. Eğitimlerin belirli periyotlarla ve zorunlu şekilde uygulanması sağlanacak; katılım ve kazanımlar ölçülerek öğretmen performans değerlendirme sistemleriyle ilişkilendirilecektir. Eğitim içerikleri; pedagojik yenilikler, dijital eğitim teknolojileri, ölçme ve değerlendirme, sınıf yönetimi ve öğrenci rehberliği gibi alanları kapsayacaktır.

Hizmet içi eğitimlerin performansa dayalı hale getirilmesiyle öğretmenlerin mesleki gelişim süreçleri daha sistematik ve izlenebilir olacaktır. Bu yaklaşım, öğretmenlerin kendilerini sürekli yenilemelerini teşvik edecek, eğitimde kaliteyi artıracak ve öğrenci başarısına doğrudan katkı sağlayacaktır.

4.3. Öğretmenlere Yönelik Pedagojik, Teknolojik ve Psikolojik Destek Programlarının Geliştirilmesi

Öğretmenlerin eğitim süreçlerini etkili ve verimli biçimde yürütebilmeleri, mesleki bilgi ve becerilerinin yanı sıra pedagojik, teknolojik ve psikolojik açıdan desteklenmelerine bağlıdır. Bu nedenle öğretmenlere yönelik bütüncül destek programlarının geliştirilmesi, eğitim sisteminin sürdürülebilirliği ve kalitesi açısından önemli bir hedef olarak ele alınmaktadır. Öğretmenlerin karşılaştıkları mesleki zorluklara karşı güçlendirilmesi, eğitim ortamlarının niteliğini doğrudan etkileyecektir.

Bu kapsamda öğretmenlerin pedagojik yeterliliklerini artırmaya yönelik danışmanlık ve rehberlik hizmetleri yaygınlaştırılacaktır. Eğitim teknolojilerinin etkin kullanımını desteklemek amacıyla öğretmenlere sürekli teknik destek sağlanacak, dijital araçların sınıf içi uygulamalara entegrasyonu konusunda uygulamalı eğitimler verilecektir. Böylece öğretmenlerin teknolojiyi eğitim amaçlı daha verimli ve güvenli biçimde kullanmaları sağlanacaktır.

Ayrıca öğretmenlerin mesleki tükenmişlik, stres ve motivasyon kaybı gibi sorunlarla başa çıkabilmeleri için psikolojik destek ve rehberlik hizmetleri güçlendirilecektir. Psikososyal destek programları, öğretmenlerin ruh sağlığını korumayı ve mesleki doyumlarını artırmayı hedefleyecektir. Bu bütüncül yaklaşım sayesinde öğretmenlerin mesleki performansı yükseltilecek, eğitim ortamlarında daha sağlıklı, dengeli ve üretken bir çalışma iklimi oluşturulacaktır.

4.4. Öğretmen Kariyer Basamaklarının Net ve Adil Kriterlerle Yeniden Düzenlenmesi

Öğretmenlerin mesleki motivasyonlarını artırmak, gelişimlerini teşvik etmek ve eğitimde kaliteyi sürdürülebilir kılmak amacıyla öğretmen kariyer basamaklarının net, şeffaf ve adil kriterlere dayalı olarak yeniden düzenlenmesi hedeflenmektedir. Kariyer sisteminin belirsiz ya da yalnızca kıdeme dayalı olması, öğretmenlerin mesleki gelişimlerini yeterince desteklememekte ve performans odaklı bir yapı oluşturamamaktadır. Bu nedenle kariyer basamakları, liyakat ve mesleki yetkinlik esas alınarak yapılandırılacaktır.

Bu kapsamda öğretmenlik mesleği; aday öğretmenlikten başlayarak uzman ve başöğretmenlik gibi kademelere ayrılacak, her basamak için açık biçimde tanımlanmış görev, sorumluluk ve yeterlilik kriterleri belirlenecektir. Kariyer ilerlemesi; hizmet süresi, mesleki gelişim faaliyetlerine katılım, hizmet içi eğitim başarıları ve sınıf içi uygulama performansı gibi çok boyutlu ölçütlere dayandırılacaktır. Böylece öğretmenlerin sürekli öğrenme ve kendini geliştirme süreçleri teşvik edilecektir.

Öğretmen kariyer basamaklarının adil biçimde uygulanması, mesleki tatmini artıracak ve başarılı öğretmenlerin sistem içinde kalmasını destekleyecektir. Bu yaklaşım, öğretmenlik mesleğinin saygınlığını güçlendirecek ve eğitim sisteminin genel performansına olumlu katkı sağlayacaktır.

4.5. Başarılı Öğretmenlerin Ödüllendirilmesi ve İyi Uygulamaların Yaygınlaştırılması

Eğitim sisteminde kaliteyi artırmanın en etkili yollarından biri, başarılı öğretmenlerin görünür kılınması, emeklerinin takdir edilmesi ve ortaya koydukları iyi uygulamaların yaygınlaştırılmasıdır. Bu doğrultuda öğretmenlerin mesleki başarılarını teşvik eden, adil ve şeffaf bir ödüllendirme sistemi oluşturulması hedeflenmektedir. Ödüllendirme mekanizmaları, yalnızca bireysel başarıyı değil, öğrencilerin gelişimine ve okul kültürüne sağlanan katkıları da kapsayacak şekilde yapılandırılacaktır.

Bu kapsamda öğretmenlerin yenilikçi öğretim yöntemleri, öğrenci başarısına katkıları, proje ve uygulama çalışmaları düzenli olarak değerlendirilecek; başarılı bulunan uygulamalar maddi ve manevi ödüllerle desteklenecektir. Ödüllendirme süreci, ölçülebilir kriterlere ve objektif değerlendirme araçlarına dayandırılarak güvenilir bir yapı oluşturulacaktır. Böylece öğretmenler arasında adalet duygusu güçlendirilirken, mesleki motivasyon artırılacaktır.

Başarılı öğretmenler tarafından geliştirilen iyi uygulamalar, örnek modeller halinde belgelenecek ve diğer eğitim kurumlarıyla paylaşılacaktır. Bu uygulamaların yaygınlaştırılması yoluyla eğitimde kalite standartlarının yükseltilmesi ve iyi örneklerin kurumsallaşması sağlanacaktır. Bu yaklaşım, öğretmenler arasında bilgi ve deneyim paylaşımını teşvik ederek eğitim sisteminin genel başarısına katkı sunacaktır.

5. Bölgesel ve Ülkesel Farklılıkların Azaltılması

5.1. Bölgesel Eğitim Başarı Farklarının Düzenli Olarak Ölçülmesi

Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi ve bölgesel farklılıkların azaltılabilmesi için eğitim başarı düzeylerinin düzenli ve sistematik biçimde ölçülmesi büyük önem taşımaktadır. Bölgesel başarı farklarının nedenlerinin doğru şekilde tespit edilebilmesi, etkili ve hedef odaklı politikaların geliştirilmesini mümkün kılacaktır. Bu nedenle eğitim sistemine ilişkin ölçme ve değerlendirme süreçleri, bölgesel verileri dikkate alan bütüncül bir yaklaşımla ele alınacaktır.

Bu kapsamda öğrencilerin akademik başarıları, okula devam oranları, mezuniyet düzeyleri ve öğrenme kazanımları gibi göstergeler il, ilçe ve okul bazında düzenli olarak analiz edilecektir. Elde edilen veriler sosyo-ekonomik koşullar, öğretmen dağılımı, fiziki ve teknolojik altyapı gibi faktörlerle birlikte değerlendirilerek bölgesel başarı farklarının temel nedenleri ortaya konulacaktır. Böylece eğitim politikalarının genelleştirilmiş çözümler yerine ihtiyaca dayalı müdahalelerle şekillendirilmesi sağlanacaktır.

Bölgesel eğitim başarı farklarının düzenli olarak ölçülmesi, eğitimde izleme ve geri bildirim mekanizmalarını güçlendirecek; alınan önlemlerin etkinliğinin değerlendirilmesine imkân tanıyacaktır. Bu yaklaşım sayesinde bölgesel eşitsizliklerin azaltılması yönünde daha etkili, adil ve sürdürülebilir eğitim politikaları geliştirilmesi hedeflenmektedir.

5.2. Dezavantajlı Bölgeler İçin Özel Eğitim Teşvik ve Destek Paketlerinin Uygulanması

Eğitimde bölgesel eşitsizliklerin azaltılabilmesi için dezavantajlı bölgelerin ihtiyaçlarına özel olarak tasarlanmış teşvik ve destek mekanizmalarının hayata geçirilmesi büyük önem taşımaktadır. Sosyo-ekonomik koşullar, coğrafi zorluklar ve altyapı yetersizlikleri nedeniyle eğitimden yeterince faydalanamayan bölgeler için standart uygulamaların ötesine geçen, hedef odaklı politikalar geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Bu kapsamda dezavantajlı bölgelerdeki okullara yönelik ek bütçe, donanım ve insan kaynağı desteği sağlanacaktır. Öğrencilerin akademik gelişimlerini desteklemek amacıyla ücretsiz eğitim materyalleri, destekleyici kurslar ve telafi programları uygulanacaktır. Aynı zamanda bu bölgelerde görev yapan öğretmenler için mali ve sosyal teşvikler artırılarak öğretmen sürekliliği ve motivasyonu güçlendirilecektir. Böylece eğitim hizmetlerinin kalitesi ve sürekliliği güvence altına alınacaktır.

Özel eğitim teşvik ve destek paketlerinin uygulanması, yalnızca kısa vadeli başarı artışlarını değil, uzun vadeli yapısal iyileşmeleri hedefleyecektir. Bu yaklaşım sayesinde dezavantajlı bölgelerde yaşayan öğrencilerin eğitim süreçlerine daha etkin katılımı sağlanacak, bölgesel eğitim farklarının kademeli olarak azaltılmasına katkı sunulacaktır.

5.3. Kırsal Bölgelerde Görev Yapan Öğretmenler İçin Ek Teşvikler Sağlanması

Kırsal bölgelerde eğitim hizmetlerinin sürdürülebilir ve nitelikli biçimde sunulabilmesi, bu bölgelerde görev yapan öğretmenlerin motivasyonu ve sürekliliği ile doğrudan ilişkilidir. Zor coğrafi koşullar, sınırlı sosyal imkânlar ve ulaşım güçlükleri, öğretmenlerin kırsal bölgelerde uzun süreli görev yapmalarını zorlaştırabilmektedir. Bu nedenle kırsal bölgelerde görev yapan öğretmenler için ek teşviklerin sağlanması temel bir politika olarak ele alınmaktadır.

Bu kapsamda kırsal bölgelerde görev yapan öğretmenlere yönelik mali teşvikler, ek ödemeler ve hizmet puanı avantajları artırılabilecektir. Barınma, ulaşım ve sosyal yaşam koşullarının iyileştirilmesine yönelik destekler sağlanarak öğretmenlerin yaşam kalitesi yükseltilecektir. Ayrıca mesleki gelişim olanaklarına erişimde öncelik tanınarak bu bölgelerde görev yapan öğretmenlerin kariyer gelişimleri desteklenecektir.

Ek teşviklerin sağlanmasıyla öğretmenlerin kırsal bölgelerde görev yapma isteği artırılabilecek, öğretmen sirkülasyonu azaltılacaktır. Bu yaklaşım, kırsal bölgelerde eğitimde sürekliliğin sağlanmasına ve bölgesel eğitim farklılıklarının azaltılmasına önemli katkı sunacaktır.

.4. Bölgesel İhtiyaçlara Göre Esnek Müfredat ve Uygulama Modellerinin Geliştirilmesi

Eğitim sisteminin tüm bölgelerde etkili ve verimli biçimde uygulanabilmesi için müfredat ve eğitim uygulamalarının bölgesel ihtiyaçlara uyum sağlayabilecek esnek bir yapıya kavuşturulması büyük önem taşımaktadır. Sosyo-ekonomik yapı, kültürel özellikler, coğrafi koşullar ve yerel iş gücü ihtiyaçları bölgeler arasında farklılık göstermekte; bu durum tek tip müfredat uygulamalarının her bölgede aynı etkiyi yaratmasını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle eğitim programlarının, ulusal standartları korurken bölgesel farklılıklara cevap verebilecek biçimde yapılandırılması hedeflenmektedir.

Bu kapsamda temel müfredat çerçevesi korunacak, ancak belirli ders içerikleri ve uygulamalar bölgesel önceliklere göre uyarlanabilecektir. Yerel ekonomik faaliyetler, kültürel değerler ve çevresel koşullar dikkate alınarak uygulamaya dönük dersler ve projeler geliştirilecektir. Böylece öğrencilerin yaşadıkları çevreyle daha güçlü bağ kurmaları ve edindikleri bilgileri yerel ihtiyaçlar doğrultusunda kullanabilmeleri sağlanacaktır.

Bölgesel ihtiyaçlara göre esnek müfredat ve uygulama modellerinin geliştirilmesi, eğitimde verimliliği artıracak ve öğrencilerin öğrenme motivasyonunu güçlendirecektir. Bu yaklaşım, hem ulusal eğitim hedeflerine uyumu koruyacak hem de yerel potansiyelin eğitim yoluyla ortaya çıkarılmasına katkı sunacaktır.

5.5. Göç, Afet ve Sosyo-Ekonomik Krizlerden Etkilenen Bölgeler İçin Özel Eğitim Programları Oluşturulması

Göç hareketleri, doğal afetler ve sosyo-ekonomik krizler, eğitim süreçlerini doğrudan etkileyerek öğrencilerin eğitime erişimini ve öğrenme sürekliliğini ciddi biçimde zorlaştırabilmektedir. Bu tür olağanüstü koşullardan etkilenen bölgelerde, standart eğitim uygulamaları yetersiz kalmakta; öğrencilerin akademik, psikososyal ve uyum ihtiyaçlarına özel çözümler geliştirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle krizlerden etkilenen bölgeler için özel eğitim programlarının oluşturulması temel bir öncelik olarak ele alınmaktadır.

Bu kapsamda göç ve afet sonrası ortaya çıkan eğitim kayıplarını telafi etmeye yönelik hızlandırılmış ve destekleyici eğitim programları uygulanacaktır. Eğitim ortamlarının geçici olarak zarar gördüğü durumlarda alternatif öğrenme alanları, mobil sınıflar ve uzaktan eğitim çözümleri devreye alınarak eğitimin sürekliliği sağlanacaktır. Ayrıca travma, uyum ve psikososyal sorunlarla karşı karşıya kalan öğrenciler için rehberlik ve psikolojik destek hizmetleri güçlendirilecektir.

Sosyo-ekonomik krizlerden etkilenen bölgelerde ise öğrencilerin eğitimden kopmasını önlemeye yönelik burs, beslenme ve destekleyici sosyal programlar yaygınlaştırılacaktır. Bu özel eğitim programları, kriz koşullarına esnek şekilde uyarlanacak ve ilgili kurumlarla koordinasyon içinde yürütülecektir. Böylece olağanüstü durumların eğitim üzerindeki olumsuz etkileri azaltılarak öğrencilerin güvenli, destekleyici ve kapsayıcı bir eğitim ortamında öğrenimlerine devam etmeleri hedeflenecektir.

6. Eğitim Planını Uygulayacak Birimlerin Oluşturulması ve Geliştirilmesi

6.1. Ulusal ve Yerel Düzeyde Eğitim Planlama ve İzleme Birimlerinin Kurulması

Eğitim politikalarının etkin, tutarlı ve sürdürülebilir biçimde uygulanabilmesi için ulusal ve yerel düzeyde eğitim planlama ve izleme birimlerinin kurulması büyük önem taşımaktadır. Eğitim alanında yapılan yatırımların ve uygulamaların hedeflerle uyumlu olup olmadığının düzenli olarak takip edilmesi, alınan kararların veriye dayalı biçimde şekillendirilmesini sağlayacaktır. Bu doğrultuda merkezi ve yerel yönetimler arasında güçlü bir planlama ve izleme mekanizması oluşturulması hedeflenmektedir.

Bu kapsamda ulusal düzeyde eğitim politikalarını yönlendiren, strateji geliştiren ve performansı izleyen uzman birimler oluşturulacaktır. Yerel düzeyde ise il ve ilçe bazında eğitim planlama ve izleme birimleri kurularak bölgesel ihtiyaçlar daha yakından takip edilecektir. Bu birimler, okul performansları, öğrenci başarıları, öğretmen dağılımı ve altyapı yatırımları gibi alanlarda düzenli veri toplayacak ve analizler gerçekleştirecektir.

Ulusal ve yerel düzeyde kurulacak bu birimler aracılığıyla eğitim politikalarının sahadaki etkileri sürekli izlenecek, gerekli durumlarda hızlı ve etkili müdahaleler yapılabilecektir. Böylece eğitim sisteminin daha şeffaf, hesap verebilir ve sonuç odaklı bir yapıya kavuşması sağlanacaktır.

6.2. Bu Birimlerde Görev Alacak Uzman Personelin Liyakat Esasına Göre Seçilmesi

Eğitim planlama ve izleme birimlerinin etkin biçimde çalışabilmesi, bu birimlerde görev alacak personelin nitelik ve yetkinliği ile doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle söz konusu birimlerde istihdam edilecek uzman personelin liyakat esasına göre seçilmesi temel bir ilke olarak benimsenmektedir. Eğitim politikalarının doğru analiz edilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi ancak alanında yetkin, deneyimli ve objektif uzmanlar aracılığıyla mümkün olacaktır.

Bu kapsamda uzman personel seçiminde eğitim bilimleri, ölçme ve değerlendirme, istatistik, veri analizi, kamu yönetimi ve ilgili alanlardaki akademik ve mesleki yeterlilikler esas alınacaktır. Adayların mesleki deneyimleri, analitik düşünme becerileri ve etik ilkelere bağlılıkları şeffaf değerlendirme süreçleriyle ölçülecektir. Böylece atamaların kişisel ya da geçici kriterlere değil, somut ve nesnel ölçütlere dayanması sağlanacaktır.

Liyakat esasına dayalı personel seçimi, eğitim planlama ve izleme birimlerinin kurumsal kapasitesini güçlendirecek; alınan kararların güvenilirliğini ve uygulanabilirliğini artıracaktır. Bu yaklaşım, eğitim yönetiminde kurumsal hafızanın oluşmasına ve uzun vadeli, tutarlı politikaların hayata geçirilmesine önemli katkı sunacaktır.

6.3. Kurumlar Arası Koordinasyonun (Bakanlıklar, Yerel Yönetimler, Üniversiteler) Güçlendirilmesi

Eğitim politikalarının etkili ve sürdürülebilir biçimde hayata geçirilebilmesi, yalnızca tek bir kurumun çabasıyla değil; ilgili tüm paydaşların eşgüdüm içinde çalışmasıyla mümkündür. Bu nedenle bakanlıklar, yerel yönetimler ve üniversiteler başta olmak üzere eğitimle ilişkili tüm kurumlar arasında koordinasyonun güçlendirilmesi temel bir hedef olarak ele alınmaktadır. Kurumlar arası uyumun artırılması, kaynakların verimli kullanılmasını ve politikaların sahada daha etkili sonuçlar üretmesini sağlayacaktır.

Bu kapsamda eğitim alanında görev ve sorumlulukları bulunan kurumlar arasında düzenli iletişim ve iş birliği mekanizmaları oluşturulacaktır. Ortak veri paylaşımı, planlama ve izleme

süreçlerinin entegre edilmesiyle mükerrer çalışmaların önüne geçilecek, karar alma süreçleri hızlandırılacaktır. Üniversitelerin akademik bilgi ve araştırma kapasitesi, eğitim politikalarının geliştirilmesi ve değerlendirilmesinde daha etkin biçimde kullanılacaktır.

Kurumlar arası koordinasyonun güçlendirilmesi, eğitimde bütüncül bir yaklaşımın benimsenmesine katkı sunacaktır. Bu sayede merkezi ve yerel düzeyde alınan kararlar arasında tutarlılık sağlanacak, eğitim sisteminin farklı bileşenleri ortak hedefler doğrultusunda daha uyumlu şekilde çalışacaktır.

6.4. Eğitim Politikalarının Uygulanmasını Takip Eden Performans ve Denetim Mekanizmalarının Kurulması

Eğitim alanında belirlenen politika, hedef ve stratejilerin sahada ne ölçüde hayata geçirildiğinin düzenli olarak izlenmesi, eğitim planlarının başarısı açısından kritik öneme sahiptir. Bu nedenle eğitim politikalarının uygulanmasını takip eden etkili performans ve denetim mekanizmalarının kurulması temel bir gereklilik olarak ele alınmaktadır. Bu mekanizmalar, yalnızca denetleyici değil; aynı zamanda yönlendirici ve iyileştirici bir anlayışla yapılandırılacaktır.

Bu kapsamda eğitim politikalarına ilişkin ölçülebilir hedefler ve performans göstergeleri belirlenecek, okuldan ulusal düzeye kadar tüm kademelerde uygulama sonuçları düzenli olarak değerlendirilecektir. Performans izleme süreçleri; öğrenci başarısı, öğretmen niteliği, altyapı yatırımları ve kaynak kullanımı gibi alanları kapsayacak şekilde bütüncül bir yaklaşımla ele alınacaktır. Denetim faaliyetleri ise şeffaflık, hesap verebilirlik ve objektiflik ilkeleri doğrultusunda yürütülecektir.

Kurulacak performans ve denetim mekanizmaları sayesinde uygulamalardaki eksiklikler ve aksaklıklar zamanında tespit edilecek, gerekli düzeltici ve geliştirici önlemler alınabilecektir. Bu yaklaşım, eğitim politikalarının etkinliğini artıracak, kamu kaynaklarının verimli kullanımını sağlayacak ve eğitim sisteminde sürekli iyileştirme kültürünün yerleşmesine katkı sunacaktır.

6.5. Eğitimde Veri Toplama, Analiz ve Raporlama Altyapısının Güçlendirilmesi

Eğitim politikalarının etkili, adil ve sürdürülebilir biçimde oluşturulabilmesi için güvenilir veri üretimi ve bu verilerin doğru analiz edilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda eğitimde veri toplama, analiz ve raporlama altyapısının güçlendirilmesi, veriye dayalı karar alma kültürünün yerleşmesi açısından temel bir hedef olarak ele alınmaktadır. Sağlıklı veri altyapısı, eğitim sisteminin mevcut durumunu doğru biçimde yansıtacak ve geleceğe yönelik stratejik planlamalara sağlam bir zemin oluşturacaktır.

Bu kapsamda öğrenci başarıları, okula devam oranları, öğretmen dağılımı, fiziki ve teknolojik altyapı, bütçe kullanımı ve eğitim çıktıları gibi alanlarda toplanan veriler standartlaştırılacaktır. Veri toplama süreçleri dijital sistemlerle entegre edilerek güncel, tutarlı ve karşılaştırılabilir veri üretimi sağlanacaktır. Ayrıca gelişmiş analiz araçları ve istatistiksel yöntemler kullanılarak verilerin yalnızca izlenmesi değil, aynı zamanda politika üretimine yön verecek şekilde yorumlanması hedeflenecektir.

Güçlü raporlama altyapısı sayesinde elde edilen analizler, karar vericiler, eğitim yöneticileri ve ilgili paydaşlarla düzenli olarak paylaşılacaktır. Bu yaklaşım, eğitim politikalarının şeffaflığını artıracak, uygulamaların etkililiğini değerlendirmeyi mümkün kılacak ve eğitim sisteminin sürekli olarak iyileştirilmesine katkı sunacaktır.

7. Mevcut Durum Analizi, Trend ve Gelecek Tahminleri Çalışmalarının Yapılması

7.1. Eğitim Sisteminin Mevcut Durumuna İlişkin Kapsamlı Veri Analizlerinin Yapılması

Eğitim politikalarının sağlıklı biçimde planlanabilmesi ve etkili çözümler üretilebilmesi için eğitim sisteminin mevcut durumunun doğru, güncel ve kapsamlı verilerle analiz edilmesi büyük önem taşımaktadır. Mevcut durum analizleri, eğitim sisteminin güçlü ve zayıf yönlerinin ortaya konulmasını sağlayarak stratejik hedeflerin gerçekçi temellere oturtulmasına imkân tanıyacaktır. Bu doğrultuda eğitimle ilgili tüm veriler bütüncül bir bakış açısıyla ele alınacaktır.

Bu kapsamda öğrenci profilleri, akademik başarı düzeyleri, okula devam ve terk oranları, öğretmen dağılımı, fiziki ve teknolojik altyapı, bölgesel farklılıklar ve bütçe kullanımı gibi temel göstergeler detaylı biçimde analiz edilecektir. Elde edilen veriler, sosyo-ekonomik koşullar ve demografik yapıyla birlikte değerlendirilerek eğitim sisteminin mevcut performansı ve ihtiyaç alanları net biçimde ortaya konulacaktır.

Kapsamlı veri analizleri sayesinde eğitim politikalarının etkinliği ölçülebilecek, kaynakların hangi alanlarda öncelikli olarak kullanılması gerektiği belirlenecektir. Bu yaklaşım, eğitim sisteminin mevcut sorunlarına yönelik isabetli müdahalelerin geliştirilmesini sağlayacak ve uzun vadeli stratejik planlamalara güçlü bir zemin oluşturacaktır.

7.2. Ulusal ve Uluslararası Eğitim Göstergelerinin Düzenli Olarak Takip Edilmesi

Eğitim sisteminin performansının objektif biçimde değerlendirilebilmesi ve uluslararası standartlarla uyumunun sağlanabilmesi için ulusal ve uluslararası eğitim göstergelerinin düzenli olarak takip edilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu göstergeler, eğitim politikalarının etkililiğini ölçmeye ve ülkenin eğitim alanındaki konumunu karşılaştırmalı olarak değerlendirmeye imkân tanıyacaktır. Bu doğrultuda izleme ve değerlendirme süreçleri sistematik ve süreklilik arz eden bir yapıya kavuşturulacaktır.

Bu kapsamda ulusal düzeyde öğrenci başarıları, eğitim erişimi, öğretmen yeterlilikleri ve altyapı göstergeleri düzenli olarak izlenecek; uluslararası düzeyde ise karşılaştırmalı değerlendirme programları ve endeksler yakından takip edilecektir. Elde edilen veriler, ülkenin güçlü olduğu alanlar ile gelişime açık yönlerini ortaya koyacak şekilde analiz edilecek ve politika geliştirme süreçlerinde etkin biçimde kullanılacaktır.

Ulusal ve uluslararası eğitim göstergelerinin düzenli takibi, eğitim sisteminin küresel gelişmelere uyumunu artıracak ve iyi uygulamaların transfer edilmesine olanak sağlayacaktır. Bu yaklaşım sayesinde eğitim politikaları, yalnızca iç dinamiklere değil, aynı zamanda küresel eğilimlere dayalı olarak şekillendirilecektir.

7.3. İş Gücü Piyasası ve Teknoloji Trendlerine Göre Gelecek Becerilerinin Belirlenmesi

Eğitim sisteminin bireyleri geleceğe hazırlayabilmesi için iş gücü piyasasında yaşanan dönüşümler ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda ihtiyaç duyulacak becerilerin önceden tespit edilmesi büyük önem taşımaktadır. Dijitalleşme, otomasyon, yapay zekâ ve yeşil dönüşüm gibi küresel eğilimler, mesleklerin niteliğini hızla değiştirmekte ve yeni beceri setlerini zorunlu hale getirmektedir. Bu nedenle eğitim politikalarının, mevcut ihtiyaçların yanı sıra geleceğin gereksinimlerini de dikkate alan öngörücü bir yaklaşımla şekillendirilmesi hedeflenmektedir.

Bu kapsamda iş gücü piyasasına ilişkin veriler, sektör analizleri ve teknoloji trendleri düzenli olarak izlenecek; hangi alanlarda hangi bilgi ve yetkinliklere ihtiyaç duyulacağı bilimsel analizlerle belirlenecektir. Eleştirel düşünme, dijital yeterlilikler, veri okuryazarlığı, problem çözme, iletişim ve uyum becerileri gibi yatay becerilerin yanı sıra sektör bazlı teknik yetkinlikler de değerlendirmeye alınacaktır. Elde edilen bulgular, müfredat güncellemeleri ve eğitim programlarının tasarımında temel referans olarak kullanılacaktır.

Gelecek becerilerinin sistematik biçimde belirlenmesi, eğitim ile istihdam arasındaki uyumu güçlendirecek ve mezunların iş hayatına daha donanımlı şekilde katılmalarını sağlayacaktır. Bu yaklaşım sayesinde eğitim sistemi, yalnızca bugünün değil, geleceğin ihtiyaçlarına da cevap verebilen dinamik ve yönlendirici bir yapıya kavuşacaktır.

7.4. Eğitim Politikalarında Yapay Zekâ ve Veri Analitiği Destekli Karar Mekanizmalarının Kullanılması

Eğitim sisteminin karmaşık yapısı ve çok boyutlu veri üretimi, karar alma süreçlerinde geleneksel yöntemlerin ötesine geçilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle eğitim politikalarının oluşturulması ve uygulanmasında yapay zekâ ve veri analitiği destekli karar mekanizmalarının kullanılması temel bir hedef olarak ele alınmaktadır. Bu yaklaşım, eğitimle ilgili kararların daha isabetli, hızlı ve nesnel verilere dayalı biçimde alınmasını sağlayacaktır.

Bu kapsamda eğitim sisteminden elde edilen büyük veri setleri, gelişmiş analitik araçlar ve yapay zekâ algoritmaları kullanılarak analiz edilecektir. Öğrenci başarıları, okula devam oranları, öğretmen performansı ve kaynak kullanımı gibi alanlarda örüntüler ve eğilimler tespit edilerek politika geliştirme süreçlerine girdi sağlanacaktır. Öngörücü analizler sayesinde olası riskler önceden belirlenerek önleyici ve iyileştirici tedbirler alınabilecektir.

Yapay zekâ ve veri analitiği destekli karar mekanizmalarının kullanılması, eğitim yönetiminde etkinliği ve şeffaflığı artıracaktır. Bu yaklaşım, kaynakların daha verimli kullanılmasını, bölgesel ve bireysel ihtiyaçlara duyarlı politikaların geliştirilmesini ve eğitim sisteminin sürekli olarak iyileştirilmesini mümkün kılacaktır.

7.5. Kısa, Orta ve Uzun Vadeli Eğitim Senaryolarının Oluşturulması

Eğitim sisteminin geleceğe yönelik belirsizlikler karşısında hazırlıklı olabilmesi için kısa, orta ve uzun vadeli eğitim senaryolarının oluşturulması stratejik bir gereklilik olarak ele alınmaktadır. Demografik değişimler, teknolojik dönüşümler, ekonomik dalgalanmalar ve toplumsal gelişmeler eğitim ihtiyaçlarını zaman içinde farklılaştırmakta; bu durum eğitim politikalarının esnek ve öngörülü biçimde planlanmasını zorunlu kılmaktadır. Senaryo temelli yaklaşım, olası gelişmelere karşı alternatif politika setlerinin önceden hazırlanmasını sağlayacaktır.

Bu kapsamda mevcut veriler, trend analizleri ve gelecek projeksiyonları kullanılarak farklı eğitim senaryoları geliştirilecektir. Kısa vadeli senaryolar mevcut sorunlara hızlı çözümler üretmeyi hedeflerken, orta vadeli senaryolar yapısal iyileştirmelere odaklanacaktır. Uzun vadeli senaryolar ise eğitim sisteminin gelecekteki rolünü, beceri ihtiyaçlarını ve kurumsal dönüşümünü kapsayan vizyoner yaklaşımlar içerecektir. Bu senaryolar, politika yapıcılar için stratejik karar alma süreçlerinde yol gösterici olacaktır.

Kısa, orta ve uzun vadeli eğitim senaryolarının oluşturulması sayesinde eğitim sistemi değişen koşullara daha hızlı uyum sağlayabilecek, risklere karşı dayanıklılığı artacaktır. Bu yaklaşım,

eğitim politikalarının s¼rekliliđini ve tutarlılığını g¼c¼lendirerek uzun vadeli ulusal hedeflerle uyumlu bir eğitim vizyonunun hayata ge¼irilmesine katkı sunacaktır.

8. ¼l¼me, Değerlendirme ve Eğitim Kalite G¼vencesi Sistemi

8.1. ¼đrenci Başarisının ¼ok Boyutlu ¼l¼lmesi

Eğitimde ger¼ek başarıyı ortaya koyabilmek i¼in ¼đrenci performansının yalnızca sınav sonuçlarıyla değil, ¼ok boyutlu ¼l¼me ve değerlendirme yaklaşımlarıyla ele alınması b¼y¼k ¼nem taşımaktadır. Tek boyutlu değerlendirme sistemleri, ¼đrencilerin bireysel yeteneklerini, gelişim s¼re¼lerini ve potansiyellerini yeterince yansıtamamaktadır. Bu nedenle ¼đrenci başarisının akademik, sosyal, duygusal ve beceri temelli boyutlarıyla b¼t¼nc¼l olarak değerlendirilmesi hedeflenmektedir.

Bu kapsamda ¼đrencilerin bilgi d¼zeylerinin yanı sıra eleştirel d¼ř¼nme, problem ¼özme, iletişim, iş birliği ve yaratıcılık gibi becerileri de ¼l¼me s¼re¼lerine dâhil edilecektir. Proje ¼alıřmaları, performans g¼revleri, portfolyolar, s¼re¼ değerlendirmeleri ve ¼đretmen g¼zlemleri gibi farklı ¼l¼me ara¼ları birlikte kullanılacaktır. B¼ylece ¼đrencilerin ¼đrenme s¼recindeki gelişimleri daha sağlıklı bi¼imde izlenebilecektir.

¼đrenci başarisının ¼ok boyutlu ¼l¼lmesi, eğitim s¼recini yalnızca sonu¼ odaklı olmaktan ¼ıkararak gelişim odaklı bir yapıya kavuşturacaktır. Bu yaklaşım sayesinde ¼đrencilerin g¼c¼l¼ y¼nleri desteklenecek, gelişime a¼ık alanlar erken aşamada tespit edilerek bireysel ¼đrenme ihtiya¼larına uygun destekler sağlanacaktır. Eğitim sistemi b¼ylece her ¼đrencinin potansiyelini dikkate alan daha adil ve kapsayıcı bir değerlendirme anlayışına kavuşacaktır.

8.2. Sınav Odaklı Sistemden S¼re¼ ve Yetkinlik Odaklı Değerlendirmeye Ge¼iř

Eğitimde ¼l¼me ve değerlendirmenin temel amacı, ¼đrencilerin ¼đrenme d¼zeylerini doğru bi¼imde tespit etmek ve gelişimlerini desteklemektir. Sınav odaklı değerlendirme anlayışı, ¼đrencilerin bilgi ve becerilerini sınırlı bir zaman diliminde ¼l¼mekte; ¼đrenme s¼recinin tamamını yeterince yansıtamamaktadır. Bu nedenle eğitim sisteminde s¼re¼ ve yetkinlik odaklı değerlendirme yaklaşımına ge¼ilmesi hedeflenmektedir.

Bu doğrultuda değerlendirme sistemi, ¼đrencilerin ¼đrenme s¼recindeki ilerlemelerini, g¼sterdikleri ¼abayı ve kazandıkları yetkinlikleri esas alacak şekilde yeniden yapılandırılacaktır. S¼re¼ değerlendirmesi, ¼đrencilerin ders i¼i katılımlarını, proje ve uygulama ¼alıřmalarını, problem ¼özme ve iş birliği becerilerini kapsayacaktır. Yetkinlik odaklı değerlendirme ise ¼đrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarını ger¼ek yaşamla ilişkilendirebilmelerine odaklanacaktır.

Sınav odaklı sistemden s¼re¼ ve yetkinlik odaklı değerlendirmeye ge¼iř, ¼đrenciler ¼zerindeki sınav baskısını azaltacak ve ¼đrenmeyi teşvik eden bir eğitim ortamı oluşturacaktır. Bu yaklaşım, ¼đrencilerin yalnızca sınav başarisına değil, ¼ok y¼nl¼ gelişimlerine odaklanan daha adil ve etkili bir ¼l¼me ve değerlendirme sistemi kurulmasına katkı sunacaktır.

8.3. Okul, ¼đretmen ve M¼fredat Performans Değerlendirme Sistemleri

Eğitim sisteminin b¼t¼nc¼l bi¼imde iyileştirilebilmesi i¼in okul, ¼đretmen ve m¼fredat performansının d¼zenli, nesnel ve ¼ok boyutlu ¼l¼t¼lerle değerlendirilmesi b¼y¼k ¼nem

taşımaktadır. Performans değerlendirme sistemleri, yalnızca denetleme amacıyla değil; kaliteyi artırmaya, güçlü yönleri ortaya çıkarmaya ve gelişim alanlarını belirlemeye yönelik bir araç olarak ele alınacaktır. Bu yaklaşım, eğitimde sürekli iyileştirme kültürünün yerleşmesini sağlayacaktır.

Bu kapsamda okul performansı; öğrenci gelişimi, eğitim ortamlarının niteliği, yönetim kapasitesi ve okul iklimi gibi göstergeler üzerinden değerlendirilecektir. Öğretmen performansı ise sınıf içi uygulamalar, mesleki gelişim faaliyetlerine katılım, öğrenci geri bildirimleri ve eğitim çıktıları gibi çok yönlü kriterlere dayandırılacaktır. Müfredat performansı da öğrencilerin öğrenme kazanımları, uygulanabilirlik düzeyi ve güncel ihtiyaçlara uyum açısından düzenli olarak gözden geçirilecektir.

Kurulacak performans değerlendirme sistemleri, şeffaf ve adil ilkelere dayalı olacak; elde edilen sonuçlar geri bildirim ve gelişim planlarının oluşturulmasında kullanılacaktır. Bu sayede okul, öğretmen ve müfredat düzeyinde kalite artışı sağlanacak; eğitim sisteminin genel etkinliği ve verimliliği güçlendirilecektir.

8.4. Ulusal Kalite Standartları ve Akreditasyon Mekanizmaları

Eğitim sisteminde kaliteyi güvence altına almak ve tüm kurumlarda belirli bir standardı sağlamak amacıyla ulusal kalite standartları ve akreditasyon mekanizmalarının oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Bu standartlar, eğitim hizmetlerinin asgari nitelik düzeyini tanımlayarak okul, program ve uygulamalar arasında tutarlılık sağlamayı hedefleyecektir. Kalite güvencesi yaklaşımı, eğitimde rastlantısallığı ortadan kaldırarak sistematik ve ölçülebilir bir yapı oluşturacaktır.

Bu kapsamda okul öncesinden yükseköğretime kadar tüm kademeleri kapsayan ulusal eğitim kalite standartları belirlenecek; fiziki altyapı, öğretmen yeterliliği, müfredat uygulamaları, ölçme-değerlendirme süreçleri ve yönetim yapıları bu standartlar çerçevesinde değerlendirilecektir. Akreditasyon mekanizmaları aracılığıyla eğitim kurumlarının bu standartlara uyum düzeyi düzenli olarak denetlenecek ve gelişim alanları tespit edilecektir. Akreditasyon süreci, rehberlik ve iyileştirme odaklı bir anlayışla yürütülecektir.

Ulusal kalite standartları ve akreditasyon mekanizmalarının etkin biçimde uygulanması, eğitim kurumları arasında kalite farklarının azaltılmasına ve iyi uygulamaların yaygınlaşmasına katkı sağlayacaktır. Bu yaklaşım, eğitim sisteminin güvenilirliğini artıracak, paydaşların eğitime olan güvenini güçlendirecek ve sürdürülebilir bir kalite kültürünün yerleşmesini destekleyecektir.

9. Eğitimde Dijital Dönüşüm ve Yapay Zekâ Entegrasyonu

9.1. Dijital Eğitim Platformlarının Yaygınlaştırılması

Eğitimde erişim, esneklik ve kaliteyi artırmak amacıyla dijital eğitim platformlarının yaygınlaştırılması temel bir hedef olarak ele alınmaktadır. Dijital platformlar, öğrenme süreçlerini mekân ve zaman sınırlamalarından bağımsız hale getirerek öğrenci ve öğretmenlere zengin, etkileşimli ve kişiselleştirilebilir öğrenme imkânları sunmaktadır. Bu doğrultuda dijital eğitim, yüz yüze eğitimi tamamlayan ve güçlendiren bir unsur olarak yapılandırılacaktır.

Bu kapsamda ulusal ölçekte güvenli, erişilebilir ve kullanıcı dostu dijital eğitim platformları geliştirilecek ve tüm okullarda etkin biçimde kullanılacaktır. Ders içerikleri, etkileşimli materyaller, video anlatımlar, ölçme-değerlendirme araçları ve geri bildirim sistemleriyle desteklenecek; öğrencilerin bireysel öğrenme hızlarına ve ihtiyaçlarına uygun içeriklere

erişmeleri sağlanacaktır. Öğretmenlerin bu platformları pedagojik amaçlarla etkin biçimde kullanabilmeleri için gerekli eğitim ve teknik destek sunulacaktır.

Dijital eğitim platformlarının yaygınlaştırılması, eğitimde fırsat eşitliğini güçlendirecek ve öğrenme sürekliliğini destekleyecektir. Bu yaklaşım, özellikle olağanüstü durumlarda eğitimin kesintisiz devam etmesini sağlayacak; aynı zamanda eğitim sisteminin dijital çağın gerekliliklerine uyumunu hızlandıracaktır.

9.2. Yapay Zekâ Destekli Kişiselleştirilmiş Öğrenme Sistemleri

Eğitimde bireysel farklılıkların gözetilmesi ve her öğrencinin kendi öğrenme hızına, ilgi alanlarına ve yeteneklerine uygun şekilde desteklenmesi, öğrenme başarısını artıran temel unsurlardan biridir. Bu doğrultuda yapay zekâ destekli kişiselleştirilmiş öğrenme sistemlerinin eğitim süreçlerine entegre edilmesi hedeflenmektedir. Bu sistemler, öğrencilerin öğrenme verilerini analiz ederek bireyselleştirilmiş öğrenme deneyimleri sunmayı amaçlamaktadır.

Yapay zekâ destekli öğrenme sistemleri aracılığıyla öğrencilerin akademik performansları, öğrenme alışkanlıkları ve güçlü yönleri sürekli olarak izlenecek; bu verilere dayalı olarak kişiye özel içerikler, etkinlikler ve geri bildirimler sunulacaktır. Öğrencilerin eksik kaldıkları alanlarda ek destek alması, güçlü oldukları alanlarda ise daha ileri düzey öğrenme fırsatlarına yönlendirilmesi sağlanacaktır. Öğretmenler, bu sistemler sayesinde öğrencilerin gelişim süreçlerini daha yakından takip edebilecek ve rehberlik rollerini daha etkin biçimde yerine getirebilecektir.

Yapay zekâ destekli kişiselleştirilmiş öğrenme sistemlerinin kullanılması, eğitimde fırsat eşitliğini güçlendirecek ve öğrenme süreçlerini daha verimli hale getirecektir. Bu yaklaşım, öğrencilerin potansiyellerini en üst düzeyde kullanmalarına olanak tanıyacak; eğitim sisteminin birey odaklı, esnek ve yenilikçi bir yapıya kavuşmasına katkı sağlayacaktır.

9.3. Uzaktan ve Hibrit Eğitim Modellerinin Kurumsallaştırılması

Eğitimde süreklilik, erişilebilirlik ve esnekliğin sağlanabilmesi için uzaktan ve hibrit eğitim modellerinin kurumsal bir yapıya kavuşturulması büyük önem taşımaktadır. Dijital teknolojilerdeki gelişmeler, öğrenmenin yalnızca fiziksel sınıf ortamlarıyla sınırlı kalmamasını mümkün kılmakta; farklı öğrenme ihtiyaçlarına ve koşullarına uygun modellerin geliştirilmesini zorunlu hale getirmektedir. Bu doğrultuda uzaktan ve hibrit eğitim, geçici çözümler olmaktan çıkarılarak eğitim sisteminin tamamlayıcı ve kalıcı bir parçası haline getirilecektir.

Bu kapsamda uzaktan ve hibrit eğitim uygulamalarına ilişkin ulusal standartlar ve uygulama çerçeveleri belirlenecek; içerik üretimi, öğretim yöntemleri, ölçme-değerlendirme ve öğrenci takibi süreçleri sistematik hale getirilecektir. Eğitim kurumlarının teknik altyapıları güçlendirilerek öğretmen ve öğrencilerin bu modelleri etkin biçimde kullanmaları sağlanacaktır. Ayrıca öğretmenlere yönelik dijital pedagojiler ve uzaktan öğretim yöntemleri konusunda sürekli mesleki gelişim desteği sunulacaktır.

Uzaktan ve hibrit eğitim modellerinin kurumsallaştırılması, eğitim sisteminin kriz ve olağanüstü durumlara karşı dayanıklılığını artıracak; coğrafi ve fiziksel engelleri azaltarak eğitime erişimi genişletecektir. Bu yaklaşım, öğrenme süreçlerinin daha esnek, kapsayıcı ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşmasına katkı sağlayacaktır.

9.4. Eğitimde Veri Güvenliği ve Dijital Etik Çerçevesi

Dijital eğitim uygulamalarının yaygınlaşmasıyla birlikte, eğitim ortamlarında üretilen ve kullanılan verilerin güvenliği ile etik kullanımı kritik bir önem kazanmıştır. Öğrenci, öğretmen ve kurumlara ait kişisel ve akademik verilerin korunması; dijital eğitim sistemlerine duyulan güvenin sürdürülmesi açısından temel bir gerekliliktir. Bu doğrultuda eğitimde veri güvenliği ve dijital etik ilkelerini kapsayan bütüncül bir çerçevenin oluşturulması hedeflenmektedir.

Bu kapsamda eğitim sistemlerinde toplanan verilerin hangi amaçlarla kullanılacağı, nasıl saklanacağı ve kimler tarafından erişilebileceği açık ve şeffaf biçimde tanımlanacaktır. Kişisel verilerin korunması, siber güvenlik önlemleri ve veri gizliliği standartları tüm dijital eğitim platformlarında zorunlu hale getirilecektir. Aynı zamanda yapay zekâ ve veri analitiği uygulamalarında adalet, tarafsızlık ve hesap verebilirlik ilkeleri gözetilerek algoritmik ayrımcılığın önüne geçilmesi amaçlanacaktır.

Dijital etik çerçevesi, öğrenci ve öğretmenlerin dijital ortamlarda sorumlu, bilinçli ve güvenli davranmalarını teşvik edecek şekilde yapılandırılacaktır. Bu yaklaşım sayesinde eğitimde dijital dönüşüm, yalnızca teknolojik ilerleme değil; aynı zamanda insan haklarına, mahremiyete ve etik değerlere saygılı bir anlayışla hayata geçirilecektir.

10. Mesleki Eğitim, İstihdam ve Eğitim–İş Gücü Uyumunun Sağlanması

10.1. Mesleki ve Teknik Eğitimin Güçlendirilmesi

Eğitim sistemi ile iş gücü piyasası arasındaki uyumun artırılabilmesi için mesleki ve teknik eğitimin güçlendirilmesi stratejik bir öncelik olarak ele alınmaktadır. Ekonomik kalkınma, üretim kapasitesi ve istihdam artışı açısından nitelikli teknik insan kaynağının yetiştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda mesleki ve teknik eğitim, ikinci planda kalan bir alan olmaktan çıkarılarak güçlü, cazip ve saygın bir eğitim yolu haline getirilecektir.

Bu kapsamda mesleki ve teknik eğitim programları sektör ihtiyaçları doğrultusunda güncellenecek, teorik bilginin yanı sıra uygulama ve beceri kazandırmaya odaklanan bir yapı benimsenilecektir. Okul atölyeleri ve laboratuvarları modern teknolojilerle donatılacak; öğrencilerin gerçek üretim süreçlerine yakın ortamlarda eğitim almaları sağlanacaktır. Ayrıca işletmelerle iş birliği içinde yürütülen staj, çıraklık ve işbaşı eğitim uygulamaları yaygınlaştırılarak öğrencilerin mezuniyet sonrası istihdama geçişleri kolaylaştırılacaktır.

Mesleki ve teknik eğitimin güçlendirilmesi, öğrencilerin erken yaşta yetenek ve ilgilerine uygun alanlara yönlendirilmelerini destekleyecek; iş gücü piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelikli ara eleman ve teknik uzman açığının azaltılmasına katkı sunacaktır. Bu yaklaşım sayesinde mesleki eğitim, ekonomik ve toplumsal kalkınmanın temel bileşenlerinden biri haline gelecektir.

10.2. Üniversite–Sanayi–Kamu İş Birlikleri

Eğitim, araştırma ve üretim süreçlerinin birbirini tamamlayan bir yapı içinde yürütülmesi, sürdürülebilir kalkınma ve nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda üniversite, sanayi ve kamu kurumları arasında güçlü ve sistematik iş birliklerinin kurulması, eğitim ile istihdam arasındaki bağın güçlendirilmesini

hedeflemektedir. İş birlikleri, bilginin uygulamaya aktarılmasını ve toplumsal faydaya dönüşmesini sağlayan stratejik bir araç olarak ele alınacaktır.

Bu kapsamda üniversitelerin akademik bilgi birikimi ve araştırma kapasitesi, sanayinin uygulama deneyimi ve kamu kurumlarının düzenleyici ve destekleyici rolüyle entegre edilecektir. Ortak araştırma projeleri, uygulamalı eğitim programları, staj ve işbaşı eğitim modelleri geliştirilerek öğrencilerin gerçek iş ortamlarıyla erken aşamada tanışmaları sağlanacaktır. Kamu kurumları, bu iş birliklerini teşvik eden politika ve destek mekanizmalarıyla süreci kolaylaştıracaktır.

Üniversite–sanayi–kamu iş birliklerinin güçlendirilmesi, eğitim programlarının güncel ihtiyaçlara uygun hale gelmesini ve mezunların istihdam edilebilirliğinin artmasını sağlayacaktır. Bu yaklaşım, yenilikçi projelerin ortaya çıkmasını destekleyecek ve eğitim sisteminin ekonomik ve toplumsal kalkınmaya daha güçlü katkı sunmasına olanak tanıyacaktır.

10.3. Beceri Temelli Sertifikasyon ve Yaşam Boyu Öğrenme

Hızla değişen iş gücü piyasası ve teknolojik dönüşüm, bireylerin yalnızca formel eğitimle edindikleri bilgilerle uzun süreli istihdam sağlamalarını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle beceri temelli sertifikasyon sistemlerinin geliştirilmesi ve yaşam boyu öğrenme anlayışının eğitim sisteminin temel unsurlarından biri haline getirilmesi hedeflenmektedir. Eğitim, belirli bir yaş ya da dönemle sınırlı kalmayarak bireyin yaşamı boyunca devam eden dinamik bir süreç olarak ele alınacaktır.

Bu kapsamda iş gücü piyasasının ihtiyaç duyduğu bilgi ve becerileri kazandırmaya yönelik, kısa süreli ve modüler sertifika programları geliştirilecektir. Sertifikasyon süreçleri, teorik bilgi kadar uygulama ve performans temelli ölçütlere dayandırılacak; bireylerin somut yetkinliklerini belgeleyebilmeleri sağlanacaktır. Kamu, üniversiteler ve özel sektör iş birliğiyle sunulacak bu programlar, bireylerin mesleki dönüşüm ve kariyer gelişimlerini destekleyecektir.

Beceri temelli sertifikasyon ve yaşam boyu öğrenme yaklaşımı, çalışanların yetkinliklerini güncel tutmalarını ve iş gücü piyasasına uyumlarını artıracaktır. Bu yaklaşım sayesinde eğitim sistemi, bireylerin değişen koşullara hızlı uyum sağlayabilen, sürekli öğrenen ve kendini geliştiren bir yapıya kavuşmasına katkı sunacaktır.

10.4. Mezun İzleme ve İstihdam Analiz Sistemleri

Eğitim sisteminin iş gücü piyasasıyla uyumunun değerlendirilebilmesi için mezunların istihdam durumlarının düzenli olarak izlenmesi ve analiz edilmesi büyük önem taşımaktadır. Mezun izleme ve istihdam analiz sistemleri, eğitim programlarının çıktılarının somut verilerle ölçülmesini sağlayarak politika geliştirme süreçlerine güçlü bir geri bildirim mekanizması sunacaktır. Bu doğrultuda mezunların eğitim sonrası kariyer yolculuklarının sistematik biçimde takip edilmesi hedeflenmektedir.

Bu kapsamda mezunların istihdam oranları, çalışma alanları, gelir düzeyleri ve mesleki memnuniyetleri gibi göstergeler düzenli olarak toplanacak ve analiz edilecektir. Elde edilen veriler, eğitim programlarının güncellenmesi, kontenjan planlaması ve yeni alanların belirlenmesi süreçlerinde etkin biçimde kullanılacaktır. Ayrıca mezun–işveren geri bildirimleri sayesinde eğitim ile iş dünyası arasındaki uyum sürekli olarak iyileştirilecektir.

Mezun izleme ve istihdam analiz sistemlerinin etkin biçimde işletilmesi, eğitim politikalarının sonuç odaklı hale gelmesini sağlayacaktır. Bu yaklaşım, mezunların istihdam edilebilirliğini

artırmayı, iş gücü piyasasının ihtiyaçlarına daha hızlı ve doğru yanıt veren bir eğitim yapısı oluşturmayı hedeflemektedir.

11. Eğitimde Psikososyal Destek, Rehberlik ve Değerler Eğitimi

11.1. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetlerinin Yaygınlaştırılması

Eğitim sürecinin yalnızca akademik gelişimle sınırlı olmadığı, öğrencilerin psikolojik, sosyal ve duygusal iyi oluşlarının da öğrenme başarısı üzerinde belirleyici olduğu kabul edilmektedir. Bu nedenle rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması, eğitim sisteminin temel destek unsurlarından biri olarak ele alınmaktadır. Öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına zamanında ve etkili şekilde yanıt verebilen güçlü bir rehberlik sistemi oluşturulması hedeflenmektedir.

Bu kapsamda okullarda görev yapan rehber öğretmen ve psikolojik danışman sayıları artırılacak, hizmetlerin tüm eğitim kademelerinde erişilebilir olması sağlanacaktır. Rehberlik hizmetleri; akademik yönlendirme, kariyer planlama, sosyal uyum, kriz müdahalesi ve ruh sağlığını destekleyici çalışmalarla bütüncül bir yapıya kavuşturulacaktır. Öğrencilerin yaşadıkları sorunların erken aşamada tespit edilmesi ve gerekli desteklerin sağlanması önceliklendirilecektir.

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması, öğrencilerin eğitim ortamlarında kendilerini güvende hissetmelerini ve potansiyellerini daha sağlıklı biçimde ortaya koymalarını sağlayacaktır. Bu yaklaşım, okul ikliminin güçlenmesine, öğrenci refahının artmasına ve eğitimde başarıyı destekleyen daha dengeli bir sistemin oluşmasına katkı sunacaktır.

11.2. Öğrencilerin Ruh Sağlığını Destekleyen Programlar

Öğrencilerin akademik başarılarının sürdürülebilir olması, ruhsal ve duygusal açıdan sağlıklı bireyler olarak gelişmeleriyle doğrudan ilişkilidir. Günümüz koşullarında artan stres, kaygı, uyum sorunları ve sosyal baskılar, öğrencilerin ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu nedenle öğrencilerin ruh sağlığını destekleyen kapsamlı ve önleyici programların eğitim sistemi içinde yaygınlaştırılması temel bir ihtiyaç olarak ele alınmaktadır.

Bu kapsamda okullarda öğrencilerin duygusal dayanıklılıklarını artırmaya yönelik programlar geliştirilecek; stres yönetimi, duygusal farkındalık, öz güven geliştirme ve sağlıklı iletişim becerileri eğitim süreçlerine entegre edilecektir. Risk altındaki öğrencilerin erken dönemde tespit edilmesi için tarama ve izleme çalışmaları yapılacak, gerekli durumlarda bireysel ve grup danışmanlığı hizmetleri sunulacaktır. Aileler ve öğretmenler de bu süreçlere dâhil edilerek öğrencilerin çevresel destek ağları güçlendirilecektir.

Öğrencilerin ruh sağlığını destekleyen programlar, okul ortamlarında güvenli, kapsayıcı ve destekleyici bir iklimin oluşmasına katkı sağlayacaktır. Bu yaklaşım, öğrencilerin yalnızca akademik değil, psikolojik ve sosyal açıdan da sağlıklı bireyler olarak yetişmelerini hedefleyen bütüncül bir eğitim anlayışını güçlendirecektir.

11.3. Ahlak, Etik, Vatandaşlık ve Sosyal Sorumluluk Eğitimi

Eğitimin temel amaçlarından biri, bireyleri yalnızca bilgi ve beceri açısından değil; ahlaki değerler, etik ilkeler ve toplumsal sorumluluk bilinciyle donatılmış bireyler olarak yetiştirmektir. Bu doğrultuda ahlak, etik, vatandaşlık ve sosyal sorumluluk eğitiminin eğitim sisteminin tüm kademelerinde güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Bu alanlar, bireylerin toplumsal hayata aktif, bilinçli ve sorumlu biçimde katılmalarını sağlayan temel unsurlar olarak ele alınacaktır.

Bu kapsamda dürüstlük, adalet, saygı, empati ve sorumluluk gibi evrensel değerler eğitim programlarına bütüncül bir yaklaşımla entegre edilecektir. Vatandaşlık eğitimi, demokratik değerler, insan hakları, hukukun üstünlüğü ve toplumsal katılım bilincini geliştirecek içeriklerle desteklenecektir. Sosyal sorumluluk çalışmaları ise gönüllülük, toplumsal hizmet ve çevre duyarlılığı gibi uygulamalar aracılığıyla öğrencilerin yaşadıkları topluma katkı sunmalarını teşvik edecektir.

Ahlak, etik, vatandaşlık ve sosyal sorumluluk eğitiminin güçlendirilmesi, öğrencilerin bireysel tutum ve davranışlarını olumlu yönde şekillendirecek ve toplumsal uyumu artıracaktır. Bu yaklaşım, eğitim sisteminin sadece akademik başarıya değil; değer temelli, bilinçli ve sorumluluk sahibi bireylerin yetişmesine hizmet eden bir yapıya kavuşmasına katkı sağlayacaktır.

11.4. Okul İkliminin ve Öğrenci Refahının Güçlendirilmesi

Okul ortamının güvenli, kapsayıcı ve destekleyici olması, öğrencilerin akademik başarıları kadar psikolojik ve sosyal gelişimleri açısından da büyük önem taşımaktadır. Olumlu bir okul iklimi, öğrencilerin okula aidiyet duygusunu güçlendirmekte, öğrenme motivasyonlarını artırmakta ve eğitim süreçlerine aktif katılımlarını desteklemektedir. Bu nedenle okul ikliminin ve öğrenci refahının güçlendirilmesi eğitim politikalarının temel öncelikleri arasında yer almaktadır.

Bu kapsamda okullarda güvenli ve saygıya dayalı bir iletişim kültürü oluşturulacak, zorbalık, ayrımcılık ve şiddetle mücadeleyle yönelik önleyici ve koruyucu çalışmalar yaygınlaştırılacaktır. Öğrencilerin kendilerini ifade edebilecekleri, katılım gösterebilecekleri ve destek alabilecekleri sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler teşvik edilecektir. Öğretmenler, yöneticiler, öğrenciler ve veliler arasında iş birliğini güçlendiren uygulamalarla okul topluluğu bilinci geliştirilecektir.

Okul ikliminin ve öğrenci refahının güçlendirilmesi, öğrencilerin kendilerini güvende hissettikleri, desteklendikleri ve değer gördükleri bir eğitim ortamının oluşmasını sağlayacaktır. Bu yaklaşım, öğrencilerin duygusal dayanıklılıklarını artıracak, öğrenme süreçlerini olumlu yönde etkileyecek ve eğitimde bütüncül bir kalite anlayışının yerleşmesine katkı sunacaktır.

12. Eğitimde Yönetim, Finansman ve Kaynak Verimliliği

12.1. Eğitim Bütçesinin Etkin ve Şeffaf Kullanımı

Eğitim sisteminin sürdürülebilir biçimde güçlendirilebilmesi için ayrılan mali kaynakların etkin, verimli ve şeffaf şekilde kullanılması temel bir öncelik olarak ele alınmaktadır. Eğitim bütçesinin doğru planlanması ve yönetilmesi, hem eğitim kalitesinin artırılmasına hem de kamu

kaynaklarına duyulan güvenin güçlenmesine katkı sağlamaktadır. Bu doğrultuda bütçe süreçleri, hesap verebilirlik ve kamu yararı ilkeleri çerçevesinde yeniden yapılandırılacaktır.

Eğitim bütçesi hazırlanırken ihtiyaç temelli ve performans odaklı bir yaklaşım benimsenecek; kaynak tahsisleri somut hedefler ve ölçülebilir çıktılarla ilişkilendirilecektir. Harcamalar; altyapı, öğretmen niteliği, öğrenci destekleri ve eğitim kalitesini doğrudan etkileyen alanlara öncelik verecek şekilde planlanacaktır. Bütçe kullanım süreçleri düzenli olarak izlenecek, denetlenecek ve kamuoyu ile şeffaf biçimde paylaşılacaktır.

Eğitim bütçesinin etkin ve şeffaf kullanımı, kaynak israfının önlenmesini ve yatırımların gerçek ihtiyaçlara yönlendirilmesini sağlayacaktır. Bu yaklaşım, eğitim sisteminin mali sürdürülebilirliğini güçlendirecek ve uzun vadede daha adil, kaliteli ve güvenilir bir eğitim yapısının oluşmasına katkı sunacaktır.

12.2. Performans Bazlı Kaynak Tahsisi

Eğitim kaynaklarının etkili biçimde kullanılabilmesi için bütçe ve yatırım süreçlerinin performans odaklı bir yaklaşımla ele alınması büyük önem taşımaktadır. Performans bazlı kaynak tahsisi, eğitim kurumlarının ve uygulamaların somut çıktılar üzerinden değerlendirilmesini sağlayarak kaynakların daha adil ve verimli dağıtılmasını hedeflemektedir. Bu yaklaşım, eğitim sisteminde sonuç odaklı ve hesap verebilir bir mali yapı oluşturmayı amaçlamaktadır.

Bu kapsamda okulların, programların ve projelerin performansı; öğrenci gelişimi, eğitim kalitesi, erişim düzeyi ve uygulama başarısı gibi ölçütler üzerinden değerlendirilecektir. Elde edilen performans verileri, bütçe ve yatırım kararlarında temel referans olarak kullanılacak; başarılı uygulamalar desteklenirken gelişime açık alanlara yönelik iyileştirici kaynak tahsisleri yapılacaktır. Böylece kaynak dağılımında objektif ve veri temelli bir denge sağlanacaktır.

Performans bazlı kaynak tahsisi, eğitim kurumlarını kaliteyi artırmaya ve yenilikçi uygulamalar geliştirmeye teşvik edecektir. Bu yaklaşım sayesinde kamu kaynakları daha etkin kullanılacak, eğitim yatırımlarının toplumsal faydası artırılacak ve eğitim sisteminin genel verimliliği güçlendirilecektir.

12.3. Kamu–Özel–STK İş Birlikleri

Eğitim alanında sürdürülebilir ve kapsayıcı çözümler üretilebilmesi için kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında güçlü iş birliklerinin kurulması büyük önem taşımaktadır. Kamu–özel–STK iş birlikleri, eğitim sisteminin farklı kaynak ve uzmanlıklardan yararlanmasını sağlayarak yenilikçi ve etkili uygulamaların hayata geçirilmesine katkı sunacaktır. Bu yaklaşım, eğitimde toplumsal sahiplenmeyi ve ortak sorumluluk bilincini güçlendirmeyi hedeflemektedir.

Bu kapsamda kamu kurumlarının düzenleyici ve yönlendirici rolü, özel sektörün finansal ve teknolojik kapasitesi ile sivil toplum kuruluşlarının saha deneyimi ve toplumsal erişimi bir araya getirilecektir. Ortak projeler, sosyal sorumluluk programları, burs ve destek mekanizmaları ile eğitim altyapısının güçlendirilmesi ve öğrenci desteklerinin artırılması sağlanacaktır. İş birlikleri, şeffaflık ve kamu yararı ilkeleri doğrultusunda yapılandırılacaktır.

Kamu–özel–STK iş birliklerinin geliştirilmesi, eğitim yatırımlarının çeşitlenmesine ve yaygınlaşmasına olanak tanıyacaktır. Bu yaklaşım, eğitim sisteminin esnekliğini artıracak,

yenilikçi çözümlerin hızla uygulanmasını sağlayacak ve eğitimin toplumsal kalkınmaya olan katkısını güçlendirecektir.

12.4. Eğitim Yatırımlarının Etki Analizleri

Eğitim alanında yapılan yatırımların hedeflenen sonuçlara ne ölçüde ulaştığının belirlenebilmesi için etki analizlerinin sistematik biçimde uygulanması büyük önem taşımaktadır. Etki analizleri, eğitim yatırımlarının yalnızca harcama düzeyinde değil; öğrenci başarısı, erişim, kalite ve toplumsal fayda üzerindeki sonuçlarını da ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda eğitim yatırımlarının planlama, uygulama ve sonuç aşamaları bütüncül bir değerlendirme sürecine tabi tutulacaktır.

Bu kapsamda okul yapımları, teknolojik altyapı yatırımları, öğretmen istihdamı ve öğrenci destek programları gibi alanlarda yapılan harcamaların kısa, orta ve uzun vadeli etkileri düzenli olarak analiz edilecektir. Nicel verilerin yanı sıra nitel değerlendirmeler de kullanılarak yatırımların eğitim kalitesine, bölgesel eşitsizliklerin azaltılmasına ve öğrenci refahına katkısı ölçülecektir. Elde edilen bulgular, gelecekteki yatırım kararlarının daha isabetli biçimde alınmasına rehberlik edecektir.

Eğitim yatırımlarının etki analizleri, kaynak kullanımında verimliliği artıracak ve kamuoyuna hesap verebilirliği güçlendirecektir. Bu yaklaşım, eğitim politikalarının kanıta dayalı biçimde geliştirilmesini sağlayarak eğitim sisteminin sürekli iyileştirilmesine ve toplumsal faydasının artırılmasına katkı sunacaktır.

13. Eğitimde Ar-Ge, Yenilikçilik ve Akademik Üretkenlik

13.1. Eğitim Bilimlerinde Ar-Ge Merkezleri Kurulması

Eğitim sisteminin sürekli gelişen, yenilikçi ve bilimsel temellere dayalı bir yapıya kavuşturulabilmesi için eğitim bilimleri alanında Ar-Ge merkezlerinin kurulması büyük önem taşımaktadır. Bu merkezler, eğitim uygulamalarının bilimsel yöntemlerle analiz edilmesini, yeni öğretim yaklaşımlarının geliştirilmesini ve eğitim politikalarına yön verecek özgün araştırmaların üretilmesini amaçlayacaktır. Eğitimde kalite artışı, ancak sistematik araştırma ve yenilikçilik kültürünün güçlendirilmesiyle mümkün olacaktır.

Bu kapsamda üniversiteler, kamu kurumları ve ilgili paydaşların iş birliğiyle eğitim bilimleri Ar-Ge merkezleri oluşturulacaktır. Bu merkezlerde öğretim yöntemleri, öğrenme süreçleri, ölçme ve değerlendirme modelleri, eğitim teknolojileri ve öğretmen gelişimi gibi alanlarda araştırmalar yürütülecektir. Elde edilen bilimsel bulgular, pilot uygulamalarla test edilerek eğitim sistemine entegre edilecektir.

Eğitim bilimlerinde Ar-Ge merkezlerinin kurulması, eğitim politikalarının deneyim ve varsayımlara değil; bilimsel kanıtlara dayalı olarak şekillendirilmesini sağlayacaktır. Bu yaklaşım, eğitim sisteminin yeniliklere daha hızlı uyum sağlamasına, ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet gücünün artmasına ve sürdürülebilir kalite gelişimine katkı sunacaktır.

13.2. Yenilikçi Öğretim Yöntemlerinin Teşvik Edilmesi

Eğitimde kaliteyi ve etkililiği artırmanın temel yollarından biri, yenilikçi öğretim yöntemlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasıdır. Geleneksel, tek yönlü bilgi aktarımına dayalı yaklaşımlar, günümüzün öğrenme ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalabilmektedir. Bu

nedenle öğrenciyi merkeze alan, etkileşimli ve üretken öğrenme ortamları oluşturan yenilikçi öğretim yöntemlerinin teşvik edilmesi hedeflenmektedir.

Bu kapsamda proje temelli öğrenme, problem çözme odaklı öğretim, ters yüz sınıf uygulamaları, deneyimsel öğrenme ve dijital destekli öğretim modelleri eğitim süreçlerine entegre edilecektir. Öğretmenlerin bu yöntemleri sınıf ortamında etkin biçimde kullanabilmeleri için mesleki gelişim programları ve uygulama destekleri sağlanacaktır. Ayrıca başarılı ve yenilikçi öğretim uygulamaları teşvik edilerek görünür kılınacaktır.

Yenilikçi öğretim yöntemlerinin teşvik edilmesi, öğrencilerin öğrenme motivasyonunu ve derinlemesine öğrenme düzeyini artıracaktır. Bu yaklaşım, eğitim sisteminin değişen koşullara daha hızlı uyum sağlayan, yaratıcı ve problem çözme becerileri gelişmiş bireyler yetiştiren bir yapıya kavuşmasına katkı sunacaktır.

13.3. Üniversitelerde Araştırma Kalitesinin Artırılması

Üniversitelerin yalnızca eğitim veren kurumlar değil, aynı zamanda bilgi üreten ve toplumsal gelişime yön veren araştırma merkezleri olması büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda üniversitelerde yürütülen araştırmaların niteliğinin artırılması, bilimsel üretkenliğin güçlendirilmesi ve ulusal–uluslararası düzeyde rekabet edebilirliğin sağlanması temel bir hedef olarak ele alınmaktadır. Araştırma kalitesi, yükseköğretim sisteminin genel performansını belirleyen başlıca unsurlardan biridir.

Bu kapsamda araştırma altyapıları güçlendirilecek, laboratuvarlar ve araştırma merkezleri modern donanımlarla desteklenecektir. Akademik personelin araştırma yapabilmesini teşvik eden destek mekanizmaları geliştirilecek; nitelikli yayın, patent ve proje üretimi ödüllendirilecektir. Ayrıca disiplinler arası araştırmalar teşvik edilerek farklı alanların bilgi birikiminin bir araya gelmesi sağlanacaktır.

Üniversitelerde araştırma kalitesinin artırılması, bilimsel bilginin toplumsal ve ekonomik faydaya dönüşmesini kolaylaştıracaktır. Bu yaklaşım, yükseköğretim kurumlarının küresel bilim dünyasındaki görünürlüğünü artıracak ve ülkenin bilimsel kapasitesinin sürdürülebilir biçimde gelişmesine katkı sunacaktır.

13.4. Uluslararası Akademik İş Birlikleri

Eğitim ve araştırma alanında küresel gelişmelerle uyumlu, rekabetçi ve yenilikçi bir yapı oluşturulabilmesi için uluslararası akademik iş birliklerinin güçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Uluslararası iş birlikleri, bilgi ve deneyim paylaşımını artırarak eğitim ve araştırma kalitesinin yükselmesine katkı sağlamaktadır. Bu doğrultuda üniversitelerin ve araştırma kurumlarının küresel akademik ağlara daha etkin biçimde entegre edilmesi hedeflenmektedir.

Bu kapsamda ortak araştırma projeleri, akademik değişim programları, çift diploma ve ortak programlar yaygınlaştırılacaktır. Akademisyen ve öğrenci hareketliliği teşvik edilerek farklı ülkelerdeki eğitim ve araştırma yaklaşımlarının deneyimlenmesi sağlanacaktır. Uluslararası fon ve araştırma programlarına katılım desteklenecek, küresel ölçekte bilimsel üretimi artıracak iş birlikleri önceliklendirilecektir.

Uluslararası akademik iş birliklerinin geliştirilmesi, üniversitelerin bilimsel kapasitesini ve görünürlüğünü artıracak; eğitim ve araştırma alanında kalite standartlarının yükselmesine katkı

sunacaktır. Bu yaklaşım, ülkenin bilgi üretim gücünü küresel düzeyde konumlandırarak bilimsel ve akademik gelişimin sürdürülebilir biçimde ilerlemesini destekleyecektir.

14. Kriz, Afet ve Olağanüstü Durumlarda Eğitim Sürekliliği

14.1. Afet ve Kriz Senaryolarına Uygun Eğitim Modelleri

Doğal afetler, salgınlar, kitlesel göçler ve diğer olağanüstü krizler, eğitim süreçlerinin kesintiye uğramasına ve öğrencilerin öğrenme haklarının zarar görmesine yol açabilmektedir. Bu nedenle eğitim sisteminin, afet ve kriz senaryolarına karşı hazırlıklı ve esnek bir yapıya kavuşturulması büyük önem taşımaktadır. Afet ve kriz senaryolarına uygun eğitim modelleri, eğitimin sürekliliğini güvence altına alan temel bir politika aracı olarak ele alınacaktır.

Bu kapsamda farklı kriz türlerine göre önceden tanımlanmış eğitim senaryoları geliştirilecek; yüz yüze, uzaktan ve hibrit eğitim modellerinin hızlı biçimde devreye alınabileceği esnek sistemler kurulacaktır. Eğitim içerikleri, kriz koşullarında uygulanabilir olacak şekilde sadeleştirilecek ve önceliklendirilecektir. Öğretmenlerin ve eğitim yöneticilerinin kriz dönemlerinde süreci etkin şekilde yönetebilmeleri için özel eğitim ve rehberlik programları oluşturulacaktır.

Afet ve kriz senaryolarına uygun eğitim modelleri sayesinde öğrencilerin eğitimden kopmaları önlenecek, öğrenme kayıpları en aza indirilecektir. Bu yaklaşım, eğitim sisteminin dayanıklılığını artırarak olağanüstü durumlar karşısında daha hazırlıklı, kapsayıcı ve sürdürülebilir bir yapı oluşturulmasına katkı sağlayacaktır.

14.2. Uzaktan Eğitimin Acil Durum Altyapısı

Olağanüstü durumlarda eğitimin kesintisiz biçimde sürdürülebilmesi için uzaktan eğitimin güçlü ve hazır bir acil durum altyapısına sahip olması büyük önem taşımaktadır. Afetler, salgınlar ve kriz dönemlerinde hızlı biçimde devreye alınabilecek uzaktan eğitim sistemleri, öğrencilerin öğrenme haklarının korunmasını sağlayan temel unsurlardan biridir. Bu doğrultuda uzaktan eğitimin acil durum altyapısının planlı ve sürdürülebilir şekilde güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

Bu kapsamda tüm eğitim kademelerini kapsayan güvenilir dijital platformlar, yedekli sistemler ve kesintisiz erişim çözümleri oluşturulacaktır. Öğrenci ve öğretmenlerin kriz anlarında bu sistemlere sorunsuz biçimde erişebilmeleri için teknik altyapı ve destek mekanizmaları güçlendirilecektir. Eğitim içerikleri önceden hazırlanarak acil durumlarda hızlı kullanım için hazır hale getirilecektir.

Uzaktan eğitimin acil durum altyapısının güçlendirilmesi, eğitim sisteminin krizlere karşı dayanıklılığını artıracaktır. Bu yaklaşım, öğrenme kayıplarını azaltacak ve olağanüstü koşullarda dahi öğrencilerin eğitim süreçlerine güvenli ve etkili biçimde devam edebilmelerine katkı sağlayacaktır.

14.3. Göç, Salgın ve Afet Bölgelerine Özel Eğitim Planları

Göç hareketleri, salgınlar ve doğal afetler, eğitim süreçlerini derinden etkileyerek öğrencilerin öğrenme sürekliliğini ve psikososyal iyilik hâlini tehdit edebilmektedir. Bu tür olağanüstü koşullardan etkilenen bölgelerde standart eğitim uygulamaları yetersiz kalmakta; bölgenin

özgün ihtiyaçlarına cevap verebilen özel eğitim planlarının hazırlanması gerekmektedir. Bu nedenle göç, salgın ve afet bölgelerine yönelik esnek ve kapsayıcı eğitim planlarının oluşturulması temel bir politika olarak ele alınmaktadır.

Bu kapsamda geçici yerleşim alanları ve krizden etkilenen bölgelerde eğitim ihtiyacı hızlı biçimde tespit edilerek geçici eğitim merkezleri, mobil sınıflar ve uzaktan eğitim çözümleri devreye alınacaktır. Öğrencilerin yaşadıkları travmaların öğrenme süreçlerini olumsuz etkilememesi için psikososyal destek hizmetleri eğitim planlarının ayrılmaz bir parçası haline getirilecektir. Dil, uyum ve telafi eğitimleri ile öğrencilerin eğitim sistemine yeniden entegrasyonu desteklenecektir.

Göç, salgın ve afet bölgelerine özel eğitim planları, öğrencilerin eğitimden kopmalarını önlemeyi ve fırsat eşitliğini korumayı hedeflemektedir. Bu yaklaşım, kriz koşullarında dahi eğitimin kapsayıcı, sürdürülebilir ve insan odaklı bir biçimde devam etmesine katkı sağlayacaktır.

14.4. Eğitimde Esneklik ve Dayanıklılık Politikaları

Eğitim sisteminin değişen koşullara hızlı uyum sağlayabilmesi ve krizler karşısında işlevselliğini koruyabilmesi için esneklik ve dayanıklılık ilkeleri doğrultusunda yapılandırılması büyük önem taşımaktadır. Demografik değişimler, teknolojik dönüşümler, ekonomik dalgalanmalar ve olağanüstü durumlar, eğitim politikalarının statik değil, uyarlanabilir ve sürdürülebilir bir anlayışla ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle eğitimde esneklik ve dayanıklılık politikalarının geliştirilmesi temel bir hedef olarak değerlendirilmektedir.

Bu kapsamda müfredat, öğretim yöntemleri ve ölçme-değerlendirme süreçleri, farklı koşullara uyum sağlayabilecek biçimde esnek hale getirilecektir. Eğitim kurumlarının kriz anlarında hızlı karar alabilmelerini destekleyen yönetim modelleri geliştirilecek; insan kaynağı, altyapı ve finansman alanlarında alternatif senaryolara hazır olunacaktır. Aynı zamanda dijital ve yüz yüze eğitim modellerinin birlikte kullanılabilirdiği hibrit yapılar güçlendirilerek eğitimin sürekliliği sağlanacaktır.

Eğitimde esneklik ve dayanıklılık politikaları, sistemin beklenmedik durumlar karşısında dirençli olmasını ve öğrenme süreçlerinin kesintiye uğramadan devam etmesini mümkün kılacaktır. Bu yaklaşım, uzun vadede eğitim sisteminin güvenilirliğini artıracak ve bireylerin her koşulda nitelikli eğitime erişimini güvence altına alacaktır.

**TÜRKİYE'DE
EĞİTİM SİSTEMİ:
MEVCUT DURUM,
SORUNLAR VE
GELECEK
ÖNERİLERİ**

TÜRKİYE'DE EĞİTİM SİSTEMİ: MEVCUT DURUM, SORUNLAR VE GELECEK ÖNERİLERİ

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ

- 1.1 Çalışmanın amacı ve kapsamı
- 1.2 Türkiye'de eğitimin genel görünümü
- 1.3 Kullanılan veri kaynakları

2. EĞİTİM SİSTEMİNİN MEVCUT DURUMU

- 2.1 Türkiye'de Eğitim Sistemi ve Yapısı
- 2.2 Okul öncesi eğitim
- 2.3 İlköğretim (ilkokul ve ortaokul)
- 2.4 Ortaöğretim (lise eğitimi)
- 2.5 Yükseköğretim (üniversiteler ve meslek yüksekokulları)
- 2.6 Öğrenci Sayıları ve Okullaşma Oranları
- 2.7 Öğretmen Sayıları ve Eğitimci Profili

3. EĞİTİMİN KALİTESİ VE ULUSLARARASI KARŞILAŞTIRMALAR

- 3.1 PISA ve TIMSS Sonuçları
- 3.2 Eğitimde Başarı ve Bölgesel Farklılıklar
- 3.3 Okuryazarlık Oranları ve Eğitimde Eşitsizlik

4. MÜFREDAT VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

- 4.1 Eğitim Programlarının İçeriği
- 4.2 STEM Eğitimi ve Yenilikçi Eğitim Modelleri
- 4.3 Değerler Eğitimi ve Sosyal Bilinç Kazandırma

5. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM

- 5.1 Meslek Liseleri ve Uygulamalı Eğitim
- 5.2 Sanayi ve İş Dünyası ile İşbirlikleri
- 5.3 İşsizlik ve Mesleki Eğitim Uyumu

6. YÜKSEKÖĞRETİM VE ÜNİVERSİTELER

- 6.1 Üniversitelerin Sayısı ve Niteliği
- 6.2 Devlet ve Vakıf Üniversiteleri Karşılaştırması
- 6.3 Dünya Üniversite Sıralamalarında Türkiye'nin Yeri
- 6.4 Mezunların İş Bulma Oranları ve Beyin Göçü

7. EĞİTİMDE DİJİTALLEŞME VE TEKNOLOJİ KULLANIMI

- 7.1 Uzaktan Eğitim ve Pandemi Sonrası Dijitalleşme
- 7.2 Eğitimde Yapay Zeka ve Veri Analitiği
- 7.3 Eğitimde Tablet, Akıllı Tahta ve Dijital Kütüphane Kullanımı

8. EĞİTİME AYRILAN KAYNAKLAR VE FİNANSMAN

- 8.1 Milli Eğitim Bütçesi ve Harcamalar
- 8.2 Eğitime Özel Sektör ve STK Katkıları
- 8.3 Ücretsiz Eğitim Politikaları ve Burslar

9. EĞİTİMDE SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- 9.1 Kalite Sorunları ve Öğretmen Eğitimi Eksiklikleri
- 9.2 Fırsat Eşitsizliği ve Bölgesel Farklılıklar
- 9.3 Üniversite Mezunu İşsizliği ve Mesleki Uyumsuzluk
- 9.4 Eğitim Reformları ve Gelecek Önerileri

10. SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

- 10.1 Türkiye’de eğitim sisteminin güçlü ve zayıf yönleri
- 10.2 Eğitimin geleceği ve politika önerileri

11. İSTATİSTİKLER VE ENDEKSLER

- 11.1. Erişim ve Katılım Endeksleri
- 11.2. Verimlilik ve Devamlılık Endeksleri
- 11.3. Eğitim Çıktıları ve Başarı Endeksleri
- 11.4. Eğitimde Etki ve Sosyal Katkı Endeksleri

GİRİŞ

1.1 Çalışmanın amacı ve kapsamı

Bu rapor, Türkiye’de eğitimin mevcut durumunu inceleyerek, uluslararası karşılaştırmalar, kalite sorunları ve çözüm önerileri çerçevesinde kapsamlı bir değerlendirme sunmaktadır.

1.2 Türkiye’de eğitimin genel görünümü

Eğitim, bir ülkenin ekonomik kalkınması, toplumsal refahı ve bireylerin yaşam kalitesi için kritik bir faktördür. Türkiye’de eğitim sistemi, sürekli değişen müfredatlar, altyapı eksiklikleri ve dijitalleşme gibi pek çok dinamikle şekillenmektedir.

1.2.1. Eğitimde Yaygınlık ve Erişim

- Okullaşma oranları ilkokul ve ortaokulda %95’in üzerinde. Zorunlu eğitim 12 yıl (4+4+4 sistemi).
- Yükseköğretime erişim genişledi; üniversite sayısı 200’ü geçti. Her ilde en az bir üniversite var.
- Kız çocuklarının eğitime katılımı yıllar içinde arttı, özellikle ilköğretim düzeyinde neredeyse erkeklerle eşitlenmiş durumda.
- Okul öncesi eğitime katılım hâlâ düşük, ancak son yıllarda yatırımlar arttı.

1.2.2. Nitelik Sorunları

- Uluslararası sınavlarda (PISA gibi) Türkiye, OECD ortalamasının altında. Özellikle okuduğunu anlama ve matematikte geride.
- Eğitimin içeriğinde ezbere dayalı anlayış hâlâ baskın. Eleştirel düşünme, yaratıcılık gibi beceriler istenen seviyede kazandırılmıyor.
- Müfredat sık sık değişiyor, bu da öğretmen ve öğrenci üzerinde belirsizlik yaratıyor.

1.2.3. Öğretmenler ve Eğitim Kadrosu

- Öğretmen açığı bazı bölgelerde sürüyor, atama bekleyen öğretmen sayısı yüksek.
- Atanan öğretmenlerin niteliği ve hizmet içi eğitimlerinin yeterliliği tartışma konusu.
- Öğretmenler arasındaki ücret ve özlük hakları farklılıkları da memnuniyetsizlik yaratıyor.

1.2.4. Fırsat Eşitsizliği

- Bölgesel farklar belirgin: Batı bölgeleri ile Doğu ve Güneydoğu arasında ciddi kalite ve erişim farkları var.
- Özel okullar ile devlet okulları arasında fırsat uçurumu genişliyor.
- Dezavantajlı gruplar (mülteciler, kırsaldaki çocuklar, ekonomik durumu zayıf aileler) için eğitimde eşitlik hâlâ sağlanabilmiş değil.

1.2.5. Teknoloji ve Dijitalleşme

- Uzaktan eğitim (EBA sistemi) pandemi döneminde yaygınlaştı, ancak erişim ve içerik kalitesi tartışmalı.
- Okulların teknolojik altyapısı geliştirilmeye çalışılıyor, ama hâlâ tam anlamıyla yeterli değil.

1.2.6. Yükseköğretim ve İstihdam

- Üniversite mezunlarının işsizlik oranı yüksek; mezun sayısı ile iş gücü piyasası arasında uyumsuzluk var.
- Mesleki ve teknik eğitimin güçlendirilmesi gündemde, ancak cazibesi düşük kalıyor.

1.2.7. Eğitim Politikaları

- Eğitim sık sık siyasi tartışma konusu oluyor. Bu da istikrarı zorlaştırıyor.
- Değerler eğitimi, din eğitimi, müfredat reformları üzerinden zaman zaman yoğun tartışmalar yaşanıyor.

1.2.8. Genel Değerlendirme:

Türkiye eğitimde nicelik olarak ilerleme kaydetti; herkesin okula gitmesi, üniversiteleşme oranının artması gibi. Ancak nitelik, fırsat eşitliği, öğretmen kalitesi, mezun-iş piyasası uyumu gibi temel konularda hâlâ ciddi yapısal problemler var. Bu sorunların çözümü için uzun vadeli, istikrarlı ve kapsayıcı bir eğitim politikası gerekiyor.

1.3 Kullanılan veri kaynakları

Veri kaynakları:

1. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) - Türkiye'nin eğitim politikaları, okullaşma oranları, öğretmen sayıları ve müfredat değişiklikleriyle ilgili resmi veriler genellikle MEB'in internet sitesinde yayınlanmaktadır.
2. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) - Türkiye'nin okuryazarlık oranları, eğitimle ilgili demografik veriler ve diğer istatistikler için TÜİK'in verileri sıklıkla referans alınmaktadır.
3. OECD - Türkiye'nin eğitimle ilgili uluslararası kıyaslamalar, okul terk oranları ve öğrenci başarıları gibi veriler için OECD'nin raporları kullanılmıştır.
4. Hürriyet, Hurriyet.com.tr - Eğitimle ilgili güncel haberler, okullaşma oranları ve eğitimdeki değişiklikler üzerine yapılan yayınlar.
5. VOA Türkçe, Gaziantep Pusula, Gazete Duvar - Eğitimle ilgili sosyal sorunlar, okul terk oranları ve sosyal eşitsizlik üzerine yapılan haberler ve araştırmalar.
6. Karar Gazetesi - Eğitimle ilgili değişiklikler, ders saati düzenlemeleri ve müfredatla ilgili haberlere yer verilmiştir.
7. AA (Anadolu Ajansı) - Eğitimle ilgili kamuya yönelik resmi açıklamalar ve güncellemeler için kaynaklardan biridir.
8. İstatiksell - Türkiye'deki eğitimle ilgili eğitim istatistikleri ve öğretmen başına düşen öğrenci sayıları gibi veriler için kullanılan bir kaynaktır.

Siteler:

www.timeshighereducation.com

https://www3.weforum.org/docs/Global_Social_Mobility_Report.pdf

2. EĞİTİM SİSTEMİNİN MEVCUT DURUMU

2.1 Türkiye'de Eğitim Sistemi ve Yapısı

Türkiye’de eğitim sistemi, 4+4+4 modeli ile 12 yıllık zorunlu eğitim sürecini kapsamaktadır:

2.2 Okul öncesi eğitim

- Okul öncesi eğitim: 3-5 yaş grubu için isteğe bağlıdır.

2.3 İlköğretim (ilkokul ve ortaokul)

- İlköğretim (ilkokul ve ortaokul): 6-13 yaş arası çocuklar için zorunludur.

2.4 Ortaöğretim (lise eğitimi)

- Ortaöğretim (lise eğitimi): Genel, mesleki ve teknik liseleri kapsar.

2.5 Yükseköğretim (üniversiteler ve meslek yüksekokulları)

- Yükseköğretim (üniversiteler ve meslek yüksekokulları): Lisans ve ön lisans eğitimleri sunar.

2.6 Öğrenci Sayıları ve Okullaşma Oranları

Türkiye’de 2023 yılı itibarıyla toplam öğrenci sayısı 18 milyon civarındadır. Okullaşma oranları şu şekildedir:

- Okul öncesi eğitim: %71
- İlköğretim: %99
- Ortaöğretim: %89
- Yükseköğretim: %48

Ancak, kırsal bölgelerde okullaşma oranları şehir merkezlerine kıyasla daha düşüktür.

2.7 Öğretmen Sayıları ve Eğitimci Profili

Türkiye’de 1,2 milyon öğretmen görev yapmaktadır. Ancak öğretmen başına düşen öğrenci sayısı gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında yüksektir. Öğretmenlerin nitelikli eğitim alması ve sürekli mesleki gelişim süreçlerinden geçmesi gerekmektedir.

3. EĞİTİMİN KALİTESİ VE ULUSLARARASI KARŞILAŞTIRMALAR

3.1 PISA ve TIMSS Sonuçları

OECD tarafından yapılan PISA (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı) sonuçlarına göre Türkiye, 2018 yılında matematik, fen ve okuma becerileri sıralamasında OECD ortalamasının altında kalmıştır.

TIMSS sonuçlarında da benzer bir durum söz konusu olup, Türkiye’deki öğrenciler analitik düşünme ve problem çözme becerileri açısından gelişmiş ülkelerin gerisinde kalmaktadır.

3.2 Eğitimde Başarı ve Bölgesel Farklılıklar

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde eğitim olanakları sınırlı olup, başarı seviyeleri İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirlerden daha düşüktür.

3.3 Okuryazarlık Oranları ve Eğitimde Eşitsizlik

Türkiye’de okuryazarlık oranı genel olarak %97 seviyelerinde olsa da, kadınların okuryazarlık oranı erkeklere göre daha düşüktür.

4. MÜFREDAT VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

4.1 Eğitim Programlarının İçeriği

Müfredat sık sık değişmekte olup, öğrencilere ezberci bir sistem yerine analitik ve eleştirel düşünmeyi öğretecek şekilde güncellenmelidir.

4.2 STEM Eğitimi ve Yenilikçi Eğitim Modelleri

Türkiye’de STEM (Fen, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik) eğitimi yaygınlaşsa da, okulların laboratuvar altyapısı ve öğretmen eğitimi yeterli değildir.

5. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM

5.1 Meslek Liseleri ve Uygulamalı Eğitim

Türkiye’de meslek liselerine olan ilgi azalmaktadır. Sanayi ve teknoloji alanında daha nitelikli mesleki eğitim verilmesi gerekmektedir.

5.2 Sanayi ve İş Dünyası ile İşbirlikleri

Türkiye’de sanayi ve iş dünyası ile eğitim işbirliği, özellikle son yıllarda daha çok gündeme geldi çünkü mezun-işgücü uyumsuzluğu kronik bir problem hâline gelmiş durumda.

5.2.1. Mesleki ve Teknik Eğitime Yönelik İşbirlikleri

• Mesleki Eğitim Merkezleri (MESEM):

Son dönemde öne çıkan bir model. Öğrenciler haftanın 1 günü okulda teorik eğitim alıyor, 4 günü işletmelerde pratik yapıyorlar. Mezun olduklarında meslek lisesi diploması ve ustalık belgesi alıyorlar.

• Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) İçindeki Okullar:

Sanayi bölgelerinde açılan meslek liseleri sayesinde işletmelerle doğrudan temas sağlanıyor.

Öğrenciler erken yaşta iş dünyasıyla tanışıyor.

• Sektörle Protokoller:

Bakanlık, büyük işveren örgütleriyle (TOBB, MÜSİAD, TUSİAD gibi) protokoller imzalıyor.

Müfredat geliştirme, staj imkânı ve istihdam garantili eğitim programları uygulanıyor.

5.2.2. Üniversite-Sanayi İşbirliği

• Teknoparklar ve Üniversite Araştırma Merkezleri:

Üniversiteler içinde kurulan teknoparklar aracılığıyla firmalarla ortak projeler yürütülüyor. Ancak, dünya ortalamasına göre hâlâ daha zayıf bağlar var.

• Sanayi Doktora Programları:

TÜBİTAK destekli programlar sayesinde sanayide ihtiyaç duyulan konularda doktora öğrencileri destekleniyor.

- Ar-Ge İşbirlikleri:

Bazı üniversiteler sektör ihtiyaçlarına göre projeler geliştiriyor. Fakat genelde hâlâ üniversite bilgisi teorik kalıyor, iş dünyasının beklentisine tam olarak uyum sağlanabilmiş değil.

5.2.3. Staj ve İstihdam Olanakları

- Zorunlu staj uygulamaları sayesinde öğrenciler iş dünyasıyla erken dönemde buluşuyor.
- Ancak, bazı sektörlerde stajlar formalite olarak yapılıyor; öğrencilere gerçek iş tecrübesi katacak şekilde düzenlenmesi için hâlâ yapısal iyileştirmeler gerekiyor.

5.2.4. Sorunlar ve Eksiklikler

- Yeterince Yaygın Değil:

İşbirlikleri iyi örnekler taşıyor ama tüm okullara ve üniversitelere yaygınlaştırmakta eksiklikler var.

- Müfredat Güncelliği:

İş dünyasının hızla değişen ihtiyaçlarına karşı müfredatın güncellenmesi yavaş kalıyor.

- Kültürel Uyum Eksikliği:

Üniversitelerde teorik bilgi ağırlıklı, firmalarda ise pratik ve çözüm odaklı yaklaşım var. İkisi arasında kültürel uyum tam sağlanamıyor.

- Girişimcilik ve Yenilikçilik Yetersizliği:

İşbirliklerinde daha çok “istihdam” odaklı bir yapı var. Oysa girişimciliği teşvik eden sistemler daha zayıf.

5.2.5. İyi Uygulama Örnekleri

- ASELSAN Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi:

Savunma sanayii firması ASELSAN, kendi meslek lisesini açtı. Öğrenciler doğrudan sektöre yönelik eğitim alıyorlar.

- TOBB ETÜ Modeli:

Eğitimle iş dünyasını birleştiren, her öğrenciye zorunlu 3 dönem iş yeri eğitimi sunan bir üniversite modeli.

- Savunma ve Havacılık Sanayi İşbirlikleri:

TUSAŞ, ROKETSAN gibi firmalar üniversitelerle Ar-Ge ve insan kaynağı geliştirme konusunda yakın çalışıyor.

Özetle:

Türkiye’de eğitim ile sanayi ve iş dünyası arasındaki işbirliği geliyor ama hâlâ potansiyelin gerisinde. İyi örnekler var, fakat bunlar genele yayılmakta zorlanıyor. Eğitim sisteminin dinamizmi artırılırsa, özel sektörle daha stratejik ortaklıklar kurulursa, genç işsizliği ve nitelikli iş gücü eksikliği gibi sorunlar önemli ölçüde hafifleyebilir.

5.3 İşsizlik ve Mesleki Eğitim Uyumu

5.3.1. Genel Durum

- Yüksek Genç İşsizlik:

Türkiye’de genç işsizlik oranı (15-24 yaş) son yıllarda %20’nin üzerinde seyrediyor. Üniversite mezunları arasında işsizlik daha da yüksek (bazı dönemlerde %25-30 bandında).

- İşverenlerin Şikâyeti:

“Nitelikli iş gücü bulamıyoruz” diyorlar. Özellikle teknik işler, ara eleman pozisyonları ve bazı yeni

teknoloji alanlarında eleman açığı büyük.

• Eğitim Sistemi Ne Durumda?

Mesleki ve teknik eğitim son yıllarda destekleniyor ama toplumda hâlâ “meslek lisesi” algısı zayıf. Gençler daha çok üniversite odaklı düşünüyor, ama mezun olduklarında iş bulmakta zorlanıyorlar.

5.3.2. Mesleki Eğitim ile İşgücü Piyasası Uyumsuzluğu

• Güncellik Sorunu:

Eğitim programları, sanayinin hızlı dönüşümüne ayak uyduramıyor. Örneğin, yazılım, yapay zeka, yenilenebilir enerji gibi yeni alanlarda eğitim eksik kalıyor.

• Pratik Yetersizliği:

Okullarda verilen eğitim çoğu zaman teorik kalıyor. Mezunlar iş dünyasına girdiğinde “tecrübe” beklentisiyle karşılaşılıyor.

• İstihdam Garantili Eğitim Az:

Bazı başarılı örnekler var (örneğin: ASELSAN Lisesi veya Organize Sanayi Meslek Liseleri), ancak bunlar tüm Türkiye’ye yayılmış değil.

• Bölgesel Farklılıklar:

Sanayinin yoğun olduğu Marmara, Ege ve İç Anadolu’da mesleki eğitimin etkisi daha olumlu. Ancak Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da uyumsuzluk daha belirgin.

5.3.3. Nedenler

Sorun	Detay
Algı Sorunu	Meslek liseleri düşük itibarlı görülüyor. “Başarılı öğrenci üniversiteye gider” algısı var.
Sektör İhtiyaçlarının Değişkenliği	Sanayi 4.0, dijital dönüşüm gibi süreçler hızlı, eğitim sistemi yavaş adapte oluyor.
Yetersiz İşbirliği	Eğitim kurumları ile iş dünyası arasında daha fazla işbirliği gerek.
Staj ve Uygulama Eksikliği	Stajlar çoğu zaman formalite kalıyor; uygulamalı eğitim az.
Kariyer Danışmanlığı Eksikliği	Gençler hangi mesleğin ihtiyaç duyulduğunu bilmiyor.

5.3.4. Çözüm Önerileri

• Meslek liselerinin itibarını artırmak: Başarı hikâyeleri çoğaltılmalı, istihdam garantili modeller yaygınlaştırılmalı.

• Dinamik müfredat: Sektör temsilcileriyle birlikte müfredatlar sürekli güncellenmeli.

• İşyeri eğitiminin zorunlu hale gelmesi: Teorik eğitimin yanında her öğrenciye ciddi bir işyeri pratiği kazandırılmalı.

• Kariyer rehberliği: Öğrencilere sektör eğilimleri ve mesleklerin geleceği anlatılmalı.

• Üniversite sonrası mesleki eğitim programları: Üniversite mezunlarına da sektöre yönelik kısa süreli mesleki eğitimler sunulmalı.

5.3.5. Olumlu Gelişmeler

• Mesleki Eğitimde 1 Milyon İstihdam Projesi:

Hükümetin bu projeye hedefi, gençleri mesleki eğitime yönlendirerek doğrudan istihdama kazandırmak.

• İŞKUR Mesleki Eğitim Kursları:

İşgücü piyasasına yönelik kısa süreli meslek edindirme kursları hızla artırıldı.

- OSB'lerde Meslek Lisesi Teşvikleri:

Sanayi bölgelerinde meslek liseleri ve uygulamalı eğitimler teşvik ediliyor.

Özetle:

Türkiye’de işsizlik ve mesleki eğitim arasında açık bir uyumsuzluk var ama son yıllarda çözüm yönünde adımlar da atılıyor. Yine de yapısal sorunlar (algı, müfredat, uygulama eksikliği) tam olarak aşılmış değil.

Eğer bu uyum sağlanırsa, hem genç işsizliği azalır hem de sanayinin “nitelikli iş gücü” ihtiyacı daha sağlıklı karşılanır.

6. YÜKSEKÖĞRETİM VE ÜNİVERSİTELER

6.1 Üniversitelerin Sayısı ve Niteliği

Türkiye’de 209 üniversite bulunmaktadır. Ancak dünya üniversite sıralamalarında Türkiye’den sadece birkaç üniversite ilk 500 içinde yer almaktadır.

6.2 Devlet ve Vakıf Üniversiteleri Karşılaştırması

Kriter	Devlet Üniversiteleri	Vakıf (Özel) Üniversiteleri
Finansman	Kamu kaynaklarıyla finanse edilir.	Bağışlar, vakıf gelirleri ve öğrenci katkı paylarıyla finanse edilir.
Eğitim Ücreti	Ücretler düşük veya ücretsizdir.	Ücretler genellikle yüksektir (burslu/yüzde indirimli seçenekler var).
Kuruluş Amacı	Kamu yararı, daha geniş kitleye erişim.	Daha esnek, yenilikçi modeller sunmak; bazıları araştırma odaklı

6.2.2. Akademik Kalite ve Çeşitlilik

- Devlet Üniversiteleri:
 - Çok köklü ve güçlü olanları var: Boğaziçi, ODTÜ, İstanbul Üniversitesi, Hacettepe gibi.
 - Fakat yeni açılan bazı devlet üniversitelerinde altyapı ve akademik kadro sorunları yaşanıyor.
 - Program çeşitliliği geniş.
- Vakıf Üniversiteleri:
 - Bazıları oldukça yüksek standartta: Koç, Sabancı, Bilkent gibi.
 - Araştırma ve yayın performansı bazı devlet üniversitelerini geçmiş durumda.
 - Daha yenilikçi programlar sunabiliyorlar (yapay zeka mühendisliği, veri bilimi gibi).

6.2.3. Akademik Kadro

- Devlet Üniversiteleri:
 - Kadrolu profesör sayısı fazla.
 - Akademik yükselme daha prosedürlü ve uzun sürebiliyor.
- Vakıf Üniversiteleri:
 - Sektörden uzmanları ders vermek için davet edebiliyorlar.
 - Performans odaklı bir sistem var (yayın, proje, uluslararası deneyim teşvik ediliyor).

6.2.4. Araştırma ve Altyapı

- Devlet Üniversiteleri:

- Büyük bütçeli araştırma projeleri alma şansı var (TÜBİTAK, Avrupa Birliği fonları).
- Altyapı eski ama geniş kapsamlı.
- Vakıf Üniversiteleri:
- Modern kampüsler ve teknolojik altyapı avantajları var.
- Daha fazla uluslararası iş birliği ve proje fırsatı sunuyorlar.

6.2.5. Öğrenci Profili ve Sosyal İmkânlar

- Devlet Üniversiteleri:
- Daha geniş sosyo-ekonomik tabandan öğrenci profili.
- KYK yurtları gibi uygun maliyetli konaklama seçenekleri var.
- Vakıf Üniversiteleri:
- Daha çok orta ve üst gelir grubundan öğrenciler.
- Uluslararası değişim programları (Erasmus+, çift diploma fırsatları) yaygın.
- Kampüs olanakları daha modern (spor salonları, sosyal kulüpler, kütüphaneler).

6.2.6. İstihdam Olanakları ve Mezun İmajı

- Devlet Üniversiteleri:
- Önde gelen devlet üniversitelerinin mezunları iş dünyasında çok değerli.
- Ancak yeni devlet üniversitelerinde mezunların iş bulma süreci daha zor.
- Vakıf Üniversiteleri:
- Tanınmış vakıf üniversiteleri güçlü bağlantıları sayesinde daha avantajlı.
- Mezun ağı (networking) çok etkin kullanılabilir.
- Kariyer merkezleri daha aktif çalışıyor.

6.2.7. Uluslararasılaşma

- Devlet Üniversiteleri:
- Yavaş ama artan bir uluslararasılaşma eğilimi var.
- Yabancı öğrenci sayısı sınırlı.
- Vakıf Üniversiteleri:
- Uluslararası öğrenci ve öğretim üyesi oranı daha yüksek.
- Çift diploma ve uluslararası iş birlikleri yaygın.

Sonuç:

- Devlet üniversiteleri, daha erişilebilir ve bazı köklü kurumlarda mükemmel eğitim fırsatları sunuyor. Ancak yeni devlet üniversitelerinde kalite farklılıkları yüksek.
- Vakıf üniversiteleri ise daha pahalı ama altyapı, yenilikçi programlar ve uluslararası bağlantılar açısından avantajlı. Fakat vakıf üniversiteleri arasında da ciddi kalite farkları var: En iyi birkaç vakıf üniversitesi dünya çapında başarı gösterirken, bazıları yalnızca ticari kaygılarla hareket ediyor.

Öneri:

Eğer öğrenci açısından bakıyorsak, seçim yaparken “üniversitenin devlet ya da vakıf olması kadar”, hangi üniversite olduğu ve hangi bölüm olduğu çok daha belirleyici. Ayrıca, üniversitenin iş dünyasıyla ilişkileri, staj olanakları ve mezun ağı mutlaka dikkate alınmalı.

6.3 Dünya Üniversite Sıralamalarında Türkiye'nin Yeri

En Bilinen Sıralamalar:

1. QS World University Rankings
2. THE (Times Higher Education) World University Rankings
3. ARWU (Shanghai Ranking)

Türkiye, bu büyük sıralamalarda var, ancak henüz üst sıralarda geniş yer bulmuş değil. Yine de yükselişte olan bazı üniversitelerimiz var.

Genel Durum

Sıralama Türü	Türkiye'nin Durumu
En İyi ilk 500	Genelde birkaç üniversitemiz ilk 500 içinde olabiliyor.
İlk 1000	Ortalama 10-12 üniversitemiz ilk 1000'de yer alıyor.
Bölgesel Başarı	Orta Doğu ve Doğu Avrupa bölgesinde iyi konumdayız.

Öne Çıkan Türk Üniversiteleri (2024-2025 Verilerine Yakın)

QS World Rankings

- Koç Üniversitesi: ~500 civarı
- Bilkent Üniversitesi: ~500-600 bandı
- Sabancı Üniversitesi: ~500-600 bandı
- ODTÜ: ~700 civarı
- Boğaziçi Üniversitesi: ~700-800 arası

Times Higher Education (THE) Rankings

- Çoğu Türk üniversitesi: 501-1000 bandında yer alıyor.
- En öne çıkanlar: Koç, Sabancı, Çankaya Üniversitesi, ODTÜ

Shanghai (ARWU) Rankings

- ARWU daha çok araştırma odaklı: Türkiye'den birkaç üniversite 500-800 aralığında yer alıyor. Özellikle mühendislik ve doğa bilimlerinde bölümler bazında iyi yerler var.

Bölüm Bazlı Başarılar

- Mühendislik: ODTÜ, İTÜ, Boğaziçi mühendislikte daha yüksek sıralarda.
- Ekonomi ve İşletme: Koç Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi ve Boğaziçi Üniversitesi öne çıkıyor.
- Fen Bilimleri: Sabancı Üniversitesi ve ODTÜ güçlü.
- Tıp: Hacettepe Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi tıpta öncü konumda.
- Yapay Zeka ve Bilgisayar Bilimleri: Yeni yeni geliyor, Sabancı ve Koç öne çıkmaya başladı.

Türkiye'nin Güçlü ve Zayıf Yönleri

Güçlü Yönler:

- Genç ve dinamik akademik kadro
- Bölgesel liderlik potansiyeli
- Uluslararası öğrenci sayısında artış
- Araştırma projelerine (özellikle AB fonları) erişim

Zayıf Yönler:

- Atıf sayısı ve akademik yayınların etkisi düşük
- Uluslararası öğretim üyesi oranı sınırlı

- Yabancı dilde eğitim eksikliği
- Üniversite-sanayi iş birliği hala gelişmekte

Kıyaslama

Ülke	İlk 500'deki Üniversite Sayısı
ABD	~100+
İngiltere	~30-40
Çin	~50+ (hızla yükseliyor)
Güney Kore	~15-20
Türkiye	~1-3 (değişken)

Genel Yorum:

Türkiye, üniversite sayısı bakımından dünyada ön sıralarda (200'den fazla), ancak kalite ve sıralama açısından henüz istenen yerde değil. Ancak uluslararası iş birlikleri artarsa, araştırma kalitesi güçlenirse ve sanayi-üniversite entegrasyonu sağlanırsa, önümüzdeki 10 yılda ilk 200'e düzenli olarak giren üniversitelerimiz olabilir.

Türkiye'nin Dünya Üniversite Sıralamalarında Yükselmesi İçin Yapması Gerekenler

6.3.1. Araştırma Kalitesi ve Yayın Sayısını Artırmak

- Üniversitelerimizin uluslararası akademik yayın sayısı artmalı.
- Yayınlar yüksek etki faktörlü dergilerde yer almalı.
- Üniversiteler arası araştırma rekabeti teşvik edilmeli.
- Bilimsel atıf sayısı çok kritik; akademisyenlerimizin çalışmaları daha çok atıf almalı.

Nasıl sağlanır?

- Teşvik sistemleri güçlendirilmeli (yayın başına maddi destek, prestij ödülleri).
- Uluslararası ortak projeler yapılmalı.
- Daha çok doktora öğrencisi yetiştirilmeli.

6.3.2. Uluslararasılaşma

- Daha fazla uluslararası öğrenci ve akademisyen çekilmeli.
- Programların İngilizce oranı artırılmalı.
- Değişim programları (Erasmus+, Mevlana, ikili diploması gibi) artırılmalı.
- Çift diploma ve ortak diploma programları yaygınlaştırılmalı.

Neden önemli?

Sıralamalar uluslararası görünürlüğü dikkate alıyor. Farklı ülkelerden öğrenci ve öğretim üyesi oranı sıralamalarda etkili bir kriter.

6.3.3. Üniversite-Sanayi İş Birliği

- AR-GE faaliyetleri ve patent üretimi güçlendirilmeli.
- Sanayi ile üniversiteler ortak projeler yürütmeli.
- Teknoloji transfer ofisleri daha aktif hale getirilmeli.
- Girişimcilik merkezleri ve kuluçka programları yaygınlaştırılmalı.

Fayda:

Bu tür iş birlikleri hem finansmanı artırır hem de üniversitelerin görünürlüğünü ve araştırma gücünü yükseltir.

6.3.4. Finansal Kaynakların Güçlendirilmesi

- Üniversitelerin bütçeleri artırılmalı.
- Araştırma için özel fonlar (ör. TÜBİTAK, AB fonları) daha etkin kullanılmalı.
- Özel sektör ve mezun bağışlarıyla gelir çeşitlendirilmesi sağlanmalı.
- Vakıf üniversiteleri ile kamu üniversiteleri arasında kaynak paylaşımı ve iş birlikleri geliştirilmeli.

6.3.5. Liderlik ve Yönetim

- Üniversitelerde profesyonel yönetim anlayışı geliştirilmeli.
- Stratejik planlama ve performans takibi yapılmalı.
- Üniversiteler özerk olmalı, bilimsel özgürlük teşvik edilmeli.
- Yetenekli ve vizyon sahibi yöneticiler yetiştirilmeli.

6.3.6. Bölüm Bazlı Uzmanlaşma

- Üniversiteler her alanda “orta düzeyde iyi” olmaya çalışmak yerine, güçlü oldukları alanlara odaklanmalı.
- Örneğin: ODTÜ → mühendislik / Koç → işletme ve sosyal bilimler / Hacettepe → sağlık bilimleri gibi.
- Bölüm bazlı dünya sıralamalarında öne çıkmak daha mümkün ve daha hızlı.

6.3.7. Veri ve İtibar Yönetimi

- Üniversiteler uluslararası sıralama kuruluşlarına düzenli ve doğru veri sunmalı.
- Üniversitenin başarıları dünya çapında duyurulmalı, marka yönetimi yapılmalı.
- Mezun başarıları ve sosyal etki iyi anlatılmalı.

6.3.8. Dijitalleşme ve Yenilikçilik

- Uzaktan eğitim ve hibrit eğitim modelleri güçlendirilmeli.
- Yapay zeka, büyük veri, siber güvenlik gibi çağın öncü alanlarında bölümler açılmalı.
- Eğitimde dijital araçlar daha etkin kullanılmalı.

6.3.9 Sonuç

Türkiye'nin potansiyeli var ama stratejik, sabırlı ve istikrarlı bir yol haritasına ihtiyaç var. Yaklaşık 5-10 yıl içinde bu adımlar atılırsa, Türkiye'den üniversiteler ilk 200 hatta ilk 100 sıralamasında düzenli yer alabilir. Bu da sadece üniversiteleri değil, doğrudan ülkenin beyin göçünü, teknoloji üretimini ve küresel saygınlığını artırır.

Çin, Güney Kore ve Singapur seçimin çok isabetli çünkü hepsi de belli bir dönemde orta gelir tuzağından çıkmak için yükseköğretimi stratejik bir kaldıraç olarak kullandı.

6.3.10.1. Çin: “Toplu Yatırım + Dünya ile Entegrasyon” Modeli

Ne yaptı?

- 1998'de Project 985 ve Project 211 başlattı: En iyi üniversiteleri seçti, dev bütçelerle destekledi.

- Dünyadaki Çinli bilim insanlarını ülkeye geri çekmek için teşvikler sağladı (“reverse brain drain”).
- Uluslararası iş birliklerini agresif şekilde artırdı.
- Bilimsel yayın sayısını olağanüstü yükseltti (şu an dünyada en yüksek seviyelerde).
- Araştırma için devlet finansmanı sağladı ve patent üretimini artırdı.

Türkiye ne yapabilir?

- Türkiye de benzer şekilde “Odak Üniversite Programı” yapabilir. Örneğin, 10 üniversite seçilir, özel bütçe ve esnek yönetim sağlanır.
- Yurt dışındaki Türk akademisyenlerin geri dönmesi için cazip koşullar sunulabilir.
- Yüksek bütçeli araştırma fonları artırılabilir.

6.3.10.2. Güney Kore: “Teknoloji + Sanayi İşbirliği + Kültürel Yayılma”

Ne yaptı?

- 1995’te “Brain Korea 21” programını başlattı: Araştırma merkezlerini ve yüksek lisans-doktora programlarını destekledi.
- Üniversiteleri doğrudan sanayi ile eşleştirdi (Samsung, Hyundai gibi devlerle ortak laboratuvarlar kurdu).
- Eğitim sisteminde STEM (bilim, teknoloji, mühendislik, matematik) odaklı reform yaptı.
- Kültürel başarıyı (K-pop, Kore dizileri gibi) bir “soft power” olarak kullandı. Bu da üniversitelere uluslararası ilgi çekti.

Türkiye ne yapabilir?

- Üniversite-sanayi eşleşmeleri yapılabilir: Mesela, savunma sanayi ile İTÜ, sağlık teknolojileriyle Hacettepe.
- Eğitimde STEM alanlarına daha fazla bütçe ayrılabilir.
- Türkiye’nin kültürel gücü (mutfak, müzik, dizi-film sektörü) üniversite tanıtımlarında kullanılabilir.

6.3.10.3. Singapur: “Hedefli Küresel Strateji + Mikro Devlet Avantajı”

Ne yaptı?

- NUS ve NTU gibi üniversiteleri küresel hedeflerle konumlandırdı. Hedef: “Asya’nın MIT’si olmak.”
- Uluslararası akademisyen ve öğrenci oranını hızla artırdı.
- Disiplinler arası ve uygulamalı eğitimi önceledi.
- Kampüsleri inovasyon merkezlerine dönüştürdü: Start-up kuluçka merkezleri, devlet destekli girişimcilik programları.
- Küçük ama etkili olmaya odaklandı: “Az sayıda ama çok güçlü üniversite.”

Türkiye ne yapabilir?

- Belirli üniversiteleri “Avrasya’nın merkez üssü” olacak şekilde konumlandırabilir.
- Uluslararası akademisyen oranını artırmak için cazip çalışma koşulları sağlanabilir.
- Üniversiteler, girişimcilik ve teknoloji geliştirme merkezlerine dönüştürülebilir.

Özet Tablo

Ülke	Ana Strateji	Türkiye İçin Dersler

Çin	Devlet destekli yüksek yatırım, bilimsel yayınlar, beyin göçünün tersine çevrilmesi	“Odak Üniversite” programı, akademik teşvikler, geri dönüş programları
Güney Kore	Sanayi işbirliği, STEM odaklı reform, kültürel yayılma	Üniversite-sanayi eşleşmeleri, STEM bütçeleri artırımı, kültürel güç kullanımı
Singapur	Küresel kampüsler, girişimcilik odaklı yapılar, uluslararası akademisyen çekme	Küresel vizyonlu üniversiteler, girişimcilik merkezleri, uluslararası çekim gücü

Sonuç

Bu üç ülke de üniversiteleri, sadece eğitim kurumu değil, ekonomik büyüme motoru olarak gördü.

Türkiye, eğer bu örnekleri uyarlarsa 10-15 yıl içinde dünya sıralamasında kalıcı bir yükseliş yakalayabilir.

6.4 Mezunların İş Bulma Oranları ve Beyin Göçü

Türkiye’de üniversite mezunu işsizlik oranı %27 civarındadır. Ayrıca, nitelikli gençlerin yurtdışına göçü hızlanmaktadır.

7. EĞİTİMDE DİJİTALLEŞME VE TEKNOLOJİ KULLANIMI

Eğitimde dijitalleşme adımları atılmış olsa da, birçok okulda internet altyapısı ve donanım eksiklikleri devam etmektedir.

7.1 Uzaktan Eğitim ve Pandemi Sonrası Dijitalleşme

7.1.1. Pandemi Dönemi: Dijital Eğitimde Zorunlu Sıçrama

- Uzaktan eğitime geçiş çok hızlı oldu (Mart 2020’de).
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) EBA platformunu yaygınlaştırdı, YÖK üniversitelerde UZEM sistemlerini devreye aldı.
- Ancak:
- Erişim sorunları yaşandı: Tablet, bilgisayar, internet eksikliği.
- Eğitim kalitesi düştü: Etkileşim azaldı, özellikle uygulamalı derslerde.
- Öğretmen ve akademisyenler dijital pedagojide hazırlıksızdı.
- Yine de, hızlı bir şekilde video ders, canlı ders ve asenkron içerik üretimi hızlandı.

7.1.2. Pandemi Sonrası Durum: Hibrit Modeller Kalıcılaşıyor

- Üniversiteler ve MEB hibrit eğitim modellerini sürdürüyor.
- Bazı üniversiteler (örn. Anadolu Üniversitesi) tamamen dijital altyapıya sahip.
- İş dünyasıyla entegrasyon arttı: Sertifikalı online eğitimler, mikro sertifikalar, MOOC (Coursera, edX) ile iş birliği yapılıyor.
- Özellikle uzaktan yüksek lisans ve sertifika programlarında talep arttı.

7.1.3. Zorluklar ve Sorunlar

- Altyapı eşitsizliği devam ediyor: Kırsalda internet erişimi hâlâ yetersiz.
- Eğitimde yüz yüze etkileşimin yerini tutmuyor: Sosyal öğrenme eksikliği.
- Dijital yorgunluk: Sürekli ekran karşısı eğitim verimliliği düşürüyor.
- Öğretmenlerin dijital yetkinliği yeterince gelişmiş değil.

7.1.4. Fırsatlar ve Kazanımlar

- Dijitalleşme kültürü oluştu: Artık hem öğrenciler hem de öğretmenler dijital araçları daha iyi kullanabiliyor.
- Uzaktan eğitimle erişim arttı: Özellikle çalışan profesyoneller için yüksek lisans ve sertifika programları yaygınlaştı.
- Yaşam boyu öğrenme kültürü yaygınlaşıyor.
- Veri analitiği kullanılarak öğrencilerin öğrenme süreçleri izlenebiliyor.

7.1.5. Türkiye İçin Stratejik Öneriler

Strateji	Açıklama
Altyapı Yatırımı	Tüm öğrencilere internet ve cihaz desteği sağlanmalı. 5G ile erişim güçlendirilmeli.
Öğretmen Eğitimi	Dijital pedagojik formasyon zorunlu hale getirilmeli. Sürekli hizmet içi eğitim yapılmalı.
İçerik Kalitesinin Artırılması	Etkileşimli, oyunlaştırılmış ve öğrenci merkezli dijital içerikler üretilmeli.
Dijital Okuryazarlık	Öğrenci ve velilere dijital okuryazarlık eğitimi verilmeli.
Uluslararası Açılım	Türkiye üniversiteleri uluslararası çevrimiçi programlar açmalı. Orta Asya, Balkanlar ve Afrika pazarına açılabilir.
Kişiselleştirilmiş Eğitim	Veri analitiği ve yapay zekâ ile öğrenciye özel öğrenme yolları sunulmalı.

7.1.6. Gelecek Perspektifi: Türkiye için Vizyon

- Türkiye, bölgesel bir dijital eğitim merkezi olabilir.
- Kendi MOOC platformunu (örneğin, “Türk MOOC”) kurabilir.
- “Dijital diploması” stratejisiyle yurt dışından öğrenci çekebilir.
- Üniversiteler, uzaktan eğitimle dünyaya açılabilir; bu Türkiye’nin yumuşak gücünü artırır.

MOOC, "Massive Open Online Course" ifadesinin kısaltması olup, geniş kitlelere çevrimiçi olarak sunulan, genellikle ücretsiz veya düşük maliyetli kursları tanımlar. Üniversiteler, eğitim platformları ve çeşitli kuruluşlar tarafından sunulan bu dersler, öğrencilerin istedikleri konuda eğitim almasını sağlar.

7.1.7. Sonuç

Pandemi, Türkiye için dijital eğitimde bir stres testi oldu. Eksikler görüldü ama fırsatlar da ortaya çıktı. Önümüzdeki yıllarda eğitimde dijitalleşmeyi bir krizden çıkış yolu ve küresel fırsata dönüştürmek mümkün.

7.2 Eğitimde Yapay Zeka ve Veri Analitiği

7.2.1. Mevcut Durum

- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) son yıllarda yapay zekâ ve veri analitiğine yönelik projeleri gündemine aldı.
- 2021’de yayımlanan “Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi” kapsamında eğitime özel maddeler yer aldı.
- EBA (Eğitim Bilişim Ağı) üzerinde veri analitiği kullanılmaya başlandı: Öğrenci katılımı, öğrenme eğilimleri izleniyor.
- Bazı üniversitelerde yapay zekâ destekli öğrenme yönetim sistemleri pilot olarak kullanılıyor.
- Özel sektör katkısı büyüyor: Eğitim teknolojileri girişimleri (EdTech) yapay zekâ tabanlı

uygulamalar geliştiriyor. Örneğin; kişiselleştirilmiş test sistemleri, adaptif öğrenme platformları.

7.2.2. Nasıl Kullanılıyor?

Alan	Uygulama Örnekleri
Öğrenci Başarısının Takibi	Veri analitiği ile öğrencilerin güçlü/zayıf yönleri analiz edilip öğretim kişiselleştiriliyor.
Uyarlanabilir Öğrenme	Yapay zekâ, öğrencinin hızına göre içerik ve zorluk seviyesi ayarlıyor.
Sınav Değerlendirme	Otomatik sınav değerlendirme sistemleri zaman kazandırıyor.
Erken Müdahale	Öğrenci başarısızlık riski taşıyorsa erken uyarı sistemleri devreye giriyor.
Yapay Zekâ Destekli Danışmanlık	Öğrencilere kariyer ve öğrenme yolları öneriliyor.
Dil Öğrenimi ve Chatbotlar	AI destekli chatbotlar dil eğitimi ve öğrenci destek hizmetlerinde kullanılıyor.

7.2.3. Karşılaşılan Zorluklar

- Veri güvenliği ve gizlilik endişeleri.
- Veri kalitesi sorunları: Toplanan veriler tutarlı ve anlamlı olmayabiliyor.
- Öğretmen eğitimi eksik: AI araçlarını etkili kullanmak için yeterli eğitim yok.
- Erişim adaletsizliği: Dijital uçurum, yapay zekâ çözümlerinin eşit yaygınlaşmasını engelliyor.

7.2.4. Fırsatlar

- Kişiselleştirilmiş eğitimde sıçrama: Her öğrencinin ihtiyacına göre öğrenme.
- Veriye dayalı karar alma kültürü: Eğitim yöneticileri politikaları veriye dayandırabilir.
- Hayat boyu öğrenmenin desteklenmesi: AI destekli platformlarla öğrenme süreklilik kazanıyor.
- Uluslararası rekabet avantajı: Türkiye eğitimde veri tabanlı yönetimle sıçrayabilir.

7.2.5. Türkiye İçin Stratejik Öneriler

Strateji	Açıklama
Ulusal Veri Tabanı	Tüm öğrencileri kapsayan entegre bir eğitim veri altyapısı oluşturulmalı.
Öğretmen Yetiştirme	Eğitim fakültelerine yapay zekâ ve veri analitiği modülleri eklenmeli.
Özel Sektör İşbirliği	EdTech start-upları ve üniversiteler iş birliği içinde olmalı.
Veri Güvenliği Politikası	Eğitim verilerinin etik kullanımı için güçlü yasal altyapı gerekli.
Araştırma ve Geliştirme Teşviki	Yapay zekâ tabanlı eğitim teknolojileri için teşvik programları başlatılmalı.

7.2.6. Gelecek Perspektifi

- Yapay zekâ destekli eğitim danışmanları ile öğrencilere anlık rehberlik sağlanabilir.
- Sanallaştırılmış sınıflar ve simülasyon temelli eğitim yaygınlaşabilir.
- Yapay zekâ destekli sınav güvenliği (proctoring) ile sınavlar daha güvenilir hale getirilebilir.
- Türkiye, bu alanda erken hareket ederse, bölgesel EdTech lideri olabilir.

7.2.7. Sonuç

Türkiye’de eğitimde yapay zekâ ve veri analitiği henüz başlangıç aşamasında ama potansiyel çok

yüksek.

Yapılması gereken: doğru yatırımlar + insan kaynağı geliştirme + güçlü veri altyapısı.
Bunlar başarılırsa Türkiye, eğitimde teknoloji kullanımında sınıf atlayabilir.

7.3 Eğitimde Tablet, Akıllı Tahta ve Dijital Kütüphane Kullanımı

7.3.1. Genel Bakış

Türkiye, eğitimde dijitalleşme adımlarını özellikle FATİH Projesi ile hızlandırdı.
Hedef: Eğitime fırsat eşitliği sağlamak ve teknolojiyi sınıf ortamına entegre etmek.

- **FATİH Projesi (2010'dan beri):**
 - Akıllı tahta, tablet ve geniş bant internet alt yapısı sağlanması.
 - EBA (Eğitim Bilişim Ağı) üzerinden dijital içerik sağlanması.
 - Öğrencilere ve öğretmenlere tablet dağıtımı.
- **Dijital Kütüphaneler:**
 - EBA Kütüphane: Ders kitapları, etkileşimli içerikler.
 - TÜBİTAK Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM): Akademik yayınlara erişim.
 - Üniversite bazlı dijital kütüphaneler hızla artıyor.

7.3.2. Tablet Kullanımı

Avantajları	Zorlukları
Mobil öğrenme imkânı	Donanım ve yazılım güncelleme maliyeti
İnteraktif uygulamalarla öğrenmeyi artırma	Tablet dağıtımlarında sürdürülebilirlik sorunları
Kişiselleştirilmiş öğrenme	Öğretmenlerin bazı bölgelerde yeterli dijital okuryazarlığa sahip olmaması
Kolay erişim (EBA üzerinden içerikler)	Bazı bölgelerde internet altyapısı yetersizliği

- Pandemi sonrası kullanım yaygınlaştı, ama hâlâ kırsalda eksikler var.
- Yeni eğilim: Tablet yerine BYOD (Bring Your Own Device - Kendi cihazımı getir) modeli tartışılıyor.

7.3.3. Akıllı Tahta Kullanımı

- 2025 itibarıyla yaklaşık 620.000 sınıfta akıllı tahta kullanılıyor.
- Öğretmenler:
 - Ders anlatımını görsel ve interaktif hâle getirebiliyor.
 - Anlık çizimler, videolar, interaktif testler yapabiliyor.
 - Sınıf içi etkileşimi artırıyor.
 - Sorun: Teknoloji eğitimi eksikliği ve bazı bölgelerde bakım sorunları.

7.3.4. Dijital Kütüphane Kullanımı

Avantajları	Zorlukları
Kaynaklara 7/24 erişim	Dijital okuryazarlık eksikliği
Baskı maliyetinden tasarruf	İçerik çeşitliliği yeterli değil
Araştırma ve proje ödevleri için zengin kaynak	Kullanıcı dostu arayüz eksikliği bazı kütüphanelerde
Pandemi döneminde önem kazandı	Lisanslı içeriklerin kısıtlı olması

- **Yeni eğilimler:** Sesli kitaplar, artırılmış gerçeklik destekli kütüphaneler.

7.3.5. Türkiye İçin Stratejik Öneriler

Alan	Öneri
Altyapı	Fiber internet erişimi artırılmalı, bakım destekleri güçlendirilmeli.
Eğitim	Öğretmenlere dijital eğitim becerileri sürekli verilmelidir.
İçerik Üretimi	Yerli ve kaliteli dijital eğitim içerikleri artırılmalı.
Entegrasyon	Dijital kütüphaneler, tabletler ve akıllı tahtalar entegre çalışmalı.
Takip ve Analiz	Kullanım verileri analiz edilerek sistem sürekli iyileştirilmeli.

7.3.6. Gelecek Perspektifi

- Akıllı sınıflar: Tüm bileşenler entegre, kişiselleştirilmiş eğitim deneyimi.
- AR/VR destekli kütüphaneler: Öğrenciler tarihi olayları veya bilimsel deneyleri sanal olarak deneyimleyebilir.
- Veri odaklı eğitim yönetimi: Tablet ve akıllı tahta kullanımı üzerinden öğrenci başarısı analiz edilebilir.

7.3.7. Sonuç

Türkiye eğitimde dijitalleşmede önemli adımlar attı ancak hâlâ geliştirilecek pek çok alan bulunuyor.

Başarı için; altyapının güçlendirilmesi, öğretmen eğitimlerinin artırılması, nitelikli içerik üretimi ve kullanıcı dostu sistemler şart.

Bu unsurlar birleştiğinde Türkiye, bölgesinde örnek bir dijital eğitim modeli oluşturabilir.

8. EĞİTİME AYRILAN KAYNAKLAR VE FİNANSMAN

Türkiye’de eğitime ayrılan bütçe GSYH’nin %5,8’i kadardır. Ancak bu oran OECD ortalamasının altındadır.

8.1 Milli Eğitim Bütçesi ve Harcamalar

Genel Durum (2024 verileri ve genel trendler)

- 2024 yılında Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) bütçesi yaklaşık 1 trilyon TL civarında oldu.
- Merkezi yönetim bütçesinden eğitime ayrılan pay yaklaşık %15 seviyesinde. (Bu oran yıllar içinde küçük dalgalanmalar gösteriyor ama genel olarak %11-15 bandında.)
- Türkiye’de toplam kamu eğitim harcamaları (MEB bütçesine ek olarak YÖK, üniversiteler ve yerel yönetimler dahil) GSYH’nin yaklaşık %4,5 - 5,0 seviyesinde.
- Kişi başına eğitim harcaması, OECD ortalamasının altında. İlköğretim ve ortaöğretimde kişi başı harcama ortalama 4.500 - 5.500 USD civarında, OECD’de bu genelde 10.000 USD üzerinde.

Harcama Dağılımı (2024 için yaklaşık)

- Personel giderleri: %80 civarında (maaş, SGK primleri vs.)
- Yatırım harcamaları: %4-5 civarı (okul inşaatı, yenileme, teknoloji yatırımı)
- Mal ve hizmet alımları: %10-12 (temizlik, enerji, kırtasiye vs.)
- Proje ve teşvikler: %2-3 (Fatih Projesi, özel okullara teşvik, burslar vs.)

2024 özelinde bazı noktalar:

- Öğretmen maaşlarına zamlar bütçeyi yukarı çekti.
- Deprem sonrası bölgelerde okul yenileme ve yeni okul yapımı için ek kaynak ayrıldı.
- Dijital eğitim altyapısına (uzaktan eğitim sistemleri, etkileşimli tahtalar, vs.) yatırım devam ediyor.

Uzun vadeli eğilimler

- Türkiye’de eğitime ayrılan bütçe nominal olarak artıyor, ancak enflasyon nedeniyle reel olarak harcamalar zorlanıyor.
- Erken çocukluk eğitimi ve okul öncesi yatırımlar son yıllarda biraz daha hızlandı.
- Ortaöğretim ve mesleki eğitime daha fazla kaynak ayrılması hedefleniyor (özellikle sanayi işgücüyü bağlantılı olarak).

8.2 Eğitime Özel Sektör ve STK Katkıları

8.2.1. Özel Sektörün Katkıları

Finansal Destek

- Özel okullar ve vakıf üniversiteleri:
- Türkiye’de yaklaşık 1,5 milyon öğrenci özel okullarda eğitim alıyor.
- Özel öğretim kurumları, eğitime doğrudan finansal katkı sağlayan en büyük özel sektör aktörü.
- Vakıf üniversiteleri de yükseköğretim seviyesinde ciddi bir yer tutuyor (yaklaşık %25 pay).
- Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS) Projeleri:
- Büyük şirketler eğitim projelerine sponsor oluyor.
- Örnekler: Koç Holding (Meslek Lisesi Memleket Meselesi), Sabancı Vakfı, Zorlu Holding (Eğitimde Fırsat Eşitliği), Turkcell (Engelsiz Eğitim projeleri) gibi.
- Burs programları yaygın: Koç, Sabancı, TÜSİAD üyeleri, Anadolu Grubu, TEV destekleri gibi.

Altyapı ve Teknoloji Bağışları

- Okul inşaatları, laboratuvar kurulumları, bilgisayar sınıfları bağışları.
- Fatih Projesi gibi devlet projelerinde özel sektör iş ortaklıkları.
- Eğitim teknolojileri sağlayıcıları (Turkcell, Vodafone gibi) uzaktan eğitim altyapısına katkı sağlıyor.

Staj ve Eğitim Programları

- İş dünyası, mesleki eğitim programlarıyla doğrudan öğrenci yetiştirmeye başladı.
- OSB (Organize Sanayi Bölgeleri) ile meslek liseleri iş birlikleri artıyor.

8.2.2. STK’ların Katkıları

Eğitimde Eşitsizliği Azaltma

- Dar gelirli öğrencilere burs ve destek programları.
- Kız çocuklarının eğitimi: “Kardelenler” (Sabancı Vakfı), “Anadolu’da Bir Kızım Var” (Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği) gibi projeler.
- Köy okullarına destek: “Köy Okulları Değişim Ağı (KODA)”, “İyilikte Yarışalım”, “Gönüllü Hareketi”.

Öğretmen Destekleri

- Öğretmen eğitimleri, liderlik programları.
- Örnek: “ÖRAV – Öğretmen Akademisi Vakfı”, öğretmenlerin mesleki gelişimine odaklanıyor.

Dijital Eğitim Projeleri

- Uzaktan eğitim kaynakları, açık erişimli materyaller sağlanıyor.
- Pandemi dönemiyle birlikte hızlandı.
- “Açık Ders Malzemeleri” projeleri veya “Bilim Virüsü”, “Khan Academy Türkçe” gibi gönüllü platformlar.

Eğitimde Farkındalık ve Savunuculuk

- Eğitim Reformu Girişimi (ERG): Politika önerileri, raporlar.
- TEMA, WWF: Çevre eğitimi, sürdürülebilirlik bilinci.

8.2.3. Rakamlarla (2024 verileri yaklaşık)

- Türkiye’de toplam eğitim harcamalarının yaklaşık %5-7’si özel sektör ve STK katkılarıyla sağlanıyor.
- Vakıf üniversiteleri ve özel okullar eğitime yıllık yaklaşık 150-200 milyar TL katkı sağlıyor.
- STK’ların doğrudan eğitim projelerine yıllık katkısı: 3-5 milyar TL arası.
- Yaklaşık 500’den fazla STK eğitime farklı ölçeklerde destek veriyor.

8.2.4. Zorluklar ve Öneriler

- Destekler yerelde eşit dağılmıyor, kırsalda hâlâ eksikler var.
- Özel sektör genelde büyük şehir odaklı; kırsala yönlendirilmesi lazım.
- Koordinasyon eksik: Devlet, özel sektör ve STK iş birliğini daha da sıkılaştırmak gerekiyor.
- Etki ölçümü yapılması lazım. Bağış ve projelerin sonuçları düzenli raporlanmıyor.

8.3 Ücretsiz Eğitim Politikaları ve Burslar

8.3.1. Ücretsiz Eğitim Politikaları

Zorunlu Eğitim

- 12 Yıllık Zorunlu Eğitim (4+4+4 sistemi)
- İlkokul (4 yıl), ortaokul (4 yıl), lise (4 yıl).
- Bu kademeler devlet okullarında tamamen ücretsiz.

Ders Kitapları ve Materyaller

- 2003’ten bu yana devlet okullarında tüm öğrencilere ders kitapları ücretsiz dağıtılıyor.
- Son yıllarda yardımcı kaynak kitaplar da ücretsiz sağlanmaya başladı.

Taşınabilir Eğitim

- Uzak bölgelerde yaşayan öğrenciler için taşınabilir eğitim uygulaması var.
- Öğrenciler ücretsiz olarak okula taşınıyor.

Ücretsiz Yemek

- Özellikle taşınabilir eğitim kapsamında öğrencilere ücretsiz öğle yemeği sağlanıyor.

- 2023 itibarıyla yaklaşık 1,8 milyon öğrenciye ücretsiz yemek veriliyor.

Ücretsiz Sağlık Hizmetleri

- Okullarda temel sağlık hizmetleri ücretsiz.
- Aşı programları ve diş taramaları gibi hizmetler devlet tarafından sağlanıyor.

Ücretsiz Eğitim Teknolojileri

- EBA (Eğitim Bilişim Ağı): Pandemiyle birlikte dijital eğitime erişim için ücretsiz kaynak.
- Fatih Projesi: Okullara ücretsiz tablet, akıllı tahta ve internet erişimi sağlanması.

8.3.2. Burslar

Devlet Destekli Burslar

- Milli Eğitim Bakanlığı Bursu (İOKBS):
- İlkokul, ortaokul ve lisede başarı kriterlerine göre veriliyor.
- Yılda iki kez ödeniyor.
- Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu (KYK) Bursu:
- Lisans öğrencilerine aylık burs (2025 itibarıyla 2.000 TL civarı).
- Geri ödemesiz.
- Ayrıca, kredi seçeneği de var (geri ödemeli).
- Milli Eğitim Bakanlığı Yurtdışı Bursları:
- Yüksek lisans ve doktora için yurtdışında eğitim desteği.
- “YLSY - Yurtdışı Lisansüstü Eğitim Bursu” olarak bilinir.

Yerel Yönetimler Bursları

- Belediyeler, öğrencilere burs sağlıyor.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi “Genç Üniversitesi”, Ankara Büyükşehir Belediyesi “Başkent Kart” üzerinden destek veriyor.

Vakıf ve Dernek Bursları

- Türk Eğitim Vakfı (TEV): Türkiye'nin en büyük burs veren vakfı.
- Sabancı Vakfı, Koç Vakfı, Anadolu Vakfı: Yüzlerce öğrenciye burs sağlıyor.
- Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği (ÇYDD): Özellikle kız çocuklarına destek veriyor.
- Mezun Dernekleri ve Meslek Odaları: Mühendislik, hukuk gibi alanlarda burslar sağlıyor.

Özel Sektör ve STK Bursları

- Holdingler ve büyük şirketler, çalışan çocuklarına ve topluma yönelik burslar veriyor.
- TEV - Türk Telekom, Koç Holding, Sabancı gibi kurumlar her yıl bursiyer destekliyor.

8.3.3. Özel Durumlara Yönelik Destekler

- Şehit ve gazi çocuklarına öncelikli burslar.
- Engelli öğrencilere burs ve eğitim destekleri.
- Depremzede öğrencilere özel burslar ve barınma desteği.
- Mülteci ve göçmen çocuklara ücretsiz eğitim erişimi.

8.3.4. Rakamlarla Genel Görünüm (2025 Verileriyle Yaklaşık)

- Devlet okullarında öğrenim gören yaklaşık **18 milyon öğrenciye** ücretsiz eğitim.
- İOKBS kapsamındaki bursiyer sayısı: **~500 bin öğrenci**.
- KYK burs ve kredi desteği alan üniversite öğrencisi sayısı: **~1,5 milyon**.

- Vakıf ve dernek burslarından yararlanan öğrenci: ~150 bin.
- Belediyelerden burs veya eğitim desteği alan öğrenci: ~200 bin.

8.3.5. Geliştirme Alanları

- Burs miktarları hâlâ hayat pahalılığına göre sınırlı.
- Tüm öğrencilere yaygınlaştırmakta bölgesel farklılıklar mevcut.
- Özel gereksinimli öğrencilere destekler artırılmalı.
- Etki ölçüm mekanizmaları güçlendirilmeli.

9. EĞİTİMDE SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

9.1 Kalite Sorunları ve Öğretmen Eğitimi Eksiklikleri

- Öğretmen yetiştirme programlarının güçlendirilmesi
- Hizmet içi eğitimlerin artırılması

9.2 Fırsat Eşitsizliği ve Bölgesel Farklılıklar

- Dezavantajlı bölgelere yönelik eğitim yatırımlarının artırılması

9.3 Üniversite Mezunu İşsizliği ve Mesleki Uyumsuzluk

- Mesleki eğitimin sanayi ile entegre edilmesi

9.4 Eğitim Reformları ve Gelecek Önerileri

- Müfredatın ezberden analitik düşünmeye geçiş yapacak şekilde düzenlenmesi
- Eğitimde dijitalleşme yatırımlarının artırılması

10. SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

10.1 Türkiye’de eğitim sisteminin güçlü ve zayıf yönleri

10.1.1. Türkiye Eğitim Sisteminin Güçlü Yönleri

10.1.1.1. Ücretsiz ve Yaygın Eğitim

- 12 yıllık zorunlu eğitim tamamen ücretsiz.
- Ders kitapları ve yardımcı kaynaklar ücretsiz sağlanıyor.
- Taşınabilir eğitim ve ücretsiz yemek uygulamaları erişimi artırıyor.

10.1.1.2. Genç ve Dinamik Nüfus

- Avrupa’ya göre çok genç bir nüfus.
- Eğitim sisteminin geniş kitlelere ulaşma potansiyeli yüksek.
- Genç nüfus, uzun vadede iş gücü avantajı sağlayabilir.

10.1.1.3. Gelişen Dijital Altyapı

- FATİH Projesi ile akıllı tahtalar ve internet ağı genişletildi.
- EBA (Eğitim Bilişim Ağı) gibi dijital platformlar yaygınlaştı.
- Pandemi sonrası hibrit ve uzaktan eğitimde ciddi tecrübe kazanıldı.

10.1.1.4. Artan Üniversite Sayısı ve Erişim Kolaylığı

- Türkiye genelinde 200’ün üzerinde üniversite var.
- Her ilde en az bir üniversite bulunması fırsat eşitliği sağlıyor.

10.1.1.5. Öğrenci Bursları ve Sosyal Destekler

- İOKBS, KYK bursları ve çok sayıda özel/vakıf bursları.
- Dezavantajlı gruplara yönelik burs ve desteklerin artması.

10.1.1.6. Yurtdışı Burs ve Değişim Programları

- YLSY ve Erasmus gibi programlarla öğrencilere yurtdışı imkanları sunuluyor.
- Türkiye, Erasmus programından en fazla faydalanan ülkelerden biri.

10.1.2. Türkiye Eğitim Sisteminin Zayıf Yönleri

10.1.2.1. Ezberci ve Sınav Odaklı Sistem

- Eğitim sistemi hâlâ sınav başarısına dayalı.
- LGS, YKS gibi sınavlar öğrenciler üzerinde büyük baskı yaratıyor.
- Eleştirel düşünce ve yaratıcılık yeterince teşvik edilmiyor.

10.1.2.2. Nitelik Sorunu ve Eşitsizlik

- Okullar ve bölgeler arasında kalite farkı çok yüksek.
- Büyük şehirler ile kırsal bölgeler arasında ciddi donanım ve öğretmen kalitesi farkı.
- Eğitimde fırsat eşitliği tam sağlanamıyor.

10.1.2.3. Öğretmen Atamaları ve Eğitimi

- Öğretmen ihtiyacı hâlâ tam karşılanamıyor.
- Atama bekleyen yüzbinlerce öğretmen adayı var.
- Hizmet içi eğitimler ve öğretmen destek programları yetersiz kalıyor.

10.1.2.4. Yabancı Dil Eğitimi Zayıf

- Uzun yıllar İngilizce eğitimi veriliyor ama öğrenciler yeterince akıcı konuşamıyor.
- Yabancı dil öğretimi genellikle teorik kalıyor, pratik eksik.

10.1.2.5. Mesleki Eğitimin Zayıflığı

- Meslek liseleri iş gücü piyasasının ihtiyacına göre güncellenmiyor.
- Gençler arasında meslek liselerine karşı önyargı var.
- Mezunların istihdam oranı düşük kalıyor.

10.1.2.6. Eğitim-İstihdam Uyumsuzluğu

- Üniversitelerden mezun olan öğrencilerin önemli bir kısmı işsiz.
- İş gücü piyasası ile eğitim sistemi arasında kopukluk var.
- Özellikle sosyal bilimler alanlarında işsizlik oranları yüksek.

10.1.2.7. Program ve Müfredat Sorunları

- Müfredat sık sık değişiyor, istikrar sorunu var.
- Bilimsel ve analitik düşünceye yeterince yer verilmiyor.
- Global trendleri takip etmekte gecikmeler yaşanıyor.

Özet Tablo

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
Ücretsiz ve yaygın eğitim	Ezberci, sınav odaklı sistem
Dijitalleşme ve EBA	Bölgesel ve sosyal eşitsizlik
Geniş üniversite ağı	Yetersiz yabancı dil eğitimi
Burslar ve sosyal destekler	Eğitim-işgücü uyumsuzluğu

Yurtdışı eğitim fırsatları	Müfredat istikrarsızlığı ve kalite farkı
Genç nüfus potansiyeli	Öğretmen atama ve yetiştirme sorunları

10.2 Eğitimin geleceği ve politika önerileri

10.2.1. Dijitalleşmenin Hızlanması

- Hibrit (karma) eğitim modelleri yaygınlaşacak.
- Yapay zeka destekli öğrenme yönetim sistemleri artacak.
- EBA gibi dijital platformların daha etkileşimli hale gelmesi bekleniyor.
- Uzaktan eğitim sadece zorunlulukta değil, kalıcı bir destek modeli olacak.

10.2.2. Eşitlikçi Eğitim Politikaları

- Dezavantajlı bölgelerde okul kalitesinin artırılması öncelik olacak.
- Okullar arası dijital ve fiziki altyapı farklarının azaltılması için yatırımlar artacak.
- Kız çocuklarının eğitime katılımı daha da güçlendirilecek.

10.2.3. Erken Çocukluk Eğitimi Güçlenecek

- 5 yaş okul öncesi zorunlu eğitim kapsamına alındı, ileride daha erken yaşlar için de genişletilebilir.
- Erken çocukluk eğitimi, başarı farklarını azaltmak için kritik olacak.

10.2.4. Yabancı Dil Eğitiminde Reform

- Yabancı dil eğitimi uygulamalı hale gelecek.
- Çift dilli eğitim uygulamaları pilot bölgelerde başlayabilir.
- Öğretmen eğitimi ve materyal kalitesi artırılacak.

10.2.5. Mesleki ve Teknik Eğitimin Ön Plana Çıkması

- Sanayi ve teknoloji sektörleriyle entegre meslek liseleri yaygınlaşacak.
- “İş garantili” meslek eğitimi projeleri artacak.
- İkili eğitim (iş yerinde eğitim + okul) modeli güçlendirilecek.

10.2.6. Öğretmen Yetiştirme ve Meslek İçi Gelişim

- Öğretmen eğitimi sisteminde köklü reformlar olacak.
- Hizmet içi eğitimler dijitalleşecek ve zorunlu hale getirilecek.
- Öğretmenlik meslek kanunu ile öğretmenliğin cazibesi artırılacak.

10.2.7. Uluslararasılaşma ve Hareketlilik

- Yurt dışı değişim programları genişletilecek.
- Türkiye, uluslararası öğrenciler için çekim merkezi olmaya devam edecek.
- İki taraflı öğrenci ve akademisyen değişimi desteklenecek.

10.2.8. Politika Önerileri

10.2.8.1. Müfredat Reformu

- 21. yüzyıl becerileri (yaratıcılık, eleştirel düşünme, iş birliği) müfredata entegre edilmeli.
- Sık değişen müfredat yerine istikrarlı, bilimsel temelli uzun vadeli plan yapılmalı.

10.2.8.2. Erken Yönlendirme ve Kariyer Danışmanlığı

- Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre erken yaşta yönlendirilmesi sağlanmalı.

- Okullarda profesyonel kariyer danışmanları yaygınlaştırılmalı.

10.2.8.3. Eğitim Finansmanının Güçlendirilmesi

- Eğitime ayrılan bütçe artırılmalı ve kaynaklar verimli kullanılmalı.
- Özel sektör ve STK iş birlikleri teşvik edilmeli.

10.2.8.4. Kapsayıcı Eğitim

- Engelli öğrenciler için erişilebilir okul ortamları sağlanmalı.
- Mülteci ve göçmen çocukların eğitime entegrasyonu için özel programlar yapılmalı.

10.2.8.5. Yükseköğretimde Kalite Odaklılık

- Üniversiteler arası kalite farkı azaltılmalı.
- Araştırma üniversiteleri desteklenmeli.
- Akademik özgürlükler ve bilimsel üretim teşvik edilmeli.

10.2.8.6. Yaşam Boyu Öğrenme

- Halk eğitim merkezleri ve online platformlar yaygınlaştırılmalı.
- Her yaşta eğitim olanakları sağlanmalı, sertifikalı eğitimler desteklenmeli.

10.2.8.7. Veri Temelli Eğitim Yönetimi

- Eğitimle ilgili kararlar bilimsel verilere dayanmalı.
- Okul, öğretmen ve öğrenci performansı şeffaf olarak izlenmeli ve geliştirilmelidir.

Gelecek Trendleri	Politika Önerileri
Dijitalleşme	Müfredat reformu
Eşitlikçi politikalar	Erken yönlendirme ve danışmanlık
Erken çocukluk eğitimi	Eğitim finansmanının güçlendirilmesi
Yabancı dilde atılım	Kapsayıcı eğitim
Mesleki eğitime odak	Yükseköğretimde kalite odaklılık
Öğretmenlik meslek kanunu	Yaşam boyu öğrenme ve veri temelli yönetim

Türkiye’de eğitim sistemi niceliksel olarak ilerleme kaydetmiş olsa da, kalite ve fırsat eşitliği açısından sorunlar devam etmektedir. Eğitim politikalarının uzun vadeli bir perspektifle, öğretmen eğitiminden dijitalleşmeye, mesleki eğitimden uluslararası rekabete kadar geniş bir çerçevede ele alınması gerekmektedir.

Bu reformların uygulanması, Türkiye’nin daha rekabetçi, üretken ve sürdürülebilir bir eğitim sistemine sahip olmasını sağlayacaktır.

11. İSTATİSTİKLER VE ENDEKSLER

Eğitimde kaliteyi ve performansı ölçmek için kullanılan çeşitli istatistikler ve endeksler vardır. Bunları genel olarak erişim, verimlilik, çıktı ve etki kategorilerine ayırabiliriz. İşte önemli olan bazıları:

11.1. Erişim ve Katılım Endeksleri

- Okullaşma Oranları: Belirli yaş gruplarındaki bireylerin eğitim sistemine kayıtlı olma oranı. (Örn: Net Okullaşma Oranı, Brüt Okullaşma Oranı)

2024-2025 Türkiye Okullaşma Oranları

Eğitim Kademesi	Okullaşma Oranı (%)
Okul Öncesi (3-5 yaş)	~56-60% (artış eğiliminde)
Okul Öncesi (5 yaş)	~95% (hedef: %100)
İlkokul (6-9 yaş)	~99%
Ortaokul (10-13 yaş)	~98-99%
Ortaöğretim (Lise, 14-17 yaş)	~92-94%
Yükseköğretim (Üniversite, brüt oran)	~44-46%
Yükseköğretim (Net oran)	~23-25%

Karşılaştırma (OECD ortalamalarıyla)

Eğitim Düzeyi	Türkiye (%)	OECD Ort. (%)
Okul Öncesi (5 yaş)	95%	~98%
İlkokul	99%	~99%
Ortaokul	99%	~100%
Ortaöğretim	92-94%	~97%
Yükseköğretim (Brüt)	44-46%	~76%

- Okuryazarlık Oranı: 15 yaş ve üstü nüfusun okuma-yazma bilme oranı.

Kategori	Okuryazarlık Oranı (%)
Genel Toplam (15 yaş ve üstü)	97,6%
Erkekler	99,0%
Kadınlar	96,2%

- Cinsiyet Eşitliği Endeksi (GPI - Gender Parity Index): Kız ve erkek öğrencilerin eğitimdeki eşitliğini ölçer.

Türkiye'nin Cinsiyet Eşitliği Endeksi (2024 itibarıyla)

Türkiye, Dünya Ekonomik Forumu (World Economic Forum) tarafından hazırlanan Küresel Cinsiyet Uçurumu Raporu (Global Gender Gap Report) temel alınarak değerlendirilir.

Bu rapor her yıl yayımlanır ve ülkeleri dört başlıkta inceler:

1. Ekonomik Katılım ve Fırsatlar
2. Eğitim Düzeyi
3. Siyasi Güçlenme
4. Sağlık ve Hayatta Kalma

2024 Sonuçları:

Kategori	Türkiye Skoru (1 = Tam Eşitlik)
Genel Endeks Skoru	0.638 (Yani %63,8 oranında cinsiyet eşitliği sağlanmış durumda)
Sıralama (146 ülke içinde)	129. sırada
Ekonomik Katılım ve Fırsatlar	0.485
Eğitim Düzeyi	0.978 (Eğitimde cinsiyet farkı neredeyse kapanmış durumda)
Siyasi Güçlenme	0.130 (En zayıf alan, kadınların siyasette temsili)

	düşük)
Sağlık ve Hayatta Kalma	0.970

- Engelli bireylerin Eğitime Katılım Oranı: Engelli bireylerin okula erişim ve devam durumlarını gösterir.

Türkiye’de engelli bireylerin eğitime katılımı, son yıllarda çeşitli iyileştirmelere rağmen, bazı alanlarda geliştirilmesi gereken bir konudur. Millî Eğitim Bakanlığı’nın (MEB) 2022 yılı istatistiklerine göre, engelli öğrencilerin örgün eğitime katılımı şu şekildedir:

- Kaynaştırma Uygulaması: 357.319 engelli öğrenci, genel sınıflarda kaynaştırma yoluyla eğitim almaktadır.
- Özel Eğitim Okulları: 60.192 engelli öğrenci, özel eğitim okullarında eğitim görmektedir.
- Özel Eğitim Sınıfları: 55.175 engelli öğrenci, genel okullarda oluşturulan özel eğitim sınıflarında eğitim almaktadır.

Toplamda, örgün eğitime devam eden engelli öğrenci sayısı 472.636’dır. Ancak, ilköğretim düzeyindeki okula giden öğrenciler arasında “özel eğitim” kapsamındaki öğrencilerin oranı sadece %0,3 düzeyindedir.

Avrupa Birliği ülkelerinde ilkokuldan sonra engelli bireylerin okulu bırakma oranı %25 iken, Türkiye’de bu oran %60’tır. Ayrıca, 25-64 yaş arası çeşitli eğitim programlarına katılım oranı engelli olmayan bireyler için %9,8 iken, engelli bireyler için %6,9’dur.

Bu veriler, engelli bireylerin eğitime erişiminde ve devamlılığında hâlâ önemli zorluklarla karşılaştığını göstermektedir. Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması ve engelli bireylerin eğitim süreçlerine daha etkin katılımının teşvik edilmesi, toplumsal kalkınma ve eşitlik açısından büyük önem taşımaktadır.

11.2. Verimlilik ve Devamlılık Endeksleri

- **Devam Oranları:** Öğrencilerin belirli bir eğitim seviyesinde devamlılığını ölçer.

OECD verilerine göre, Türkiye’de 15 yaşındaki öğrencilerin %10’u okulu terk etmektedir.

- **Tamamlama Oranı:** Belirli bir seviyedeki eğitim programını tamamlayanların yüzdesi.

Türkiye’de okul tamamlama oranları, son yıllarda önemli artışlar göstermektedir. Millî Eğitim Bakanlığı ve Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, eğitim kademelerine göre okul tamamlama oranları şu şekildedir:

İlkokul:

- 2017-2018: %98,4
- 2022-2023: %98,5

Ortaokul:

- 2017-2018: %90,2
- 2022-2023: %96,3

Ortaöğretim (Lise):

- 2017-2018: %65,1
- 2022-2023: %80,3

Bu veriler, Türkiye’de eğitim kademelerinde okul tamamlama oranlarının arttığını göstermektedir.

Cinsiyete Göre Oranlar:

Ortaöğretim tamamlama oranları cinsiyete göre incelendiğinde:

- Erkek Öğrenciler (2022-2023): %78,8
- Kız Öğrenciler (2022-2023): %81,8

Bu oranlar, kız öğrencilerin ortaöğretim tamamlama oranının erkekleri geçtiğini göstermektedir.

Kaynaklar:

- Millî Eğitim Bakanlığı, Güncel Okullaşma Oranları Açıklaması:
- Hürriyet Gazetesi, Ortaokul ve Lise Bitirme Oranlarında Önemli Artış:

Bu veriler ışığında, Türkiye’de eğitim kademelerinde okul tamamlama oranlarının arttığı ve cinsiyetler arası farkların giderek azaldığı söylenebilir.

- **Tekrar ve Okul Terk Oranları:** Sınıfta kalma ve okuldan ayrılma oranlarını gösterir.

Türkiye’de öğrencilerin sınıf tekrarı yapma ve okul terk oranları, eğitim sisteminin önemli göstergelerindedir. Bu oranlar, öğrencilerin akademik başarıları, ailevi ve ekonomik durumları ile eğitim politikalarının etkisi altında şekillenmektedir.

Sınıf Tekrarı:

Son yıllarda, özellikle ilkokul seviyesinde sınıf tekrarı uygulamasına dair değişiklikler yapılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği’nde yaptığı değişiklikle, ilkokulda yeterlilik düzeyine ulaşamayan öğrenciler için sınıf tekrarı uygulamasını yeniden devreye almıştır. Bu uygulama, velilerin talebi ve okul müdürlüğünün uygun görüşüyle gerçekleştirilebilmektedir.

Okul Terk Oranları:

Türkiye’de okul terk oranları, özellikle ortaöğretim seviyesinde endişe verici boyutlardadır. OECD verilerine göre, Türkiye’de öğrencilerin yaklaşık dörtte biri ortaöğretimi tamamlamadan okulu terk etmektedir. Ayrıca, Öğrenci Veli Derneği’nin (Veli-Der) hazırladığı rapora göre, okul terk oranlarında artış gözlemlenmektedir. Bu artışın başlıca nedenleri arasında okul harcamalarının yükselmesi, yoksulluk, özel okul ücretlerinin yüksekliği ve nitelikli devlet okullarına öğrenci kabulünün kısıtlı olması sayılmaktadır.

Önemli Noktalar:

- Ortaöğretim Terk Oranı: OECD verilerine göre, Türkiye’de öğrencilerin dörtte biri ortaöğretimi tamamlamadan okulu terk etmektedir.
- İlkokulda Sınıf Tekrarı: MEB’in yeni düzenlemesiyle, ilkokulda yeterlilik düzeyine ulaşamayan öğrenciler için sınıf tekrarı uygulaması yeniden başlatılmıştır.

Sonuç:

Sınıf tekrarı ve okul terk oranları, eğitim sisteminin etkinliğini ve öğrencilerin akademik başarılarını doğrudan etkileyen önemli faktörlerdir. Bu oranların düşürülmesi için ekonomik engellerin azaltılması, eğitim kalitesinin artırılması ve öğrenci destek hizmetlerinin güçlendirilmesi gerekmektedir.

• **Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı:** Sınıf büyüklüğünü ve öğretmen başına düşen öğrenci yükünü gösterir.

Türkiye’de öğretmen başına düşen öğrenci sayısı, eğitim sisteminin etkinliğini ve kalitesini gösteren önemli bir göstergedir. Son yıllarda bu oranlarda olumlu gelişmeler yaşanmıştır.

Genel Veriler:

- 2002-2003 Eğitim-Öğretim Yılı:
- İlköğretim: Öğrenci başına 28 öğrenci
- Ortaöğretim: Öğrenci başına 22 öğrenci
- 2021-2022 Eğitim-Öğretim Yılı:
- İlköğretim: Öğrenci başına 15 öğrenci
- Ortaöğretim: Öğrenci başına 13 öğrenci

Tarihsel Karşılaştırma:

Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze, hem öğrenci sayısı hem de öğretmen sayısında büyük artışlar kaydedilmiştir.

- 1923:
- Öğrenci Sayısı: 361.514
- Öğretmen Sayısı: 12.266
- 2023:
- Öğrenci Sayısı: 19.126.106 (yaklaşık 53 kat artış)
- Öğretmen Sayısı: 1.146.177 (yaklaşık 93 kat artış)

İl Bazlı Farklılıklar:

Ortaöğretim seviyesinde, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı iller arasında değişiklik göstermektedir. Bu durum, bölgesel farklılıkları ve eğitim kaynaklarının dağılımını yansıtmaktadır.

Sonuç:

Türkiye’de genel olarak öğretmen başına düşen öğrenci sayısı azalmış ve öğretmen sayısı artmıştır. Ancak, iller arasındaki farklılıklar ve eğitim kaynaklarının dağılımı, eğitim kalitesini etkileyen önemli faktörlerdir.

• **Ders Saatleri ve Müfredat Kapsamı:** Eğitimin süresi ve içeriğinin yeterliliğini değerlendirmek için kullanılır.

Türkiye’de eğitim kurumlarında ders saatleri ve müfredat kapsamı, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından belirlenmekte olup, zaman zaman güncellenmektedir.

Ders Saatleri:

MEB, illerin coğrafi konumu ve toplumsal koşulları göz önünde bulundurarak, okulların ders başlama ve bitiş saatlerini belirleme yetkisini valiliklere bırakmıştır. Bu nedenle, ders saatleri illere göre değişiklik gösterebilir. Örneğin, bazı illerde ilkokul dersleri 09:00-14:00 saatleri arasında yapılırken, diğer illerde farklı saat dilimleri uygulanabilir.

Müfredat Kapsamı:

MEB, 2024 yılında “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” adı altında yeni bir müfredat taslağı hazırlamıştır. Bu model, öğrencilerin bilgiye erişimden ziyade, edindikleri bilgileri beceriye dönüştürmelerine odaklanmaktadır. Yeni müfredat, okul öncesi, ilkokul birinci sınıf, ortaokul beşinci sınıf ve lise dokuzuncu sınıflarda kademeli olarak uygulanmaya başlanacaktır. Bu değişiklikler, ders içeriklerinin sadeleştirilmesi ve öğrencilerin seviyelerine uygun hale getirilmesini amaçlamaktadır.

Ders Süreleri ve İçerikleri:

Yeni müfredat kapsamında, ders sürelerinde bazı değişiklikler ve içerik sadeleştirmeleri planlanmaktadır. Özellikle, öğrencilerin akademik seviyelerini aşan bilgilerin müfredattan çıkarılması ve beceri odaklı bir yaklaşım benimsenmesi hedeflenmektedir. Bu sayede, öğrencilerin daha etkin ve verimli bir eğitim deneyimi yaşamaları amaçlanmaktadır.

Sonuç:

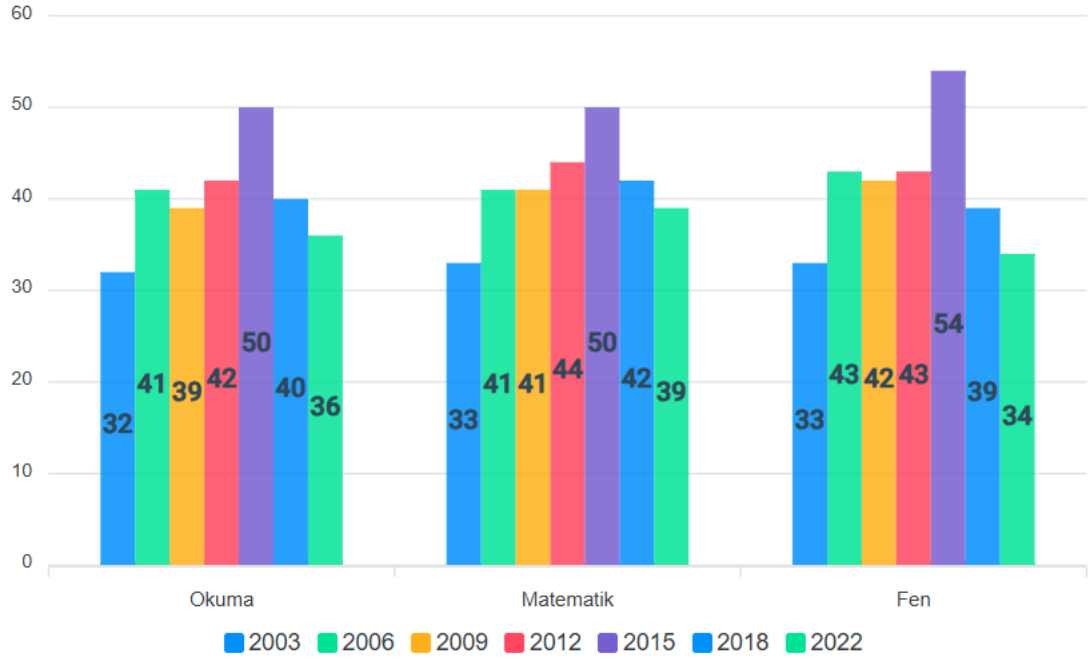
Türkiye’de ders saatleri ve müfredat kapsamı, öğrenci odaklı ve bölgesel ihtiyaçlara uygun olarak düzenlenmektedir. MEB’in yaptığı bu güncellemeler, eğitim kalitesini artırmayı ve öğrencilerin ihtiyaçlarına daha iyi cevap vermeyi hedeflemektedir.

11.3. Eğitim Çıktıları ve Başarı Endeksleri

- PISA (Programme for International Student Assessment): OECD tarafından yapılan, öğrencilerin matematik, fen ve okuma becerilerini ölçen uluslararası bir değerlendirme.

Türkiye'nin PISA Sıralamaları (2003-2022)

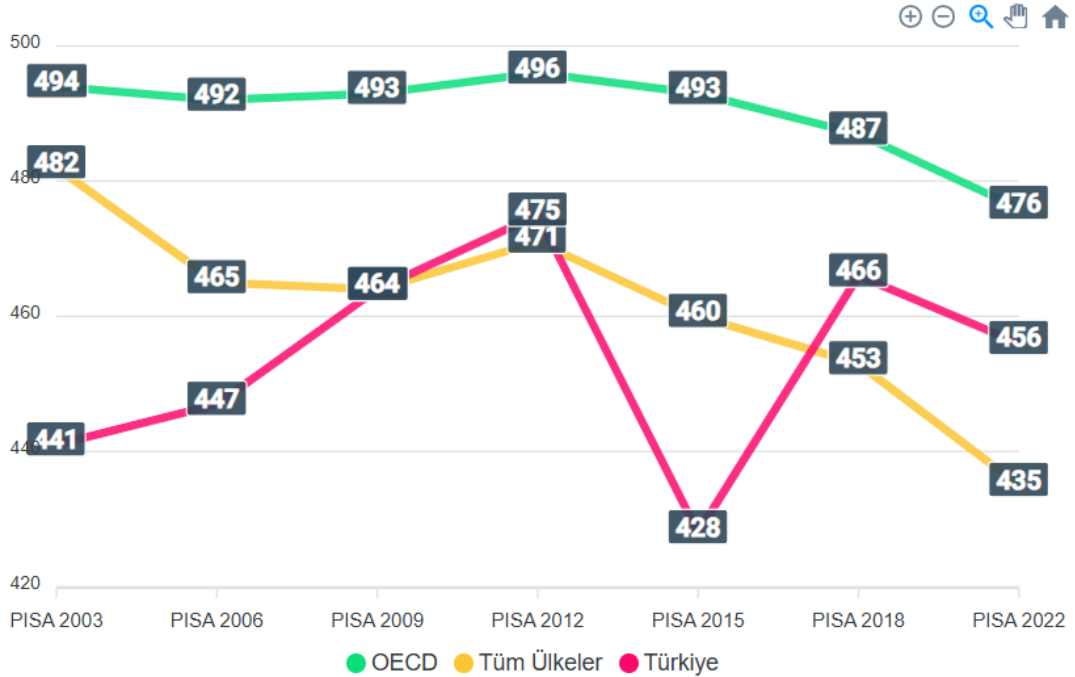
(Sayı)

Kaynak: MEB PISA 2022 Türkiye Raporu

PISA Okuma Alanı Puan Ortalamaları (2003-2022)

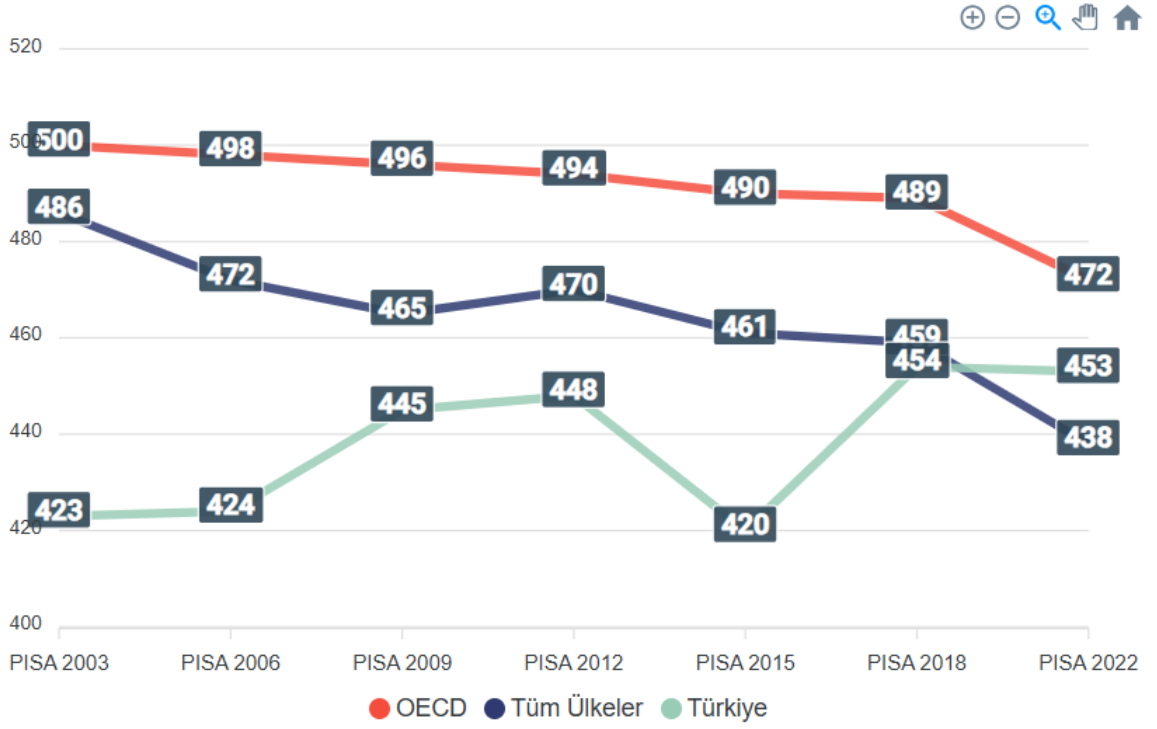
(Puan)

Kaynak: MEB PISA 2022 Türkiye Raporu

PISA Matematik Alanı Puan Ortalamaları (2003-2022)

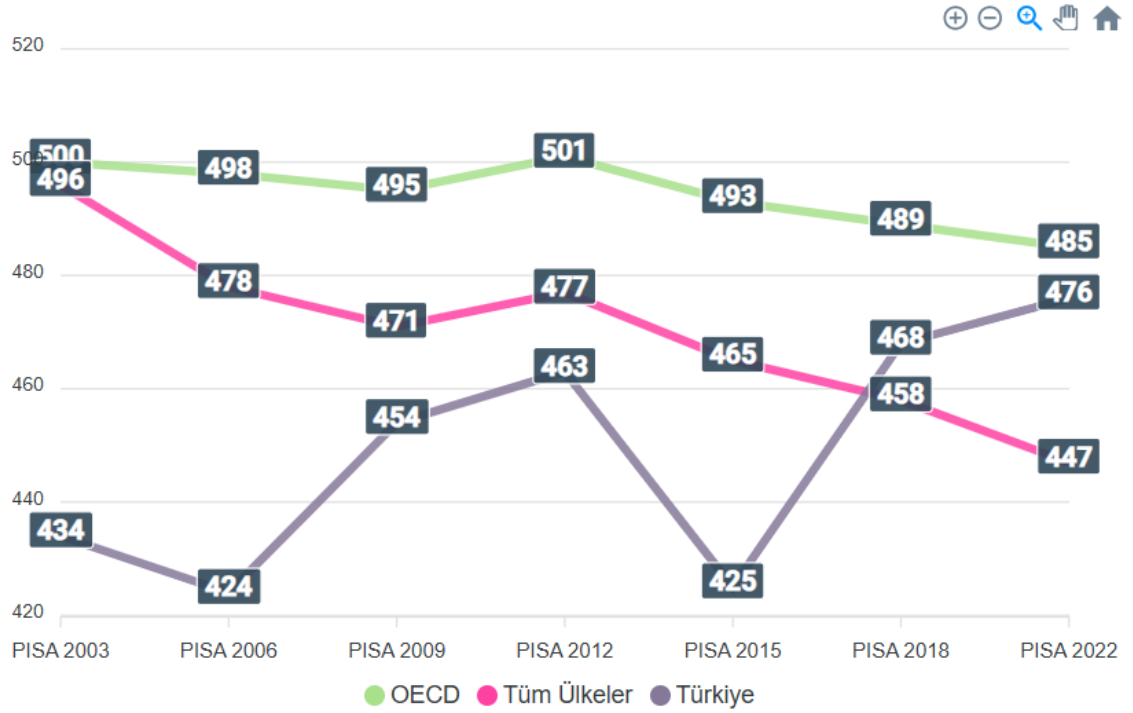
(Puan)

Kaynak: MEB PISA 2022 Türkiye Raporu

PISA Fen Alanı Puan Ortalamaları (2003-2022)

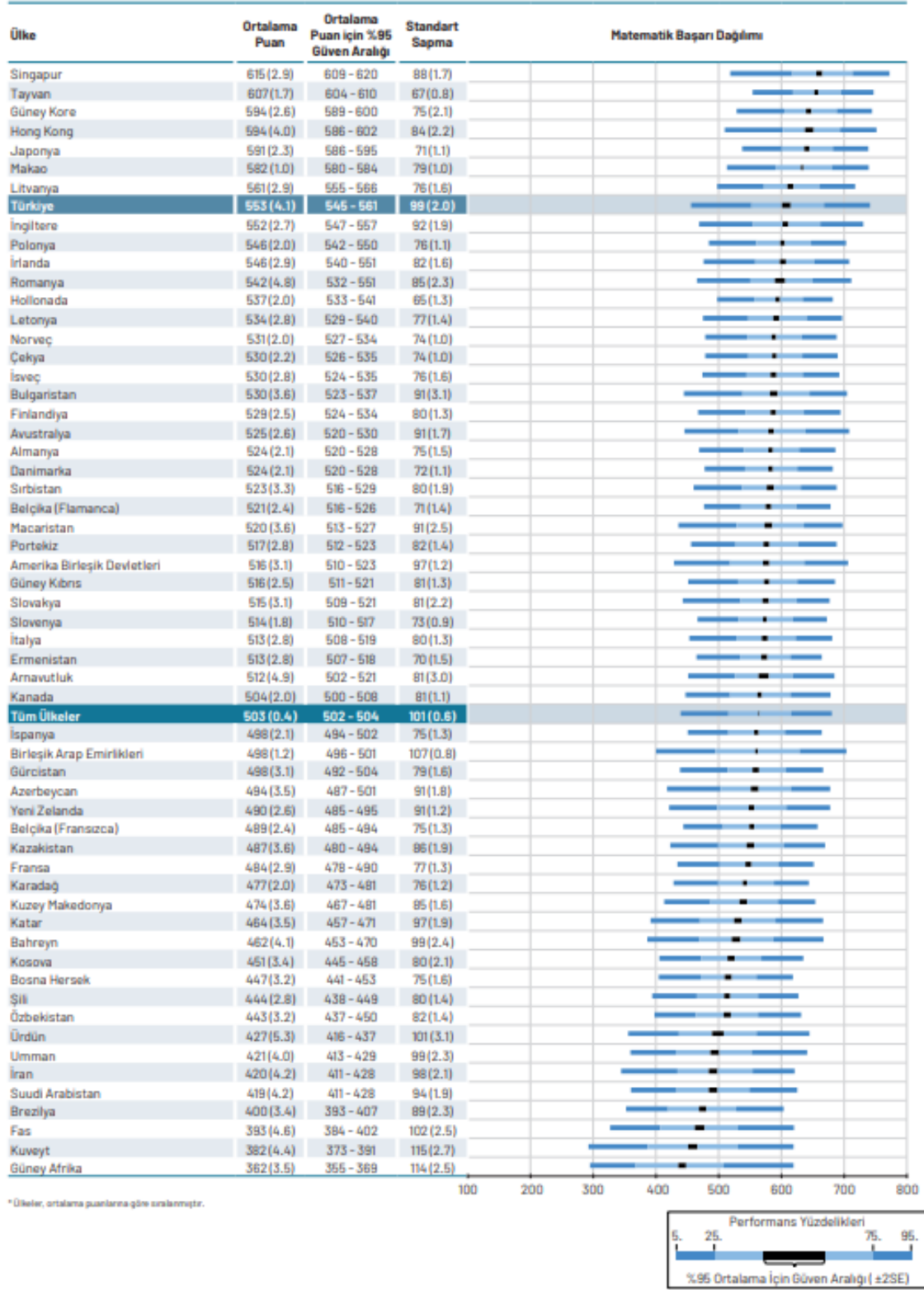
(Puan)

Kaynak: MEB PISA 2022 Türkiye Raporu

- TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study): Matematik ve fen bilimlerindeki öğrenci başarılarını karşılaştıran bir endeks.

TIMSS 2023 4. Sınıf Matematik Başarı Dağılımı

OECD Üye Ülkelerinin TIMSS 2019 ve 2023 Uygulamaları 4. Sınıf Matematik Performansındaki Ortalama Değişimi

Ülkeler	TIMSS 2019	TIMSS 2023	Fark
Güney Kore	600	594	-6
Japonya	593	591	-2
Litvanya	542	561	19
Türkiye	523	553	30
İngiltere	556	552	-4
Polonya	520	546	26
İrlanda	548	546	-2
Hollanda	538	537	-1
Letonya	546	534	-12
Norveç (5)	543	531	-12
İsveç	521	530	9
Çekya	533	530	-3
Finlandiya	532	529	-3
Avustralya	516	525	9
Almanya	521	524	3
Danimarka	525	524	-1
Belçika (Flamanca)	532	521	-11
Macaristan	523	520	-3
Portekiz	525	517	-8
ABD	535	517	-18
Slovakya	510	515	5
İtalya	515	513	-2
Kanada	512	504	-8
İspanya	502	498	-4
Yeni Zelanda	487	490	3
Fransa	485	484	-1
Şili	441	444	3

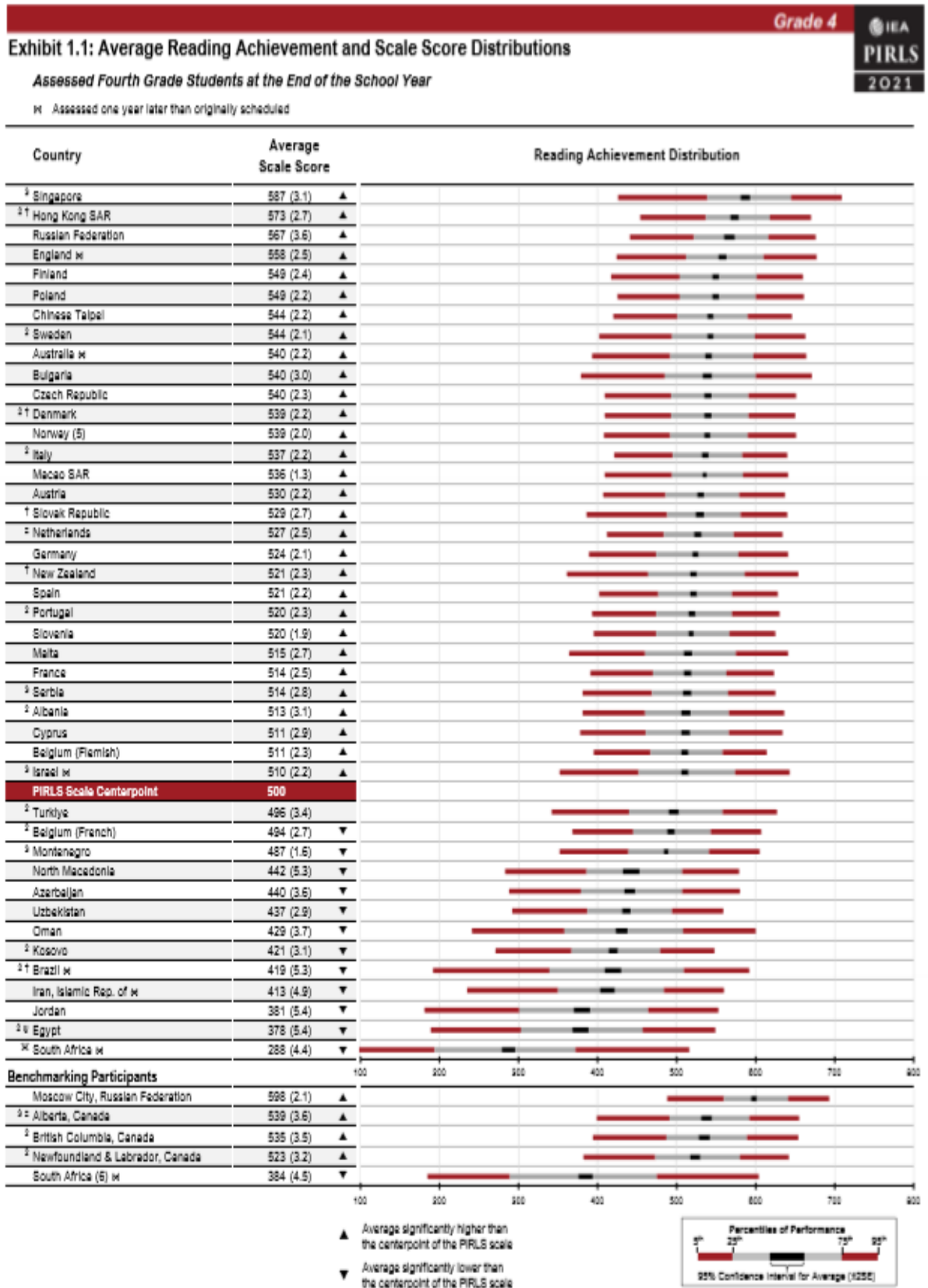
* OECD ülkeleri arasındaki puan sıralaması TIMSS 2023 verilerine göre yapılmıştır.

OECD Üye Ülkelerinin TIMSS 2019 ve 2023 Uygulamaları 4. Sınıf Fen Bilimleri Performansındaki Ortalama Değişimi

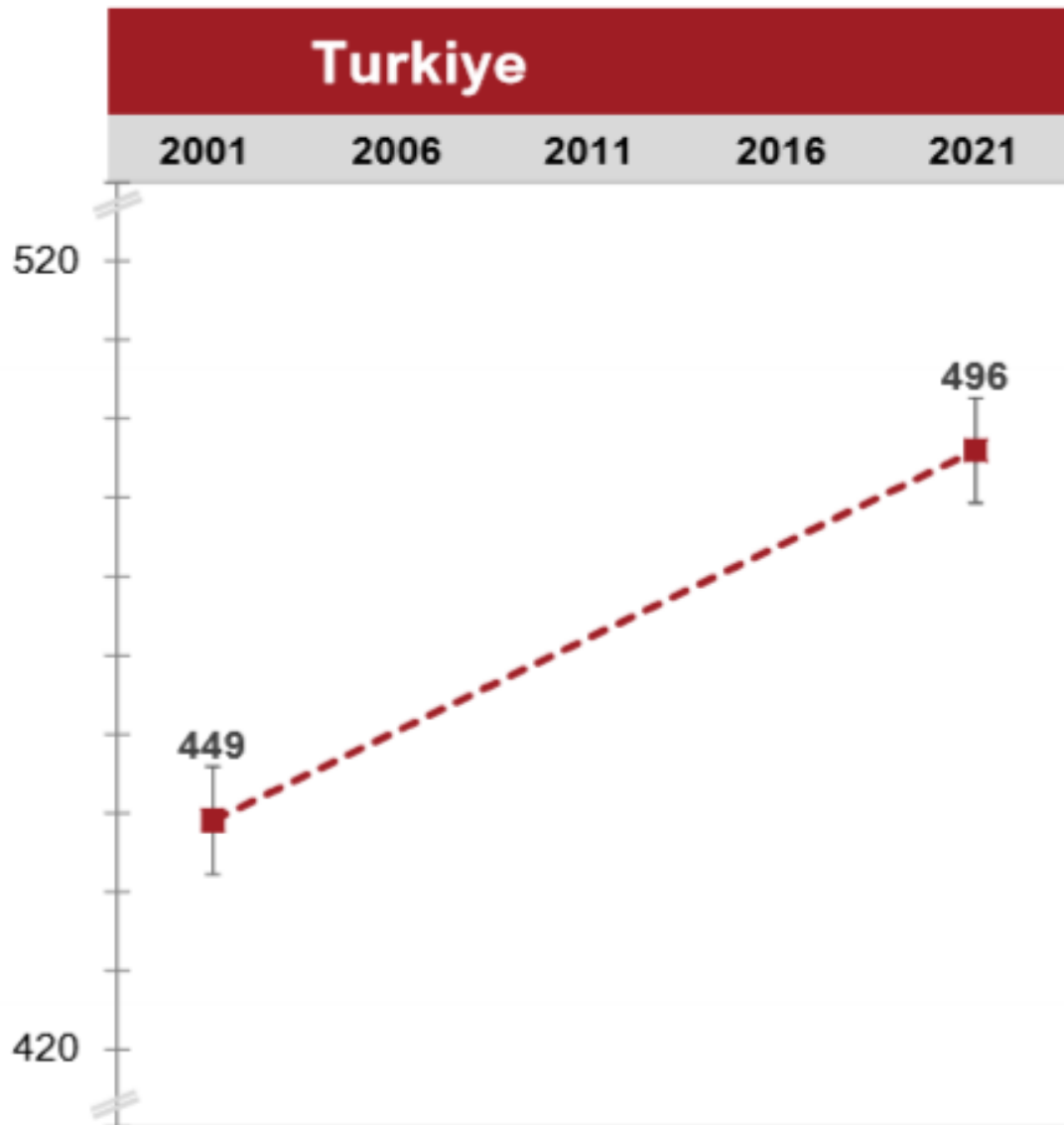
Ülkeler	TIMSS 2019	TIMSS 2023	Fark
Güney Kore	588	583	-5
Türkiye	526	570	44
İngiltere	537	556	19
Japonya	562	555	-7
Polonya	531	550	19
Avustralya	533	550	17
Finlandiya	555	542	-13
Litvanya	538	537	-1
İsveç	537	533	-4
İrlanda	528	532	4
Amerika Birleşik Devletleri	539	532	-7
Norveç (5)	539	530	-9
Çek Cumhuriyeti	534	526	-8
Letonya	542	526	-16
Macaristan	529	524	-5
Danimarka	522	522	0
Slovakya	521	521	0
Kanada	523	521	-2
Yeni Zelanda	503	517	14
Hollanda	518	517	-1
Almanya	518	515	-3
Portekiz	504	511	7
İtalya	510	511	1
İspanya	511	504	-7
Fransa	488	488	0
Belçika (Flaman)	501	488	-13
Şili	469	479	10

* OECD ülkeleri arasındaki puan sıralaması TIMSS 2023 verilerine göre yapılmıştır.

- PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study): Okuma becerilerini ölçen uluslararası bir değerlendirme.

Trend Plots of Average Reading Achievements

- Üniversite Sıralamaları: QS World University Rankings, Times Higher Education Rankings gibi sıralamalar üniversitelerin eğitim kalitesini ölçer.

RANKING		KEY STATISTICS					
Rank	Name Country/Region	Overall	Teaching	Research Environment	Research Quality	Industry	International Outlook
351– 400	Koç University Turkey	49.4– 51.0	32.0	41.3	70.1	89.6	58.4
351– 400	Middle East Technical University Turkey	49.4– 51.0	44.2	44.1	53.4	88.0	58.3
351– 400	Sabancı University Turkey	49.4– 51.0	31.0	38.4	72.6	97.2	67.2
501– 600	Istanbul Technical University Turkey	43.3– 45.9	36.0	40.1	50.2	91.5	43.6
601– 800	Bilkent University Turkey	38.2– 43.2	29.0	26.8	50.1	92.5	66.8
601– 800	Boğaziçi University Turkey	38.2– 43.2	28.0	29.7	62.0	84.3	52.9
801– 1000	Bahçeşehir University Turkey	34.5– 38.1	18.3	23.2	59.1	35.0	62.1
801– 1000	Cankaya University Turkey	34.5– 38.1	13.7	15.4	82.9	19.5	52.3

Devamını aşağıdaki linkten görebilirsiniz.

Kaynak: https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/latest/world-ranking#!/length/25/locations/TUR/sort_by/rank/sort_order/asc/cols/scores

11.4. Eğitimde Etki ve Sosyal Katkı Endeksleri

- İnsan Sermayesi Endeksi (Human Capital Index - HCI): Eğitimin bireylerin ekonomik üretkenliği üzerindeki etkisini ölçer. HCI, sağlık ve eğitimin çalışan verimliliğine katkılarını hesaplar. Son

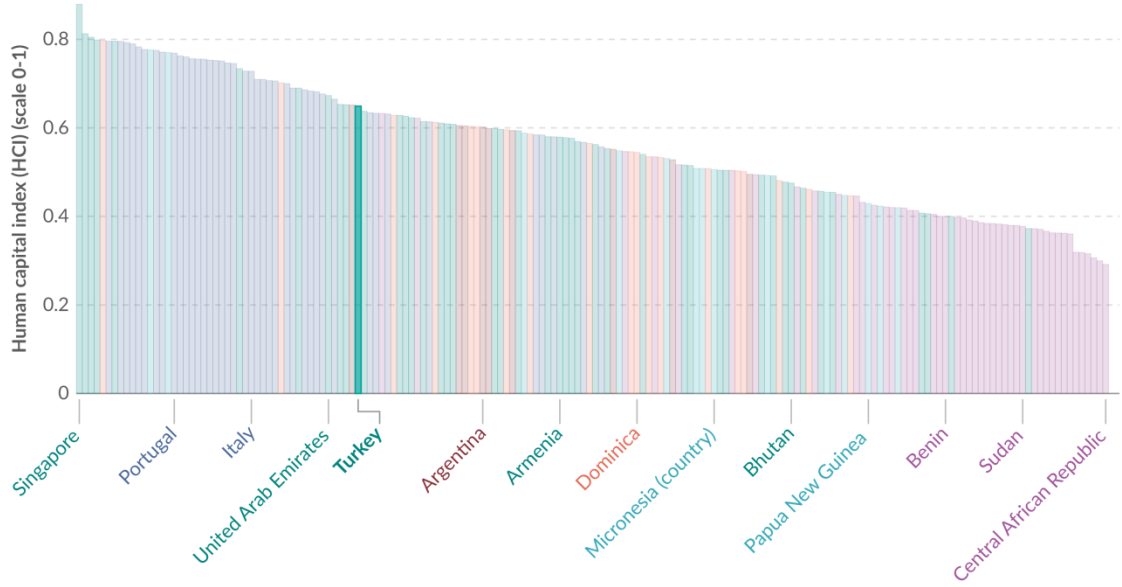
endeks puanı sıfırdan bire kadar değişir ve bugün doğan bir çocuğun gelecekteki bir çalışan olarak verimliliğini tam sağlık ve tam eğitim ölçütüne göre ölçer. Türkiye, 2020 yılında 0,65 değerini almıştır.

Human Capital Index, 2020

Our World
in Data

The Human Capital Index (HCI) combines indicators of health and education into a measure of the human capital that a child born today can expect to obtain by their 18th birthday, on a scale from 0 to 1. Higher values indicate higher expected human capital.

■ Africa ■ Asia ■ Europe ■ North America ■ Oceania ■ South America

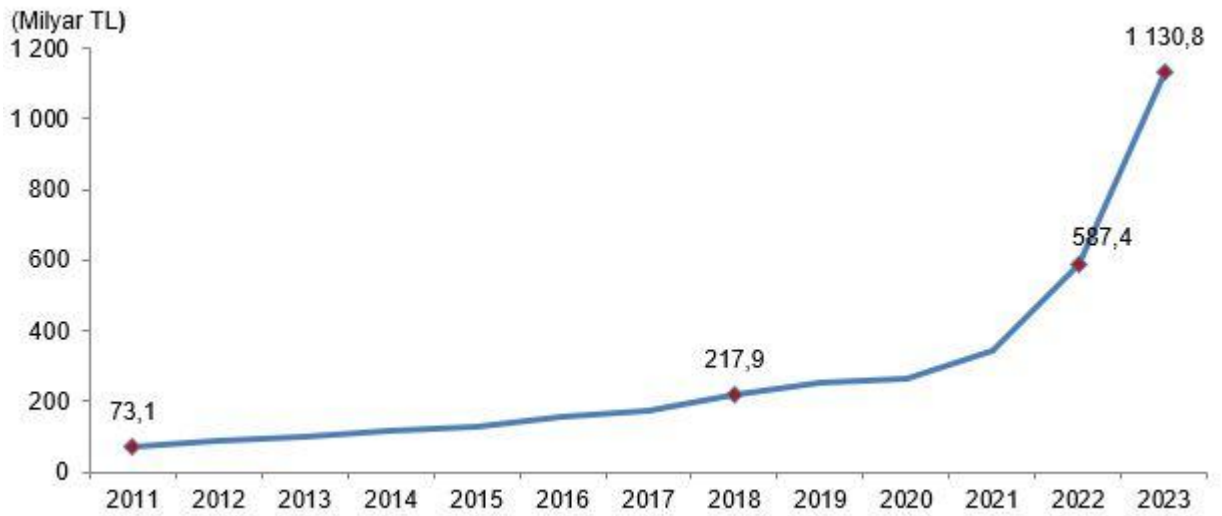
Data source: World Bank (2025)

OurWorldinData.org/human-development-index | CC BY

Kaynak: <https://ourworldindata.org/grapher/human-capital-index-in-2018?tab=chart&country=~TUR>

• Eğitim Harcamalarının GSYİH'ya Oranı: Ülkelerin eğitime ayırdığı bütçenin ekonomik büyüklüğe oranını gösterir.

Toplam Eğitim Harcamaları,2011-2023, Türkiye

Eğitim harcamaları temel göstergeleri,2022,2023,Türkiye

	2022	2023
Toplam eğitim harcaması (Milyon TL)	587 438	1 130 844
Öğrenci başına eğitim harcaması (TL)	25 143	49 045
Eğitim harcamasının GSYH içindeki payı (%)	3,9	4,3
Devlet eğitim harcamasının GSYH içindeki payı (%)	3,1	3,6
Toplam eğitim harcaması (Milyon \$)	35 401	47 541
Öğrenci başına eğitim harcaması (\$)	1 515	2 062

Finans kaynaklarına göre eğitim harcamalarının dağılımı-Türkiye

Yuvarlamadan dolayı eğitim harcamaları dağılım toplamı 100'ü vermeyebilir.

Hanehalkı harcamalarına devletten ve özel tüzel kişiliklerden yapılan transferler dahil değildir.

Kaynak: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Eğitim-Harcamaları-Istatistikleri-2023-53557#:~:text=Eğitim%20harcamalarının%20GSYH%20içindeki%20payı%20%254%2C3%20oldu&text=Devlet%20eğitim%20harcamalarının%20GSYH%20içindeki,yılında%20%253%2C6%20oldu.>

- Sosyal Mobilite Endeksi (Social Mobility Index): Eğitim düşük gelirli bireylerin ekonomik durumlarını iyileştirmedeki rolünü ölçer. Türkiye 51,3 puanla 64. sırada.

The Global Social Mobility Index 2020 rankings

Rank	Country	Score	Rank	Country	Score
1	Denmark	85.2	42	Romania	63.1
2	Norway	83.6	43	Malaysia	62.0
3	Finland	83.6	44	Costa Rica	61.6
4	Sweden	83.5	45	China	61.5
5	Iceland	82.7	46	Ukraine	61.2
6	Netherlands	82.4	47	Chile	60.3
7	Switzerland	82.1	48	Greece	59.8
8	Belgium	80.1	49	Moldova	59.6
9	Austria	80.1	50	Viet Nam	57.8
10	Luxembourg	79.8	51	Argentina	57.3
11	Germany	78.8	52	Saudi Arabia	57.1
12	France	78.7	53	Georgia	55.6
13	Slovenia	78.4	54	Albania	55.6
14	Canada	78.1	55	Thailand	55.4
15	Japan	78.1	57	Armenia	53.9
16	Australia	75.1	58	Ecuador	53.9
17	Malta	75.0	58	Mexico	52.6
18	Ireland	75.0	59	Sri Lanka	52.3
19	Czech Republic	74.7	60	Brazil	52.1
20	Singapore	74.6	61	Philippines	51.7
21	United Kingdom	74.4	62	Tunisia	51.7
22	New Zealand	74.3	63	Panama	51.4
23	Estonia	73.5	64	Turkey	51.3
24	Portugal	72.0	65	Colombia	50.3
25	Korea, Rep.	71.4	66	Peru	49.9
26	Lithuania	70.5	67	Indonesia	49.3
27	United States	70.4	68	El Salvador	47.4
28	Spain	70.0	69	Paraguay	46.8
29	Cyprus	69.4	70	Ghana	45.5
30	Poland	69.1	71	Egypt	44.8
31	Latvia	69.0	72	Lao PDR	43.8
32	Slovak Republic	68.5	74	Morocco	43.7
33	Israel	68.1	73	Honduras	43.5
34	Italy	67.4	75	Guatemala	43.5
35	Uruguay	67.1	76	India	42.7
36	Croatia	66.7	77	South Africa	41.4
37	Hungary	65.8	78	Bangladesh	40.2
38	Kazakhstan	64.8	79	Pakistan	36.7
39	Russian Federation	64.7	81	Cameroon	36.0
40	Bulgaria	63.8	80	Senegal	36.0
41	Serbia	63.8	82	Côte d'Ivoire	34.5

■ Europe and North America ■ Latin America and the Caribbean
■ Eurasia ■ South Asia
■ East Asia and the Pacific ■ Sub-Saharan Africa
■ Middle East and North Africa

Sources
World Economic Forum

Kaynak: https://www3.weforum.org/docs/Global_Social_Mobility_Report.pdf

Bu endeksler ve istatistikler, eğitim politikalarının geliştirilmesi ve ülkeler arası kıyaslamalar yapılması açısından oldukça önemlidir. Özellikle ekonomik kalkınma ile eğitim kalitesi arasındaki ilişkiyi analiz etmek için sıkça kullanılırlar.

**POLİTİKALAR
KİTABI-EĞİTİM
BÖLÜMÜ**

4. Eğitim Politikaları

4.1. Eğitimde Eşitlik ve Erişim

4.1.1. Temel İlke: Herkes İçin Erişilebilir, Kaliteli ve Eşit Eğitim

Eğitim, toplumsal adaletin ve kalkınmanın temelidir. Türkiye'nin her bir ferдинin kaliteli eğitime erişimini sağlamak, ülkemizin geleceğini güvence altına almak demektir. Bu amaçla eğitimde coğrafi, ekonomik, sosyal, cinsiyet temelli ve diğer tüm eşitsizlikleri ortadan kaldırmak temel önceliğimizdir.

4.1.2. Okul Öncesi Eğitimde Yaygınlık ve Kalite

- 3 yaş ve üzeri çocuklar için okul öncesi eğitimi zorunlu ve ücretsiz hale getireceğiz.
- Dezavantajlı bölgelerde okul öncesi eğitim kurumlarının sayısını artıracacağız.
- Eğitim materyalleri, beslenme desteği ve ulaşım hizmetleriyle ailelerin yükünü hafifleteceğiz.

4.1.3. İlk ve Ortaöğretimde Fırsat Eşitliği

- Her öğrenci için eşit imkân sağlamak amacıyla okullar arası kalite farklarını azaltacağız.
- Yatılı bölge okullarını güçlendirecek, taşınabilir eğitim yerine yerinde eğitim modellerine öncelik vereceğiz.
- Kırsalda, dezavantajlı bölgelerde ve gecekondu bölgelerinde okul yatırımlarını artıracacağız.
- Okullarda ücretsiz beslenme, kırtasiye ve temel ihtiyaç desteği sağlayacağız.

4.1.4. Dijital ve Teknolojik Erişim

- Tüm öğrencilere ücretsiz internet erişimi ve dijital cihaz desteği sağlayacağız.
- Öğretmenler için sürekli dijital eğitim programları oluşturacağız.
- Uzaktan eğitim altyapısını güçlendirerek kriz zamanlarında kesintisiz eğitim imkânı sunacağız.

4.1.5. Yükseköğretimde Adalet ve Katılım

- Üniversitelere girişte sosyo-ekonomik dezavantajların etkisini azaltacak dengeleyici politikalar geliştireceğiz.
- İhtiyaç sahibi öğrencilere burs, kredi ve barınma desteği sağlayacağız.
- Üniversitelerin tüm bölgelerde ulaşılabilir olmasını destekleyecek ve bölgesel gelişime katkı sağlayacak şekilde yapılandıracağız.

4.1.6. Özel Eğitimde Kapsayıcılık

- Engelli öğrencilerin eğitime tam katılımını sağlamak için fiziki erişim, özel materyal ve destek personeli sağlayacağız.
- Özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler için ailelere rehberlik ve psikososyal destek hizmetlerini yaygınlaştıracacağız.

4.1.7. Cinsiyet Eşitliği ve Kız Çocuklarının Eğitimi

- Kız çocuklarının eğitimdeki tüm engellerini kaldırarak, özellikle erken yaşta evlilik ve okul terklerini önlemek için kapsamlı programlar uygulayacağız.
- Kadınların yükseköğretimden mezuniyet oranlarını artırmak için burs ve kariyer destekleri sunacağız.

4.1.8. Öğretmenlere Yatırım ve Destek

- Öğretmen atamalarında adalet ve liyakat ilkelerine bağlı kalacağız.
- Dezavantajlı bölgelerde görev yapan öğretmenlere ilave destek ve teşvikler sunacağız.
- Sürekli mesleki gelişim programlarını yaygınlaştırarak öğretmenlerimizin donanımını artıracacağız.

4.1.9. Hayat Boyu Öğrenme ve İkinci Şans Programları

- Okuldan erken ayrılan gençler ve yetişkinler için esnek eğitim modelleri ve mesleki eğitim fırsatları sunacağız.
- Hayat boyu öğrenme merkezlerini her ilde kurarak eğitim erişimini kesintisiz hale getireceğiz.

4.1.10. Eğitimin Finansmanı ve Şeffaflık

- Eğitim bütçesinin payını kademeli olarak artıracak ve kaynakların verimli kullanımını sağlayacağız.
- Eğitim yatırımlarında yerel ihtiyaç analizlerini esas alacak, kaynakları şeffaf ve hesap verebilir şekilde yöneteceğiz.

4.1.11. Hedefimiz:

Türkiye’de doğan her çocuk, nerede doğmuş olursa olsun, kaliteli bir eğitime erişebilecek ve potansiyelini gerçekleştirebilecektir. Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak, güçlü, adil ve müreffeh bir Türkiye’nin temelidir.

4.2. Yükseköğretim ve Araştırma

4.2.1. Hedef: Bilgi Temelli Ekonomi ve Küresel Rekabet Gücü

Türkiye’nin bilimde, teknolojide ve yenilikte öncü bir ülke olabilmesi için yükseköğretim kurumlarını sadece diploma veren değil; aynı zamanda bilim, teknoloji ve girişim üreten merkezler haline getireceğiz. Üniversiteleri özgürlükçü, yenilikçi ve dünyayla entegre yapılar olarak yeniden konumlandıracağız.

4.2.2. Üniversitelerde Nitelik ve Erişim Dengesi

- Üniversitelere erişimde fırsat eşitliğini artıracak, bölgeler arası dengesizlikleri azaltacağız.
- Dezavantajlı bölgelerdeki üniversiteleri destekleyerek bölgesel kalkınmaya öncülük etmelerini sağlayacağız.
- Üniversitelerde altyapı, laboratuvar ve teknoloji yatırımlarını güçlendireceğiz.
- Her öğrencinin barınma, beslenme ve dijital erişim ihtiyaçlarını karşılayacağız.

4.2.3. Akademik Özgürlük ve Özerklik

- Üniversitelerde bilimsel özgürlük ve kurumsal özerkliği garanti altına alacağız.
- Rektörlük seçimlerinde demokratik yöntemleri esas alacağız.
- Akademik kadrolarda atama ve yükselmelerde liyakat ve şeffaflığı tesis edeceğiz.

4.2.4. Araştırma ve İnovasyon Ekosistemini Güçlendirme

- Ar-Ge bütçesini artıracak, üniversiteleri araştırma merkezleri haline getireceğiz.
- Kamu-üniversite-sanayi iş birliğini teşvik edecek ve destekleyeceğiz.
- Yüksek teknoloji odaklı araştırmaları ve disiplinler arası projeleri fonlayacağız.
- Genç araştırmacılara özel burslar, hibeler ve kariyer programları sunacağız.

4.2.5. Uluslararasılaşma ve Küresel İş Birliği

- Üniversitelerimizin uluslararası sıralamalarda yükselmesi için stratejik destek vereceğiz.
- Öğrenci ve akademisyen değişim programlarını yaygınlaştıracacağız.
- Türkiye’yi uluslararası öğrenciler için cazibe merkezi haline getireceğiz.
- Çift diploma ve ortak araştırma programlarını destekleyeceğiz.

4.2.6. Yükseköğretimde Kalite Güvencesi ve Akreditasyon

- Bağımsız ve şeffaf akreditasyon mekanizmalarını güçlendireceğiz.
- Mezun yeterliliklerini artırmak için eğitim programlarını sürekli güncelleyeceğiz.

- İş gücü piyasasının ihtiyaçları ile üniversite müfredatını daha uyumlu hale getireceğiz.

4.2.7. Yenilikçi Eğitim Modelleri ve Dijitalleşme

- Uzaktan ve hibrit eğitim modellerini kalıcı hale getirecek şekilde geliştireceğiz.
- Üniversitelerde açık ders materyalleri ve yaşam boyu öğrenme platformları oluşturacağız.
- Yapay zekâ destekli öğrenme ortamlarını teşvik edeceğiz.

4.2.8. Yükseköğretimde Sosyal Destekler

- İhtiyaç sahibi öğrencilere burs, kredi, yemek ve barınma desteğini artıracacağız.
- Gençlerin girişimcilik faaliyetleri için finansal ve mentorluk desteği sunacağız.
- Psikososyal destek ve kariyer rehberliği hizmetlerini yaygınlaştıracacağız.

4.2.9. Üniversite-Sanayi Entegrasyonu ve İstihdam Odaklılık

- Üniversite-sanayi iş birliklerini artırarak mezunların istihdamını güçlendireceğiz.
- Staj zorunluluğunu etkin hale getirip iş gücü piyasasına hazırlık sağlayacağız.
- Mezun takip sistemleri kurarak istihdam verilerini şeffaf bir şekilde izleyeceğiz.

4.2.10. Üniversite Kampüslerini Yaşam Merkezlerine Dönüştürmek

- Üniversitelerin kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlerini destekleyecek, kampüsleri çok yönlü yaşam alanları haline getireceğiz.
- Engelsiz kampüs uygulamalarıyla her birey için erişilebilir bir eğitim ortamı sağlayacağız.

4.2.11. Vizyonumuz

Bilime, akla, özgürlüğe ve ilerlemeye dayalı; nitelikli, erişilebilir, dünya ile rekabet eden bir yükseköğretim sistemi inşa etmek. Türkiye'yi uluslararası bilimsel çalışmaların, inovasyonun ve genç beyinlerin buluştuğu bir cazibe merkezi haline getirmek.

4.3. Mesleki Eğitim ve Beceri Gelişimi

4.3.1. Hedef: Güçlü Bir Üretim Ekonomisi İçin Nitelikli İş Gücü

Türkiye'nin kalkınması için iş gücü piyasasının ihtiyaç duyduğu yetkinliklerle donatılmış bireyler yetiştirmeyi önceliklendireceğiz. Mesleki eğitimi, ekonomimizin ve sanayimizin temel yapı taşı olarak yeniden konumlandıracağız.

4.3.2. Mesleki Eğitime Erişimin Yaygınlaştırılması

- Meslek liselerinin sayısını ve erişimini artıracacağız, özellikle sanayi bölgelerinde yeni okullar açacağız.
- Dezavantajlı bölgelerde ücretsiz mesleki eğitim merkezleri kuracağız.
- Kız çocukları, engelliler ve göçmenler başta olmak üzere herkes için kapsayıcı mesleki eğitim politikaları uygulayacağız.

4.3.3. Eğitim İçeriğinin Güncellenmesi ve Modernizasyonu

- Müfredatları sürekli güncelleyerek yapay zeka, dijital okuryazarlık, yenilenebilir enerji, ileri imalat teknolojileri gibi yeni alanlara ağırlık vereceğiz.
- Pratik eğitim oranını artıracak, atölye ve laboratuvar altyapısını güçlendireceğiz.
- İş dünyasıyla ortak müfredat geliştirme uygulamalarını yaygınlaştıracacağız.

4.3.4. İş Dünyası ile Güçlü İş Birliği

- İşveren örgütleriyle protokoller yaparak staj, işbaşı eğitim ve yerinde öğrenme imkânlarını artıracacağız.
- Mezunların doğrudan istihdamını teşvik eden destek programları geliştireceğiz.
- Mesleki eğitim merkezlerini sektör temsilcileriyle birlikte yöneteceğiz.

4.3.5. Yaşam Boyu Öğrenme ve Beceri Yenileme

- Yetişkinler için sürekli eğitim merkezleri açarak meslek değiştirme ve beceri güncelleme imkânları sunacağız.
- Çalışanların dijital dönüşüme uyum sağlaması için özel programlar başlatacağız.
- Kısa süreli sertifika ve mikro yeterlilik programlarını teşvik edeceğiz.

4.3.6. Mesleki Eğitimde Finansal Destekler

- Mesleki eğitimde öğrenenlere burs, ulaşım ve barınma desteği vereceğiz.
- İş dünyasının mesleki eğitim yatırımlarına vergi teşviki uygulayacağız.
- Başarılı meslek lisesi mezunlarına iş kurma desteği ve düşük faizli kredi imkânı sağlayacağız.

4.3.7. Eğitimcilerin Niteliklerinin Artırılması

- Mesleki eğitim öğretmenleri için sürekli mesleki gelişim programları uygulayacağız.
- Eğitimcilerin sektör tecrübesi kazanmaları için sanayide belirli dönemlerde çalışmasını teşvik edeceğiz.
- Dijital öğretim materyalleri ve yeni nesil öğretim tekniklerini eğitimcilere sunacağız.

4.3.8. Dijital ve Yeşil Dönüşüme Uyumlu Eğitim

- Dijital becerileri mesleki eğitim müfredatının temel parçası yapacağız.
- Yeşil ekonomi, enerji verimliliği ve sürdürülebilir üretim konularını ders programlarına entegre edeceğiz.
- Teknoloji odaklı mesleki eğitim merkezlerini yaygınlaştıracacağız.

4.3.9. Uluslararası Standartlarda Sertifikasyon ve Akreditasyon

- Mesleki yeterlilik belgelerinin uluslararası geçerliliğini artıracacağız.
- Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (EQF) ile uyumlu sertifika programları yaygınlaştırılacak.
- Yurt dışı eğitim ve staj imkanlarını geliştireceğiz.

4.3.10. Mesleki Eğitimin Toplumsal İtibarının Güçlendirilmesi

- Meslek lisesi mezunlarının iş dünyasında hak ettikleri değeri görmeleri için farkındalık kampanyaları yapacağız.
- Başarılı meslek lisesi öğrencileri ve girişimcilerini kamuoyunda görünür kılacağız.
- “Meslek Lisesi, Memleket Meselesi” anlayışını ülke çapında yaygınlaştıracacağız.

4.3.11. Vizyonumuz:

Türkiye’yi çağın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatılmış, üretken, rekabetçi ve yenilikçi bir iş gücüyle buluşturmak. Her bireyin yaşam boyu öğrenme imkanlarına sahip olduğu bir sistem kurarak, ekonomik büyümeyi ve toplumsal refahı birlikte artırmak.

4.4. Formal Eğitim Politikası

4.4.1. Hedef: Güçlü, Kapsayıcı ve Geleceğe Hazırlayan Eğitim Sistemi

Eğitim, Türkiye’nin kalkınmasının en temel taşıdır. Amacımız, her çocuğun ve gencin eşit, kaliteli, bilimsel, laik ve çağdaş eğitim alma hakkını güvence altına almak ve onları 21. yüzyılın bilgi toplumuna hazırlamaktır.

4.4.2. Eğitimin Bütünlüğü ve Kalitesi

- Okul öncesinden üniversiteye kadar eğitimin tüm aşamalarını kapsayan bütüncül bir eğitim reformu uygulayacağız.
- Eğitim müfredatını bilimsel esaslara, eleştirel düşünmeye, yaratıcılığa ve etik değerlere dayanacak

şekilde yeniden tasarlayacağız.

- Öğrenci merkezli ve uygulamalı öğrenmeyi teşvik eden yöntemleri yaygınlaştıracacağız.

4.4.3. Okul Öncesi Eğitimin Yaygınlaştırılması

- 3-6 yaş arası okul öncesi eğitimi zorunlu ve ücretsiz hale getireceğiz.
- Erken yaşta eğitimi yaygınlaştırarak çocukların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimlerini destekleyeceğiz.
- Okul öncesi eğitimde kalite standartlarını yükseltecek, öğretmenlere sürekli destek vereceğiz.

4.4.4. İlk ve Ortaöğretimde Eşitlikçi Yaklaşım

- Kırsal bölgeler ve dezavantajlı bölgelerde eğitim altyapısını güçlendirecek, tüm çocukların eşit şartlarda eğitim almasını sağlayacağız.
- Taşınabilir eğitime alternatif olarak küçük yerleşim yerlerine uygun yerel çözümler üreteceğiz.
- Tüm öğrencilerin beslenme, kitap, kırtasiye ve dijital eğitim araçlarına ücretsiz erişimini sağlayacağız.

4.4.5. Dijital Eğitim ve Teknoloji Entegrasyonu

- Okullarda yüksek hızlı internet erişimi ve dijital altyapıyı tamamlayacağız.
- Öğretmen ve öğrencilere ücretsiz dijital cihaz desteği sunacağız.
- Hibrit eğitim modellerini geliştirecek, teknoloji destekli öğrenmeyi teşvik edeceğiz.

4.4.6. Öğretmenlerimizin Güçlendirilmesi

- Öğretmen maaşlarını ve sosyal haklarını iyileştireceğiz.
- Öğretmen yetiştirme ve hizmet içi eğitim süreçlerini sürekli güncelleyeceğiz.
- Eğitim fakültelerini yeniden yapılandırarak, öğretmen adaylarını uygulama ağırlıklı programlarla yetiştireceğiz.
- Atama bekleyen öğretmenleri hızla istihdam edeceğiz.

4.4.7. Bilim, Sanat ve Sporun Eğitime Entegrasyonu

- Bilimsel araştırma ve projeleri teşvik eden okul içi ve dışı programlar geliştireceğiz.
- Sanat eğitimi ve spor etkinliklerini tüm okullarda zorunlu hale getireceğiz.
- Üstün yetenekli çocuklar için özel destek programları oluşturacağız.

4.4.8. Yabancı Dil Eğitimi ve Küresel Yetkinlikler

- Erken yaşta yabancı dil eğitimine başlayacağız ve uygulamalı dil öğrenimini teşvik edeceğiz.
- Küresel vatandaşlık bilinci, kültürel anlayış ve farklılıklara saygıyı eğitimin temel unsurları haline getireceğiz.
- Uluslararası değişim programlarını yaygınlaştıracacağız.

4.4.9. Rehberlik ve Psikolojik Destek Hizmetleri

- Okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini güçlendireceğiz.
- Zorbalıkla mücadele, stres yönetimi ve duygusal dayanıklılık eğitimlerini yaygınlaştıracacağız.
- Öğrencilerin kariyer planlamasına erken yaşta destek olacağız.

4.4.10. Eğitime Katılımın Artırılması ve Okul Terklerinin Önlenmesi

- Okul terklerini önlemek için erken uyarı sistemleri geliştireceğiz.
- Dezavantajlı gruplara yönelik sosyal destek mekanizmalarını güçlendireceğiz.
- Eğitime dönüş programları ve ikinci şans okulları oluşturacağız.

4.4.11. Katılımcı ve Şeffaf Eğitim Yönetimi

- Eğitim politikalarını oluştururken öğretmenler, öğrenciler, veliler ve uzmanların katılımını

sağlayacağız.

- Okul yönetimlerinde şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerini esas alacağız.
- Yerel yönetimlerle iş birliği içinde, eğitimde bölgesel ihtiyaçlara duyarlı çözümler üreteceğiz.

4.4.12. Vizyonumuz

Eğitimi, bireyin potansiyelini açığa çıkaran, toplumsal kalkınmanın itici gücü ve insan onuruna yakışır bir yaşamın temeli olarak görüyoruz. Hedefimiz; bilgili, üretken, özgüvenli, farklılıklara saygılı, evrensel değerlere açık ve Türkiye'nin geleceğini inşa edecek nesiller yetiştirmektir.

4.5. Hayat Boyu Öğrenme Politikası

4.5.1. Temel Hedef: Öğrenmenin Yaşı Yoktur

Her bireyin yaşamı boyunca bilgiye erişimini sağlamak, yetkinliklerini geliştirmek ve değişen dünya koşullarına uyumunu kolaylaştırmak için hayat boyu öğrenme kültürünü Türkiye genelinde yerleştireceğiz.

Hedefimiz: “Öğrenen Türkiye”.

4.5.2. Ulusal Hayat Boyu Öğrenme Stratejisi

- Tüm vatandaşların kolayca erişebileceği ulusal bir hayat boyu öğrenme stratejisi uygulayacağız.
- Eğitim, iş gücü piyasası, sivil toplum ve yerel yönetimlerin ortaklığında sürekli öğrenmeyi teşvik eden bir sistem kuracağız.
- Stratejiyi iş dünyasının, akademinin ve toplumun değişen ihtiyaçlarına göre dinamik olarak güncelleyeceğiz.

4.5.3. Öğrenme Fırsatlarına Evrensel Erişim

- Yaş, cinsiyet, coğrafi konum veya sosyo-ekonomik durum gözetmeksizin herkesin eğitim fırsatlarına erişimini garanti altına alacağız.
- Kadınlar, gençler, yaşlılar, engelliler ve göçmenler gibi gruplara özel destek programları sunacağız.
- Dijital platformları kullanarak coğrafi engelleri ortadan kaldıracacağız.

4.5.4. Çevrim İçi ve Yüz Yüze Eğitim Fırsatlarını Genişletme

- E-devlet üzerinden erişilebilen, açık kaynaklı dijital eğitim kütüphaneleri oluşturacağız.
- Modüler, kişiye özel eğitim programları geliştirerek bireylerin kendi hızında öğrenmesini sağlayacağız.
- Mobil öğrenme uygulamaları ve mikro sertifika programları yaygınlaştırılacak.

4.5.5. Sertifikalandırma ve Tanıma Sistemleri

- Resmi eğitim dışındaki bilgi ve becerilerin de tanındığı esnek bir sertifikalandırma sistemi kuracağız.
- Açık rozetler ve mikro derecelerle öğrenme çıktılarının ulusal ve uluslararası geçerliliğini sağlayacağız.
- İş dünyasıyla iş birliği içinde mesleki yeterlilikler için geçerli standartlar geliştireceğiz.

4.5.6. Çalışanların Sürekli Mesleki Gelişimi

- Tüm sektörlerde çalışanların gelişimi için iş yerinde eğitim programlarını teşvik edeceğiz.
- İşverenlere çalışanlarının eğitimine yatırım yapmaları halinde vergi teşvikleri sunacağız.
- Kapsamlı yeniden beceri kazandırma ve yeni beceri kazandırma programları ile ekonomik dönüşümlere hazırlıklı olacağız.

4.5.7. Halk Eğitim Merkezlerinin Güçlendirilmesi

- Türkiye genelindeki halk eğitim merkezlerini modernize edecek ve sayısını artıracacağız.

- Bu merkezleri toplum temelli yaşam boyu öğrenme merkezleri haline getireceğiz.
- Yeni nesil beceriler (dijital okuryazarlık, finansal okuryazarlık, yabancı dil gibi) için özel kurslar açacağız.

4.5.8. Kültürel, Sanatsal ve Sosyal Öğrenme

- Yetişkinler için sanat, kültür ve spor temalı öğrenme olanaklarını artıracacağız.
- Toplum merkezleri ve kütüphaneleri öğrenme merkezlerine dönüştüreceğiz.
- Yerel kültürlerin yaşatılmasına yönelik halk kurslarını destekleyeceğiz.

4.5.9. İnovasyon ve Girişimcilik Eğitimi

- Her yaştan birey için girişimcilik eğitim programları başlatacağız.
- Hayat boyu öğrenme programları ile yenilikçi düşünme, problem çözme ve proje yönetimi gibi çağdaş beceriler kazandıracacağız.
- Girişimci destek merkezleriyle eğitim-sonrası destek sunacağız.

4.5.10. Öğrenme Kültürünü Toplumsal Norm Haline Getirme

- “Öğrenmenin Modası Geçmez” temalı toplumsal farkındalık kampanyaları düzenleyeceğiz.
- Medya, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları ile ortaklık içinde hayat boyu öğrenmeyi yaygınlaştıracacağız.
- Başarı hikâyeleri ile öğrenmenin yaşam kalitesine katkısını görünür kılacağız.

4.5.11. Vizyonumuz

Türkiye’yi öğrenen bireylerin, öğrenen toplumların ülkesi haline getirmek. Değişen dünyaya ayak uydurabilen, kendini sürekli geliştiren bireyler sayesinde güçlü, rekabetçi ve dayanıklı bir Türkiye inşa etmek.

**AKP, MHP VE
CHP PARTİ
PROGRAMI-
EĞİTİM BÖLÜMÜ**

AKP PARTİ PROGRAMI – EĞİTİM BÖLÜMÜ

5.2-EĞİTİM

Partimize göre eğitim her alandaki kalkınmanın en önemli unsurudur. Beşeri sermayeyi etkin kullanmayan toplumlar, rekabet şanslarını kaybetmeye mahkumdur. Bu nedenle partimiz, kamu kaynaklarının tahsisinde birinci önceliğin eğitime yapılacak yatırımlara verilmesi gerektiğine inanır. Eğitim alanında oluşacak zaafklar, hiçbir alandaki üstünlükle giderilemez. Buna karşılık eğitim alanında yakalanacak üstün seviyeler, diğer tüm alanların toplam kalitesini yükseltir. Eğitime bu bilinçle yaklaşan Partimiz, bu alanda giderek artan zaafkları gidermeyi öncelikli hedeflerinden saymaktadır.

Türkiye eğitim alanında ciddi bir karmaşa yaşamaktadır. Eğitim kalitesi, olması gerekenin çok altındadır. Eğitimde fırsat eşitliği her geçen gün yok olmaktadır. Eğitim sistemi ideolojik kavgaların arenası haline getirilmiştir. Eğitim, araştırma ve istihdam planları olmaksızın yapılmaktadır. Yüksek öğretim kurumları dahil, eğitim-öğretim kurumlarımızın çoğu gerçekçi bir anlayıştan uzak, dip lomalı işsizler yetiştirmektedir.

Bu nedenlerle partimiz, eğitim alanında köklü bir reform hareketine girişecektir.

- Ülkemizde oldukça yetersiz düzeyde olan okul öncesi eğitim kamu ve özel sektör eliyle ülke genelinde yaygınlaştırılacaktır.
- Temel eğitim müfredatı çağın gereklerine, ihtiyaçlarımıza ve öğrencilerin kazanacakları donanıma göre yeniden oluşturulacaktır. Temel eğitim hizmetlerinin verilmesi pilot uygulamalarla merkezi idarenin taşra birimlerine ve yerel yönetimlere aktarılacaktır. Milli Eğitim Bakanlığı ise denetleyici, düzenleyici ve standart oluşturucu bir konuma getirilecektir. Yoksul bölgelerde eğitim devlet tarafından oluşturulacak özel programlarla desteklenecektir.
- Zorunlu eğitim kademeli, tercih ve yönlendirmeye imkan sağlayacak şekilde yeniden düzenlenecek, halen sekiz yıl olan zorunlu eğitim, alt yapı çalışmaları hızlandırılarak makul bir süre içerisinde on bir yıla çıkarılacaktır.
- Halen yürürlükteki uygulama, hakkaniyete aykırı ve öğrencilerin motivasyonunu azaltan sonuçlar üretmektedir. Bu uygulamanın çarpıklıkları öncelikle ele alınacak üniversiteye giriş sınavlarında tüm lise ve dengi okul mezunlarına fırsat eşitliği sağlanacaktır.

- Temel eğitim kamu tarafından parasız olarak sunulacaktır. Kamu okullarının eğitim kalitesi artırılacak, teknolojik olanakları geliştirilecektir. Katılımcı, özgür düşünme ve analiz alışkanlığını geliştiren, bağımsız karar verme ve üretme yeteneğini teşvik eden, çoğulcu değerleri sunan, vatandaş olma bilincini yükselten, çağdaş gelişme ve teknolojileri öğreten bir eğitim anlayışına geçilecektir. Bu dönüşümde demokratik ve gelişmiş ülkelerin deneyimlerinden de istifade edilecek, öğretmen yetiştiren okullar bu anlayışa göre yeniden yapılandırılacak ve mevcut öğretmenler yeni sisteme göre hizmet içi eğitime tabi tutulacaktır.
- Temel eğitimin beşinci sınıfından itibaren “seçmeli dersler” konularak öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre genel ve mesleki eğitime yönelmeleri sağlanacaktır.
- Özel sektörün eğitim yatırımlarında bulunmasını sağlamak amacıyla özendirici düzenlemeler yapılarak özel öğretim kurumları yaygınlaştırılacak ve mevcut okulların % 100 kapasite ile çalışmalarını temin eden düzenlemeler yapılacaktır. Başarı kıstası esas alınarak maddi durumu iyi olmayan ailelerin çocuklarının da özel okullarda okuyabilmelerini sağlamak amacıyla devlet tarafından hizmet satın alınması yoluna gidilecektir. Talep oluşturularak özel sektörün eğitim yatırımlarına kaynak ayırması temin edilecektir.
- Mesleki okullara özel bir önem verilecek, üniversite öncesi eğitim, diploma vermenin ötesinde meslek kazandırmaya yönelik bir niteliğe kavuşturulacaktır. Sanayi ve ticaret odaları ve işadamlarının kurmuş olduğu sivil toplum örgütleri ile birlikte iş dünyasının ihtiyaç alanları belirlenerek dinamik ve günün ihtiyaçlarına uyan mesleki eğitim programları geliştirilecektir. Uzun süreli okul programlarına devam edemeyecek durumda bulunanlar için kısa süreli meslek kazandırma eğitimi veren kuruluşlar oluşturulacaktır. Kalkınmada öncelikli bölgelere, meslek eğitimi alanında özel destek programları verilecektir.
- Öğrenciler yetenekleri ve birikimlerine göre eğitim hizmetlerinden faydalanacaklardır. Bu bağlamda maddi durumu elvermeyen öğrencilerin de kaliteli bir eğitim alması sağlanacaktır.
- Kamu üniversitelerinde okuyan öğrenciler için okul masraflarını karşılayıp yaşamlarını belli bir standartta sürdürebilecekleri bir kredi sistemine geçilecek, yoksul öğrencilere yapılacak yardımların ilke ve esasları belirlenecektir.

- Ara eleman ihtiyacını karşılamak üzere kurulan meslek yüksek okulları bir program dahilinde yeni bir düzenlemeye tabi tutulacak, bu kurumların nitelikli ara eleman yetiştirmeleri sağlanacaktır.
- Üniversitelere yerel yönetimler, odalar ve işadamları ile şirket kurabilmeleri ve ortak projeler yapmaları fırsatı yaratılacak, yerel yönetimler ve özel sektörün üniversitelerle ilişkilerinin geliştirilmesini sağlayacak düzenlemeler yapılacaktır.
- Merkezi yönetim, devletin ihtiyacı olan alanlarda üniversitelerde araştırma ve teknoloji geliştirme programlarını destekleyecek, üniversitelere bu konularda fon sağlayacaktır. Böylece üniversitemizin sanayi ile işbirliği içerisinde olmaları, pratik faydayı gözeten kurumlar haline gelmeleri sağlanacak, toplumdan ve hayattan kopuk bir görüntü arz etmelerinin önüne geçilecektir.
- Türkiye’de yüksek öğretim, nicelik açısından büyük bir ilerleme kaydetmiş, ancak nitelik bakımından aynı başarı gösterilememiştir. Yüksek öğretimde köklü bir reforma ihtiyaç vardır. YÖK, üniversiteler arasında koordinasyon sağlayan, standart belirleyici bir yapıya kavuşturulacak, üniversiteler idari ve akademik özerkliğe sahip, öğretim elemanları ve öğrenciler üzerinde baskı, dayatma ve antidemokratik uygulamaların bulunmadığı, bilimsel bilginin üretildiği, araştırma ve öğretim faaliyetlerinin esas olduğu kurumlar haline getirilecektir.
- Eğitim yapıları mimari özellikleri fiziksel ve eğitsel donanımları yönünden geliştirilecektir. Okullarda sınıf esaslı yerine ders esasını temel alan fiziki yapılanma benimsenecek; okul yapımında tek tip bayındırlık modeli terk edilerek esnek bir yapılanmaya gidilecektir.
- Okul Aile Birlikleri’nin ve rehberlik sisteminin, sosyal bilimcilerin hazırlayacağı projelerle desteklenmesi ve güçlendirilmesi sağlanacaktır.
- Dünyada bireyler, toplumlar ve milletlerarası diyalogda yabancı dil bilmenin önemi büyüktür. Bu nedenle yabancı dil eğitimi modern imkan ve araçlarla kolaylaştırılarak nitelikli hale getirilecektir. Partimiz yabancı dil öğretimini teşvik ederken, Türkçe’nin bilim dili olarak kullanımını özendircektir.
- Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın ve çocuklarının ortamlarına uygun eğitim görmeleri sağlanacaktır.

- Laiklik ilkesinin gereği olarak vatandaşlarımızın dinlerini öğrenmeleri için her türlü kolaylık sağlanacaktır. İlk ve orta öğretimde din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinin dışında, velilerin rızasına bağlı olarak seçmeli din dersleri'nin verilmesi temin edilecektir.
- Gelişen teknolojiler bireylere internet ortamında öğretim yapma olanakları sunmaktadır. Üniversitelerin bu tip uygulamaları teşvik edilecek, öğrencilerin internet ortamında yapılan öğretimden yararlanmalarını sağlayıcı düzenlemeler yapılacaktır.
- Vakıf üniversiteleri desteklenecek, bu üniversitelere bütçeden yapılan maddi desteğin esasları yeniden belirlenecektir.
 - Engelli öğrencilerin eğitime özel bir önem verilecek, bu amaçla faaliyet gösteren dernek, vakıf ve sosyal yardım kuruluşlarının faaliyetleri özellikle desteklenecektir.

MHP PARTİ PROGRAMI – EĞİTİM BÖLÜMÜ

a) Eğitim ve insan kaynaklarının geliştirilmesi

Demokrat ve erdemli nesiller

Türk milletine mensubiyetin gurur ve şuuruna sahip, manevî ve kültürel değerlerimizi özümsemiş, düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, yeni gelişmelere açık, sorumluluk duygusu ve toplumsal duyarlılığı yüksek, bilim ve teknoloji üretimine yatkın, girişimci, demokrat, kültürlü ve inançlı nesillerin yetiştirilmesi eğitim politikamızın temel amacıdır.

Eğitim ve öğretimde imkân ve fırsat eşitliği sağlanacak, toplumun bütün fertlerinin ilgi, eğilim ve yetenekleri doğrultusunda eğitilmesi esas olacaktır.

Eğitim ve öğretim dili Türkçe

Eğitimin her kademesinde eğitim dili Türkçe olup, Türkçe'den başka hiçbir dil eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilmez. Türkçenin doğru ve güzel kullanımını teminen iyi bir şekilde öğretimine önem verilecek, ayrıca öğrencilere en az bir yabancı dilin öğretilmesinin alt yapısı oluşturulacaktır.

Çağdaş eğitim sistemi

Eğitim sistemi; bilgi toplumunun gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatılmış, uluslararası rekabet yeteneğine sahip teknoloji kültürü gelişmiş insan gücünün yetiştirilmesini

99

sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılacaktır. Bu çerçevede; eğitim mekânları, eğitim teknolojileri ve insan gücü imkânları nitelik ve nicelik açısından bilgi toplumunun gerektirdiği standartlara yükseltilecektir. Eğitimin her kademesinde müfredatın milli ve çağın gereklerine uygun bir şekilde planlanması ve uygulanması esas olacaktır.

Eğitim süresinin artırılması

“Temel eğitim” hedefimiz; okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılarak zorunlu temel eğitim süresinin artırılması, gerekli fiziki alt yapı ve insan gücü kapasitesinin oluşturularak ortaöğretimin de zorunlu eğitim kapsamına alınması, eğitimin her kademesinde etkin yönlendirme yapılarak öğrencilerin kabiliyetlerine uygun alanlara yönlendirilmesidir.

Mesleki eğitim

Örgün ve yaygın meslekî-teknik eğitime ve beceri kazandırıcı eğitime ağırlık verilecek, eğitim programları meslek standartlarına dayalı olarak yeniden düzenlenecektir. İstihdam edilebilirliği artıran mesleki eğitimin orta öğretim içindeki payı yükseltilecektir. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları ile meslek yüksek okulları arasında program bütünlüğü sağlanacaktır. İş hayatı ile meslekî ve teknik eğitim arasında ilişki, iletişim ve etkileşim geliştirilecektir.

Yükseköğretim

Üniversitelerin; ülkemizin ihtiyaç duyduğu insan gücünü yetiştiren, araştırma yaparak bilim ve teknoloji üreten,

100

toplumsal gelişmeye önderlik eden, bilimsel yöntemlerle meselelere çözüm üreten, dünya üniversiteleriyle yarışan

eğitim kurumları hâline getirilmesi esas olacaktır.
Yüksek öğretim sistemi daha demokratik ve üretken bir yapıya kavuşturulacak, öğrenci, kurum ve akademik kadrolar arasında gerekli iş birliği ve uyum sağlanacaktır.
Orta öğretim; program türünü esas alan, yatay ve dikey geçişlere imkân veren, çağdaş rehberlik ve yönlendirme hizmetiyle üniversite sistemine etkin geçişi sağlayan bir yapıya kavuşturulacaktır.

Hayat boyu öğrenme

Hayat boyu öğrenme anlayışı çerçevesinde e-öğretim dahil olmak üzere her türlü yaygın eğitim imkânları geliştirilecek, gençlere beceri kazandırma ve meslek edindirme faaliyetleri yaygınlaştırılacaktır.

Eğitici insan kaynağı

Çağın bilgileriyle donanımlı öğretmen ve öğretim üyesi yetiştirilecek, bu meslekler çalışma şartları ile özlük ve sosyal hakları itibariyle cazip hale getirilecektir.

Şehit ve gazi çocuklarının eğitimi

Şehit ve gazi çocuklarının her kademedeki eğitim harcamalarının devlet tarafından karşılanması ve yüksek öğretime girişlerinde kendilerine kontenjan ayrılması temin edilecektir.

101

Yurt dışındaki Türk çocuklarının eğitimi

Yurt dışındaki Türk çocuklarının kültürel kimliklerini korumaları ve geliştirmeleri için sağlanan eğitim imkânları artırılacaktır.

CHP PARTİ PROGRAMI – EĞİTİM BÖLÜMÜ

EĞİTİM, AYDINLIĞIN YOLUDUR

Eğitim en temel insan haklarından. Eğitim hak, olanak ve özgürlüğünü çocuklarına, gençlerine yeterince sağlamayan toplumların çağı paylaşabilmeleri olası değildir.

Cumhuriyet Halk Partisi'nin eğitimde temel hedefi ; ATATURK'un öğordüğü gibi, fi kri hur, vicdanı hur, irfanı hur bir nesil yetiştirmektir.

Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri'ni Temel Eğitim Yasası'nda yer alan şekliyle, eksiksiz, kesintisiz ve butunluk içinde uygulamaktır.

Eğitimi, devletin ve toplumun her kesiminin ortak sorumluluğu olarak gören CHP, öğrenim ve öğretim sürecini siyasi etkilerden arındırıp, bir devlet politikasına dönüştürme hedefi ndedir.

İNSAN MERKEZLİ ÇAĞDAŞ EĞİTİM REFORMU

Türkiye'yi her yönüyle, özgür, bağımsız, gelişmiş, modern ve lider bir ülkeye dönüştürmek için hedefi miz ÇAĞDAŞ EĞİTİM REFORMU'dur.

Eğitimde fırsat eşitliği sağlanacak: Kimse maddi olanaksızlıklar nedeniyle, öğretim hiçbir aşamasında, eğitim hakkından mahrum olmayacak, eğitime zorunlu bağış uygulaması kaldırılacak,

Kimse yaşamının hiçbir aşamasında eğitim için gec kalmış sayılmayacak,

Eğitimin hiçbir dalında ve aşamasında, kimsenin onu tıkanmayacak, başarı tek kriter olacaktır.

İNSAN MERKEZLİ ÇAĞDAŞ EĞİTİM GERÇEKLEŞTİRİLECEK:

Bireye özgüven kazandıran, onu öğrenmeye ve idealizme özendirilen, cezalandırıcı değil ödüllendirici olan, Bilgiyi aktarmayı değil, özümsemeyi ve yaşamda uygulamayı esas alan,

Ozgur düşünenebilen, bilimsel düşünceyi, yaratıcılığı ve yeteneklerin geliştirilmesini temel alan,
Yeniliklere acık, sorgulamayı, katılımcılığı ve paylaşımcılığı ongoren,
Gecmişin deneyimlerini geleceğe taşımayı, geleceği kurgulamayı ve planlamayı öğreten,
Doğal çevre ile uyum içinde yaşayabilen,
Estetik duyarlılığı gelişmiş,

Yurttaşlık hak ve sorumluluklarını bilen ve sahip çıkan,
Ataturkcu düşünceyi, ulusal duyarlılıkları ve evrensel etik değerleri özümseten,
bir Eğitim Reformu hayata geçirilecektir.

İNSAN MERKEZLİ ÇAĞDAŞ EĞİTİM REFORMU

Bağnazlıktan uzak, insan haklarına saygılı, demokrat, sevecen ve rasyonel düşünen bir nesil yetiştirilecektir.

Gençler hayata etkin ve üretken bireyler olarak hazırlanacak; onların bilimin, sanatın, kültürün ve uygarlığın değerlerinden ve aydınlığından yararlanmaları hedef alınacaktır.

İlkoğretim ve Lise Sisteminin, hedeflenen başarı çizgisine gelebilmesi için, ekonomik, teknolojik ve eğitsel açıdan ihtiyaç duyulan destekler devlet tarafından öncelikli olarak sağlanacak, eğitime aktarılan kamu ve özel kaynakların Ulusal Eğitim Politikaları doğrultusunda en verimli şekilde kullanılması gerçekleştirilecektir.

Bu doğrultuda, eğitim sektörünün eksikliklerinin kapatılabilmesine yönelik özel yatırımlar ve girişimciler de, devletin yakın denetimi altında özendirilecektir.

Eğitim planlaması etkinleştirilerek, insan gucu kaynaklarından rasyonel cercevede yararlanılması, ulke genelinde öğretmen ve yardımcı personel ihtiyacının dengeli şekilde karşılanması, bu amaçla Devlet Planlama Teşkilatı'nın yeniden etkin olarak devreye sokulması sağlanacaktır.

ÇAĞDAŞ, NİTELİKLİ EĞİTİM

Laik demokratik eğitim ortamı: Okullarda güvenli ve huzurlu eğitim ortamı sağlanacak; okullarda ve yurtlarda cemaat baskısına, laik milli eğitim ilkelerine aykırı yapılanmalara son verilecektir.

Milli Eğitim Bakanlığı cemaatlerin etki alanı olmaktan kurtarılacak, eğitim kadrosunun her düzeyinde liyakat esası uygulanacaktır.

Demokrasi, insan hakları, hoşgoru kültürünü okul sürecinde yaşayarak öğrenmek ve özümsemek için Demokrasi

Bilinci konusu, okullarda uygulamalı ders olarak okutulacaktır.

Öğrencilere uzman rehber öğretmen desteği: Bu konuda eksik olan kadronun ve teknik altyapının yeterli hale gelmesi sağlanacaktır.

Her lise öğrencisi en az bir yabancı dili öğrenecek:

Çağdaş yabancı dillerin eğitimine önem verilecek, akademik veya mesleki liseyi bitirenlerin en az bir yabancı dili iyi bilmelerini sağlayacak düzeyde nitelikli eğitim verilecek.

Doğu ve güneydoğu'da nitelikli eğitim: Başta Doğu ve

Guneydoğu Anadolu olmak üzere, özellikle kırsal bölgelerde, yoksul kesimlerin yoğun olduğu yörelerde, Yatılı İlköğretim Bölge Okulları (YİBO) sayılarının artırılması

(bölgelerarası kalkınmışlık farkı giderilinceye kadar) hedef alınacaktır.

Zorunlu hallerde taşınmalı eğitim: Eğitim kurumlarının eğitim görececek çocuk ve gençlerin yaşadıkları yerleşim birimlerinde eğitim görmeleri esas olacak, ancak istisnai durumlarda taşınmalı eğitim yoluna gidilecektir.

Yetişkinlere sürekli eğitim olanağı yaygınlaştırılacak:

Normal eğitim çağında yeterli eğitim alma olanağını elde edememiş veya okur yazar konumunda olmayan yetişkinlere eğitim sağlama amacıyla ilgili üniversiteler ve belediyelerle işbirliği içinde sürdürülecek olan yetişkinlere sürekli eğitim programı uygulanacaktır.

Okuma yazma bilmeyen kalmayacak: Okuma yazma seferberliği kapsamında okuma yazma kursları ile ülke genelinde okuma yazma bilmeyen kalmayacaktır.

DİN KULTURU VE AHLAK EĞİTİMİ

Ozgurluk, ancak laik eğitim ortamında anlam ve değer kazanabilir, sürekliliğini koruyabilir. Eğitim düzeni laik bir zemine oturtularak, öğretim birliği çerçevesinde yürütülerek, bilime, yeniliğe ve değişime açık, gelecek vizyonu olan, çağdaş bir toplum ve demokratik devlet yapısı oluşturulur.

Din kültürü eğitimi, bireyin inanc dünyasını geliştiren, çağdaş gelişmeye açık, manevi ve ahlaki değerleri zenginleştiren, insan ve doğa sevgisini artıran nitelikte olacak,

dinin siyasi amaçlarla istismarına yol açmayacak şekilde gerçekleştirilecektir.

Dini duygular istismar edilerek cemaat veya tarikatların eğitim kurumlarını kuşatması önleneyecektir.

İmam-Hatip eğitimi, din görevlisi sayısına duyulmakta olan ihtiyaç çerçevesinde düzenlenecektir.

İlk ve ortaöğretim kurumlarında verilen din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin Anayasanın öngördüğü amaca uygun bir müfredatla verilmesi sağlanacaktır.

Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı Kuran Kursları dışındaki Kuran Kursları veya benzeri hizmet sunan kuruluşlara izin verilmemesi, tüm Kuran Kurslarının etkin olarak denetlenmesi sağlanacaktır.

Azınlıklara din adamı yetiştirme olanağı sağlanacak:

Azınlıkların dini ihtiyaçlarını karşılamak üzere yüksek düzeyde din adamı yetiştirilmesi için ilgili devlet üniversitelerinin ilahiyat fakültelerine bağlı, eğitimin genel ilkeleri çerçevesinde yüksek okullar açılacaktır.

OKUL ÖNCESİ İKİ YILLIK EĞİTİM

CHP, okul öncesi eğitimi, çocukların zihinsel, fi ziksel ve duygusal yönleriyle daha sağlıklı gelişmesinin koşulu, çağdaş eğitim anlayışının zorunlu bir kademesi olarak görmektedir.

İlkoğretim oncesinde cocuklarımızı eğitim surecine hazırlamak için, **Okul Oncesi 2 yıllık Eğitim** tum ulkemizde zorunlu hale donusturulecektir.

Çalışan annelerin çocuklarına öncelik: Okul Oncesi Eğitimde, özellikle, kentlerin sosyal gelişme açısından yetersiz bolgelerine, çalışan kadınların, memur ve emekcilerin çocuklarına öncelik verilecek; kamunun doğrudan sorumluluğuna ek olarak, yerel yönetimlerin önculuğu ve gönüllü kuruluşların katkıları ile yeterince çocuk yuvası ve anaokulu acılması sağlanacaktır.

Eğitime katılma destek ödemesi: Geçiş döneminde, Vatandaşlık Hakkı ödemesi kapsamı içindeki ailelerden çocuklarını **Okul Oncesi 2 yıllık Eğitime** gönderenlere **Katılma Destek Odemesi** yapılacaktır.

10 YILLIK KESİNTİSİZ VE ZORUNLU TEMEL EĞİTİM (İLKOĞRETİM)

Oğrencilerimizin ideal bir temel eğitim sureci gecirebilmeleri için; Kesintisiz ve Zorunlu Temel Eğitim (İlkoğretim)

8 yıldan 10 yıla çıkartılacak, bunun için gerekli çalışmalar ulke genelinde hızla tamamlanacaktır.

Temel Eğitimin 9. ve 10. sınıfl arında, bölgesel özellikleri gozetken, meslek tanıtımını, yetenek olcumunu ve mesleğe yönlendirmeyi esas alan iki yıllık **“Mesleki Yönlendirme Programı”** uygulanacaktır.

Oğrencilerin, genel kültür, sosyal bilimler, fen ve matematik alanlarındaki yetenekleri ve meslek derslerine olan ilgi ve başarıları uzman öğreticiler tarafından değerlendirmeye alınacaktır. Öğrenciler, 10. sınıfın sonunda yapılacak bir Genel Değerlendirme Sınavı'nın sonuçları ve başarı puanlaması esasına göre, **İki Yıllık Akademik Liseye** veya **Meslek Lisesine** yönlendirilecektir.

İKİ YILLIK AKADEMİK LİSE VE MESLEK LİSESİ

Akademik veya Mesleki Lise eğitiminin nitelikli ve etkin şekilde verilmesi sağlanacaktır. İki yıl suresince yapılacak değerlendirme ve yönlendirmeler sonucu, öğrencilerimizin yaklaşık ucte birinin üniversitelere, diğerlerinin ise meslek yüksek okullarına yönlendirilmesi hedeflenecektir.

• 2 YILLIK MESLEK LİSELERİ

Mesleki teknik eğitim veren liselerin diplomalarının onayı için **Ulusal Meslek Standartları Kurumu** kurulacaktır. Mesleki Teknik Eğitim ile istihdam ilişkisini sağlamak için, ders programları, eğitici ve staj konularında yol gösterici olmak üzere, Milli Eğitim Bakanlığı, YOK ve Sanayi, Ticaret, Esnaf Odaları temsilcilerinin katılımı ile Danışma Kurulları oluşturulacaktır. Danışma Kurulları, Ust Kurul ve İl Mesleki Eğitim Danışma Kurulları olarak yapılandırılacaktır. Meslek Lisesi eğitimi gören öğrenciler, teşvik ve destek

amacıyla, 2 yıl süre ile tam gün sigorta kapsamına alınacak, primleri devlet tarafından ödenecektir. Özel meslek liselerini de kapsayacak olan bu özendirici sigorta uygulamasında

primlerin yarısı ilgili eğitim kurumunca, diğer yarısı ise devlet tarafından karşılanacaktır. Mesleki teknik liselere yerleştirilecek öğrenciler sınavsız olarak iki yıllık Meslek Yüksek Okullarına geçiş hakkına sahip olacaklardır.

• 2 YILLIK AKADEMİK LİSELER

2 Yıllık çok programlı akademik liseler yüksek öğretime geçişin koprusu olacak: 10 Yıllık Temel eğitimin sonunda Genel Değerlendirme Sınavı sonuçları doğrultusunda Çok Programlı Akademik Liselere yonelecek öğrenciler, Türkçe öğretimine özel önem verilerek, Sosyal bilgiler, Fen, Matematik, Bilişim ve Bilgi Teknolojileri, Yabancı Dil, Sanat ve Spor gibi dallarda alan secimi yaparak eğitimlerini, tercih ettikleri programlar çerçevesinde sürdürecektir.

Öğrenci secme sınavı (OSS) kaldırılacak: Akademik Liseden sonra yükseköğretim kurumlarına devam etmek isteyen öğrenciler, Lise başarısı ve **Yetenek Ölçme ve Değerlendirme Sistemi** kapsamında yapılacak sınavların sonuçlarına göre, doğrudan yüksek öğretime geçiş yapma hakkını elde edeceklerdir. 2 yıllık lise eğitimi sürecinde yapılacak ve öğrencilere 4 kez katılma hakkı tanınacak olan “Yetenek Ölçme ve Değerlendirme Sistemi” sınavları, **“Düşünme, Problem Çözme, Dil Becerisi Sınavı”**

(DPDS) ve “Alan Tercih Sınavı” (ATS) olmak üzere iki secenekli olacaktır.

YUKSEKOĞRETİM

CHP, bilimsel, mali ve idari özerkliği olan, Türkiye gerçeğinden kopmayan, ancak her alanda evrenselliği yakalayan, akademik rekabet ve demokratik katılım ilkelerini benimseyen, bilgi çağının üniversitelerini hedef almaktadır.

Üniversitelere çağdaş evrensel kriterler: Yüksek öğretimin yapılandırılmasında AB'nin Bologna süreci ile OECD'nin özerklik kriterleri önemle dikkate alınacaktır.

Kamu ve vakıf üniversitelerinin tümü dünyadaki çağdaş üniversiteler düzeyinde yüksek nitelikli eğitim-öğretim ve bilimsel araştırma yapan, teknolojik ve bilimsel gelişmelere öncülük eden bir düzeye getirilecektir.

Üniversiteler, daha iyi eğitim için eğitim kadroları, eğitimin içeriği ve araştırma potansiyelleri açısından kendi aralarında yarışan, toplumla, buldukları yöreyle bütünleşen, sanayi kesimleri ve sivil toplum örgütleriyle işbirliği yapan, yerel araştırmalara ve toplumsal değişime katkıda bulunan kurumlar haline getirilecektir.

Üniversiteye giriş sistemi yeniden yapılandırılacaktır: Öğrenciler YOK'un eşgüdümünde üniversiteler tarafından belirlenecek toplam ve bölüm kontenjanları çerçevesinde lise aşamasında, yüksek okul ve üniversitelere yönlendirileceklerdir. Belirli üniversitelere ve bölümlere taleplerin yoğunluğu halinde üniversiteler zorunlu yönlendirme testleri uygulayabileceklerdir.

YOK kaldırılacak üniversiteler arası kurul etkin konuma

getirilecektir.

Universiteler arası eşgüdüm sağlama ve yüksek öğretim stratejileri geliştirme görevi üniversiteler arası kurula devredilecektir. Üniversiteler arası Kurul kendi icinden bir başkan ve yürütme kurulu sececek ve bu kurul sürekli görev yapacaktır.

Üniversite rektorleri üniversite öğretim uyeleri tarafından secilecek: Bu secimlerde adayların yetenekleri esas alınacak, hiçbir şekilde ic politika tercihlerinin etkin olmasına izin verilmeyecektir. Dekanların, Enstitu Başkanlarının ve diğer Fakulte yöneticilerinin seciminde de aynı esaslar geçerli olacaktır.

Akademik yükseltmelerde temel kriter araştırma performansı olacak: Üniversite öğretim uyelerinin ulusal ve uluslararası niteliklerde bilimsel araştırma performansı, atamalarda öncelikli ölçüt olarak dikkate alınacaktır.

Lisans ustü eğitim goren öğrenciler desteklenecek: Lisans ustü eğitimini yurt içi ve yurt dışında gerçekleştirecek olan öğrencilere ek destek sağlanacak; çağımızın yeni disiplin, brans ve sektörlerinde doktora düzeyinde eğitim almaları için her yıl gençlerimiz tumuyle kamu kaynakları ile desteklenecek; bu öğrencilerin eğitim ve gelişimi yakından izlenecektir.

Universitelerimize ve araştırma kuruluşlarımıza gerekli kadro ve kaynak sağlanacak: Üniversitelerimize ve diğer araştırma kuruluşlarımıza ihtiyaç duydukları kadrolar öncelikle tahsis edilecek, bilimsel yayın ve araştırma için ihtiyaç duydukları kaynaklar sağlanacaktır. Yurt dışındaki Türk bilim adamları ve Türkiye üzerinde araştırma yapan yabancı uyruklu bilim adamlarıyla çok yakın işbirliği yapılacak, onların araştırmaları ve yayınları devletce desteklenecektir.

ÖĞRETMENE SAYGI

İnsanlığa saygıyı, ulke ve ulusa sevgiyi, toplumla dayanışma ve paylaşma duygusunu öğretmen öğretir. Öğretmenlere sahip çıkılması, öğretmenliğin yeniden saygın ve çekici bir meslek haline getirilmesi için yapısal değişiklikler yapılması, CHP'nin öncelikli hedefi dir.

Öğretmenlerin Milli Eğitimin amaçlarını gerçekleştirebilecek ve eğitim programlarını başarı ile uygulayabilecek nitelikte yetiştirilme ve çalıştırılmalarına yönelik ilkeler ve altyapı yeniden düzenlenecektir.

Öğretmen atamaları ve haklarını düzenleyen yeni cerceve yasa: Eğitim personelinin atanma, yer değiştirme ve görevde yükselme işlemleri yeni yapılanmaya uygun olarak düzenlenecek; öğretmenlerin sürekli eğitimi, çalışma, atanma ve ozluk hakları konularında tum ilkeleri kapsayan bir "cerceve yasa" cıkartılacaktır.

Öğretmensiz okul ve ders bırakılmayacak: Sozleşmeli

öğretmenlik uygulaması kaldırılacak, eğitim sistemimizin ihtiyaç duyduğu sayıda nitelikli öğretmen yetiştirilerek kadroya alınmaları sağlanacak; ulkenin butununde öğretmensiz okul ve ders bırakılmayacaktır.

Veli dernekleri aktif hale getirilecek: Eğitim süreci çerçevesinde; Milli Eğitim Bakanlığı ve yerel yönetim ile okul, çevre, veli ve öğretmenler arasındaki ilişkiler güçlendirilecek, katılımcı bir anlayışla yetki ve sorumlulukları paylaşmaları sağlanacaktır.

Öğretmen örgütlerinin eğitim sürecine katkısı sağlanacak:

Milli Eğitim Bakanlığı'nca, eğitim yöntemlerinin uygulanmasında ve geliştirilmesinde, programların hazırlanmasında, eğitim amaçlarının saptanmasında, eğitim öğretim ve yönetimle ilgili çalışmalarda demokratik katılım süreçleri geliştirilerek, öğretmen örgütlerinin de katkılarının sağlanmasına özen gösterilecektir.

Öğretmenler gecimlerini temin için ikinci bir iş yapma

zorunluluğundan kurtarılacak: Öğretmenlerin, hakları ve ekonomik koşulları iyileştirilecek, onurlu bir yaşam için gerekli özlük hakları sağlanacaktır. Öğretmenlerin eşleriyle aynı yerleşim birimlerinde çalışmalarını güvence altına alınacaktır.

Öğretmenlere zorunlu periyodik, hizmet içi eğitim:

Butun öğretmenlerin her yıl bir ay hizmet içi eğitim görmeleri sağlanacak, bu eğitimin sürdürülmesinde ilgili üniversiteler ile işbirliği yapılacaktır. Yabancı dil bilen öğretmenlerin tatil aylarında ileri ülkelerdeki meslektaşlarıyla

bir araya gelmelerini sağlayan ve Batı ülkelerinde uygulanan değişim programlarından yararlanmaları desteklenecektir.

**TÜRKİYE EĞİTİM
SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLME
Sİ İÇİN POLİTİKA
ÖNERİ BELGESİ**

Türkiye Eğitim Sisteminin Güçlendirilmesi İçin Politika Öneri Belgesi

Hazırlayan: Ömer Gökalp Koçer

Tarih: Temmuz 2025

Amaç

Bu belge, Türkiye'nin mevcut eğitim sistemini gelişmiş ülkelerdeki başarılı modellerle karşılaştırarak, kısa ve uzun vadeli reform önerileri sunmayı amaçlamaktadır. Hedef, daha adil, çağdaş, etkili ve sürdürülebilir bir eğitim sistemi inşa etmektir.

Durum Analizi

Türkiye'nin Mevcut Eğitim Sisteminin Sorunları:

- Merkezi ve sınav odaklı yapı
- Öğretmen kalitesinde dengesizlik
- Müfredatın ezberci ve yaşamdan kopuk oluşu
- Sosyoekonomik eşitsizliklerin eğitime yansması
- Dijitalleşme sürecinde pedagojik altyapı eksikliği

Uluslararası Karşılaştırmalı Bulgular

Başarılı ülkelerin ortak yönleri:

- Öğrenci merkezli, yaşam becerilerine dayalı müfredat
- Öğretmenlik mesleğinde yüksek nitelik ve prestij
- Esnek değerlendirme ve ölçme sistemleri
- Okul öncesi eğitime güçlü yatırım
- Teknolojinin etkin ve pedagojik entegrasyonu
- Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması

Politika Önerileri

1. Öğretmenlik Mesleğinin Güçlendirilmesi

- Eğitim fakültelerine girişte başarı kriterlerinin yükseltilmesi
- Öğretmen adaylarına yüksek lisans zorunluluğu (Finlandiya modeli)
- Hizmet içi eğitimlerin dijital, uygulamalı ve zorunlu hale getirilmesi
- Öğretmen maaşlarının ve mesleki statülerinin artırılması

2. Merkezi Sınav Sisteminin Yeniden Yapılandırılması

- LGS ve YKS gibi yüksek riskli sınavların azaltılması
- Çoklu değerlendirme sistemine geçilmesi (portfolyo, proje, mülakat vb.)
- Okul temelli ölçme-değerlendirme modellerinin geliştirilmesi

3. Müfredat Reformu

- Ezberci ve bilgi yoğun içerikten yaşam becerilerine, STEM'e ve değer eğitime geçiş
- Seçmeli derslerin artırılması: kodlama, girişimcilik, sanat, felsefe vb.
- Yerel müfredat esnekliğinin artırılması (okul inisiyatifine alan tanınması)

4. Eğitimde Fırsat Eşitliğinin Sağlanması

- Dezavantajlı bölgelere öğretmen teşvik sistemi ve daha fazla kaynak aktarımı
- Ücretsiz internet ve cihaz desteğiyle dijital eşitsizliğin giderilmesi
- Kırsal ve kentte okul kalitesi farkının azaltılması

5. Okul Öncesi Eğitimin Yaygınlaştırılması

- 3-6 yaş arası okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesi
- Eğitici materyal, öğretmen ve altyapı yatırımlarının artırılması
- Aileleri bilinçlendirme kampanyaları düzenlenmesi

6. Dijital Eğitim Stratejisinin Geliştirilmesi

- FATİH Projesi'nin yeniden yapılandırılması, EBA içeriklerinin zenginleştirilmesi
- Öğretmenlere dijital pedagojik eğitimler verilmesi
- Yapay zekâ ve kişiselleştirilmiş öğrenme sistemlerinin pilot uygulamaları

7. Eğitim Yönetimi ve Kurumsal Kapasite

- Milli Eğitim Bakanlığı'nda karar alma süreçlerine öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin katılımı
- Okul yöneticiliği için liyakat temelli, liderlik odaklı atama sistemi
- Eğitim verilerinin açık ve şeffaf bir şekilde kamuoyuyla paylaşılması

Uygulama Takvimi (Özet)

Aşama	Süre	Öneri
Kısa Vadeli (0-1 yıl)	2025	Müfredat revizyon komisyonu, pilot öğretmen eğitimi reformu
Orta Vadeli (1-3 yıl)	2026-2027	Merkezi sınav sisteminin yeniden tasarımı, okul öncesi zorunluluğu
Uzun Vadeli (3-5 yıl)	2028-2029	Tam dijitalleşme, bireyselleştirilmiş öğrenme altyapısı

Sonuç

Türkiye, eğitimde dönüşüm sağlayacak potansiyele sahiptir. Ancak bu dönüşüm; siyasi irade, toplumun desteği ve bilimsel bir stratejiyle mümkündür. Yukarıda belirtilen öneriler, Finlandiya, Singapur, Güney Kore gibi ülkelerin başarılarından ilham alarak Türkiye için gerçekçi, uygulanabilir ve sürdürülebilir bir eğitim reformunun temelini oluşturabilir.

Ekler

- PISA 2022 verileri özet tablosu
- Ülke bazlı öğretmen maaş karşılaştırması
- Dijital eğitim göstergeleri (EBA, Estonya e-okul karşılaştırması)

EK1

PISA 2022 Verileri – Özet Tablosu

Ülke	Matematik	Okuma	Fen Bilimleri	★ Genel Değerlendirme
Singapur	575	543	561	★ Dünyada birinci sırada
Estonya	510	511	526	Avrupa'da en başarılı
Japonya	536	516	547	Çok yüksek başarı
Güney Kore	527	515	528	İstikrarlı yüksek skorlar
Finlandiya	484	511	511	Okuma ve fen hâlâ güçlü
Türkiye	453	456	476	OECD ortalamasının altında, gelişmeye açık

Notlar:

- **OECD ortalaması (2022):**
 - Matematik: **472**
 - Okuma: **476**
 - Fen Bilimleri: **485**
- **Singapur**, tüm alanlarda birinci sırada yer almış ve dijitalleşme, öğretmen kalitesi, bireyselleştirilmiş öğrenme gibi alanlarda öne çıkmıştır.
- **Estonya**, düşük gelir farkına rağmen Avrupa'nın en yüksek başarı gösteren ülkesi olmuştur.
- **Türkiye**, 2018'e göre puan kaybı yaşamış; özellikle **okuma becerilerinde** ciddi bir zayıflama görülmüştür.

Yorum:

Türkiye'nin PISA performansı, müfredatın güncellenmesi, öğretmen yetiştirme sisteminin güçlendirilmesi ve fırsat eşitliğinin artırılması gerekliliğini göstermektedir. Singapur ve Estonya gibi ülkeler, yüksek başarılarını sistematik, kapsayıcı ve dijital destekli eğitim reformlarına borçludur.

EK2

Ülke Bazlı Öğretmen Maaşları (Ortalama Yıllık - PPP)

Ülke	Başlangıç Maaşı	15 Yıl Deneyimli	Maksimum Maaş	Öğretmen Statüsü
Lüksemburg	79,000 USD	110,000 USD	138,000 USD	Çok yüksek
Almanya	61,000 USD	74,000 USD	89,000 USD	Yüksek
Güney Kore	34,000 USD	63,000 USD	81,000 USD	Saygın ve prestijli
Finlandiya	38,000 USD	52,000 USD	63,000 USD	Yüksek saygınlık
Estonya	22,000 USD	35,000 USD	41,000 USD	Orta-yüksek
Japonya	30,000 USD	49,000 USD	65,000 USD	Yüksek
Singapur	35,000 USD	55,000 USD	75,000 USD	Prestijli ve teşvikli
Türkiye	9,500 USD	14,500 USD	18,000 USD	Düşük statü, düşük maaş

Ek Göstergeler:

- OECD ortalaması (15 yıllık deneyim): **52,000 USD**
- Türkiye, hem başlangıçta hem de kariyer sonunda maaş skalasında **OECD ortalamasının çok altındadır**.
- Türkiye’de öğretmen maaşı, kamu maaş artışlarına ve enflasyona bağlı olarak sürekli değer kaybetmektedir.

Yorum:

- Türkiye’de öğretmen maaşları **gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında ciddi oranda düşük** kalmakta ve bu durum öğretmen mesleğinin cazibesini azaltmaktadır.
- Finlandiya ve Estonya gibi eğitimde başarılı ülkelerde, maaşlar yüksek olmasa da **mesleğin itibarı ve liyakatli atama sistemi** öne çıkmaktadır.
- Singapur ve Güney Kore’de ise öğretmenler, kariyer basamakları, ödül sistemleri ve sürekli gelişim olanakları ile desteklenmektedir.

Dijital Eğitim Göstergeleri: EBA (Türkiye) vs e-Kool (Estonya)

Özellik / Göstergeler	TR EBA (Türkiye)	EE e-Kool (Estonya)
Başlangıç Yılı	2012 (FATİH Projesi ile)	2002
Yönetici Kurum	MEB ve TÜBİTAK iş birliği	Özel kamu-ortak girişimi (private-public)
Erişim Türü	Web, mobil uygulama	Web, mobil uygulama
Hedef Kitle	Öğrenciler, öğretmenler, veliler	Öğrenciler, öğretmenler, veliler, yöneticiler
İçerik Kalitesi	Video dersler, PDF notlar, testler	Kişiselleştirilmiş içerik, ödev, not, proje
Kullanıcı Arayüzü	Karmaşık, bölünmüş modüller	Basit, kullanıcı dostu ve sezgisel
Entegrasyon	MEBBİS ve e-Okul ile sınırlı	Not sistemi, takvim, mesajlaşma, veli portalı
Canlı Ders Desteği	Var (Zoom, EBA Canlı Sınıf)	Var (entegre dijital sınıf platformları)
Veri Takibi	Kısıtlı, merkezi kontrol	Gerçek zamanlı öğrenci gelişim takibi
Gelişim Desteği	Statik içerikler, güncelleme sıklığı düşük	Sürekli güncellenen içerik ve modüller
Açık Kaynak Kullanımı	Kapalı sistem	Açık API ile entegrasyon imkânı
Kapsayıcılık / Eşitlik	Cihaz/internet eksikliği yaygın	Her okula internet + devlet destekli tablet
Kullanıcı Sayısı (2022)	~19 milyon aktif kullanıcı	Tüm öğrencilerin %95'i (yaklaşık 200.000 kişi)

Sayısal Göstergeler

Göstergeler	Türkiye (EBA)	Estonya (e-Kool)
Dijital eğitim yatırımı (2022)	~250 milyon USD	~50 milyon USD
Okullarda internet erişimi	%73 (devlet okulları)	%100
EBA içeriği kullanıcı puanı	2.8 / 5	4.6 / 5
Öğretmen memnuniyeti (anket)	%34 memnun	%82 memnun

Yorum ve Değerlendirme

Türkiye'nin avantajları:

- Büyük kullanıcı ağı (ulusal ölçekte)
- Potansiyel içerik üretme kapasitesi
- Teorik olarak güçlü sistem taslağı

Zayıf yönleri:

- Yetersiz içerik kalitesi ve pedagojik tasarım
- Arayüz ve kullanıcı deneyimi sorunları
- İnternet ve cihaz erişim eşitsizliği
- Geri bildirim ve gelişim takibinin zayıflığı

Estonya'nın güçlü yönleri:

- Tüm sistemin dijital merkezli olması (okul kaydı, ödev, sınav, not, veli iletişimi)
- Gerçek zamanlı öğrenci takibi
- Sadelik ve kullanıcı dostu tasarım
- Eğitim ve teknoloji bakanlığının entegre çalışması

Öneriler (Politika Belgesi Entegrasyonu için)

1. **EBA'nın yeniden yapılandırılması**, modüler ve açık kaynak tabanlı hale getirilmesi
2. **Okullarda %100 internet erişimi ve cihaz desteği sağlanması**
3. Öğretmenlere **dijital pedagojik içerik üretme eğitimi** verilmesi
4. **Gerçek zamanlı öğrenci takibi** sağlayan öğretmen paneli geliştirilmesi
5. **Velilere özel dijital takip ve iletişim portalı** oluşturulması (e-Kool örneği)

DÜNYADA EĞİTİM

DÜNYADA EĞİTİM

Aşağıda eğitimde dünyadan öne çıkan başarılı ülke örneklerini, politikalar, uygulamalar ve sonuçlar üzerinden sistematik biçimde derledim. Bu çerçevede, senin üzerinde çalıştığın **Eğitim Planı / Strateji Belgesi** için doğrudan kıyaslama (benchmark) ve uyarlanabilir model olarak kullanılabilir.

F1 Finlandiya – Eşitlik ve Öğretmen Merkezli Sistem

Temel Özellikler

- Ulusal sınav yok (PISA hariç)
- Ödev ve ders saati çok az
- Öğretmenler yüksek lisans mezunu
- Okullar arası fark minimum

Politika Yaklaşımı

- Rekabet değil **eşitlik**
- Öğrenci refahı + bireysel gelişim
- Öğretmene tam güven

Sonuç

- Yüksek PISA başarısı
- Düşük stres, yüksek mutluluk
- Özel ders ihtiyacı yok

☞ Türkiye için ders:

Öğretmen niteliği + merkezi sınav baskısının azaltılması

SG Singapur – Meritokrasi ve STEM Odaklılık

Temel Özellikler

- Güçlü matematik ve fen eğitimi
- Ulusal standartlar çok net
- Yeteneğe göre yönlendirme

Politika Yaklaşımı

- “Teach Less, Learn More”
- Erken yetenek keşfi
- Eğitim–ekonomi tam entegrasyon

Sonuç

- Dünyanın en iyi matematik ve fen skorları
- Yüksek verimlilik ve inovasyon

☞ Türkiye için ders:

STEM + erken yetenek haritalaması + okul–sanayi entegrasyonu

JP Japonya – Disiplin, Ahlak ve Toplumsal Sorumluluk

Japonya'daki okullarda, öğrenciler 4. sınıf olana kadar sınava tabi tutulmuyorlar.. Neden ? ? Çünkü oradaki okulların ilk 3 yılında amaç öğrencilerin bilgi ve öğrenme düzeylerini değerlendirmek değil. Amaç; Doğru tutum ve davranışlar oluşturmak, öğrencilerin karakterlerini geliştirmek! Bilgiden önce ahlak...

Temel Özellikler

- Okullarda temizlik öğrenciler tarafından yapılır
- Ahlak dersi zorunlu
- Grup bilinci güçlü

Politika Yaklaşımı

- Akademik başarı + karakter eğitimi
- Disiplin içselleştirilmiş

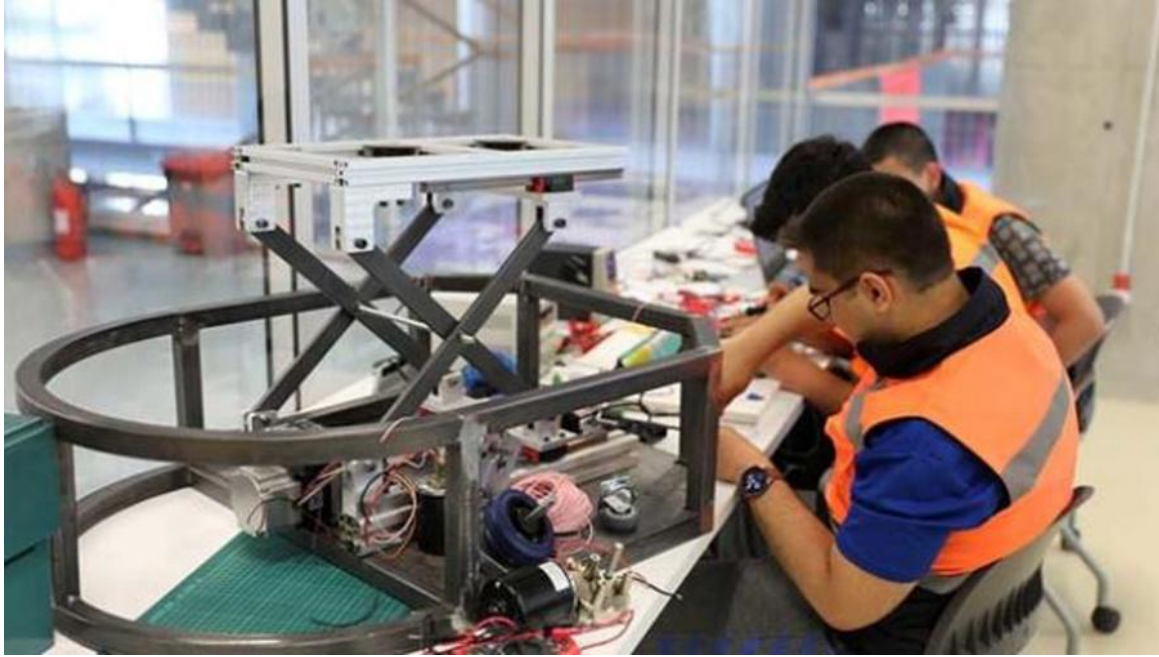
Sonuç

- Yüksek akademik seviye
- Toplumsal düzen ve sorumluluk

☞ Türkiye için ders:

Ahlak, vatandaşlık ve sorumluluk eğitiminin güçlendirilmesi

DE Almanya – Çift Kanallı (Dual) Eğitim Sistemi

Temel Özellikler

- Okul + işyeri birlikte
- Güçlü mesleki eğitim
- Sanayi doğrudan sistemin içinde

Politika Yaklaşımı

- Her öğrenci üniversiteye gitmek zorunda değil

- Meslek itibarlı

Sonuç

- Genç işsizliği çok düşük
- Yüksek sanayi kalitesi

☞ Türkiye için ders:

Meslek liselerinin yeniden yapılandırılması

CA Kanada – Kapsayıcı ve Esnek Eğitim

Temel Özellikler

- Yerel yönetimler güçlü
- Göçmen ve dezavantajlı öğrenci destekleri
- Psikolojik danışmanlık yaygın

Politika Yaklaşımı

- Eğitim = sosyal politika
- Bireysel farklılıklar esas

Sonuç

- Eğitimde fırsat eşitliği
- Yüksek toplumsal uyum

☞ Türkiye için ders:

Rehberlik, psikolojik destek ve bölgesel esneklik

EE Estonya – Dijital Eğitim Lideri

Temel Özellikler

- Dijital kimlik + e-okul
- Kodlama erken yaşta
- Öğretmen dijital yetkin

Politika Yaklaşımı

- Teknoloji araç, amaç değil
- Veri temelli eğitim yönetimi

Sonuç

- Avrupa'nın en iyi PISA skorları
- Düşük maliyet, yüksek verim

☞ Türkiye için ders:

E-okulun gerçek analitik ve kişiselleştirilmiş yapıya dönüştürülmesi

Karşılaştırmalı Özet Tablo

Ülke	Güçlü Yön
Finlandiya	Eşitlik & öğretmen
Singapur	STEM & yetenek
Japonya	Ahlak & disiplin
Almanya	Mesleki eğitim
Kanada	Kapsayıcılık
Estonya	Dijitalleşme

Türkiye İçin Stratejik Çıkarımlar (Taslak)

1. **Öğretmen reformu** (Finlandiya modeli)
2. **STEM ve yetenek haritalaması** (Singapur)
3. **Ahlak–etik–vatandaşlık eğitimi** (Japonya)
4. **Mesleki eğitim devrimi** (Almanya)
5. **Rehberlik ve psikolojik destek** (Kanada)
6. **Veri temelli dijital eğitim** (Estonya)

**EĞİTİM İLE
İLGİLİ AYET,
HADİS VE ÂLİM
SÖZLERİ**

Kur'an-ı Kerim'de Eğitim ve İlim ile İlgili Ayetler

1. Oku ve Öğrenmenin Temeli

“Oku! Yaratan Rabbinin adıyla oku.”

(Alak Suresi, 96/1)

✦ İslam'da eğitimin başlangıç noktası **okuma, öğrenme ve düşünmedir.**

2. Bilginin Üstünlüğü

“Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?”

(Zümer Suresi, 39/9)

✦ Bilgi, insanı diğerlerinden ayıran temel değerdir.

3. Bilginin Artması İçin Dua

“Rabbim! İlmimi artır.”

(Tâhâ Suresi, 20/114)

✦ Peygamber'e bile ilmin artırılması emredilmiştir.

4. Âlimlerin Değeri

“Allah, içinizden iman edenlerin ve kendilerine ilim verilenlerin derecelerini yükseltir.”

(Mücâdele Suresi, 58/11)

5. Bilginin Sorumluluğu

“Hakkında bilgin olmayan şeyin ardına düşme.”

(İsrâ Suresi, 17/36)

✦ Eğitim, sadece bilgi edinmek değil **doğru bilgiyle hareket etmektir.**

Hadislerde Eğitim ve Öğrenme

1. İlim Öğrenmenin Farzıyeti

“İlim öğrenmek kadın-erkek her Müslümana farzdır.”

(İbn Mâce, Mukaddime, 17)

✦ Eğitim evrensel bir sorumluluktur.

2. İlim Yolunun Değeri

“Kim ilim öğrenmek için bir yola girerse, Allah ona cennetin yolunu kolaylaştırır.”

(Müslim, Zikir, 38)

3. Âlim – Âbid Karşılaştırması

“Âlimin âbide üstünlüğü, ayın yıldızlara üstünlüğü gibidir.”
(Tirmizî, İlim, 19)

4. Öğretenin Sorumluluğu

“Sizin en hayırlınız, Kur’an’ı öğrenen ve öğreteninizdir.”
(Buhârî, Fedâilü'l-Kur’ân, 21)

5. Bilginin Toplumsal Etkisi

“Allah ilmi kulların içinden çekip almaz; âlimleri alarak ilmi ortadan kaldırır.”
(Buhârî, İlim, 34)

✦ Eğitim sisteminin çökmesi, toplumun çökmesidir.

İslam Âlimlerinden Eğitim Üzerine Sözler

◆ İmam Gazâlî

“İlimsiz ibadet, delil olmadan yapılan yolculuk gibidir.”

✦ Eğitim olmadan yapılan eylem, yönsüzdür.

◆ İbn Haldun

“Eğitim, insanı insan yapan en temel faaliyettir.”

✦ Medeniyetin temeli eğitimidir (Mukaddime).

◆ İmam Şafii

“İlim avdır, yazmak onu bağlayan iptir.”

✦ Eğitim = öğrenme + kayıt + sistem.

◆ Ali bin Ebi Talib

“Bana bir harf öğretenin kırk yıl kölesi olurum.”

✦ Eğitmenin değeri, maddi ölçülerin üstündedir.

◆ İmam Mâturîdî

“Akıl, bilgiyle; bilgi de eğitimle kemale erer.”

✦ Eğitim, aklın olgunlaşma sürecidir.

Özet – İslam’da Eğitim Anlayışı

İlke	Açıklama
Farzîyet	Eğitim her Müslümana zorunludur
☐ Akıl + Vahiy	Eğitim hem akli hem imanı kapsar
Medeniyet	Eğitim = toplumun geleceği
Öğretmenlik	En değerli mesleklerden biridir
☐ Sorumluluk	Bilgi, ahlaki yükümlülük getirir

**TÜRK
TÖRESİNDE
EĞİTİM**

Türk Töresinde Eğitim Anlayışı

Türk töresinde eğitim; **devleti yaşatmak, milleti ayakta tutmak ve insanı olgunlaştırmak** amacıyla şekillenmiş **hayatın içinden gelen, uygulamalı ve ahlak merkezli** bir sistemdir. Eğitim yalnızca okulda değil; **ailede, oba içinde, savaşta, mecliste ve gündelik hayatta** verilmiştir.

1 Türk Töresinde Eğitimin Temel Amacı

Türk eğitim anlayışının nihai hedefi:

- **Bilge insan** yetiştirmek

- **Alp (yiğit) ve erdemli birey oluşturmak**
- **Devlete ve millete sadakat kazandırmak**
- **Töreye uygun davranış öğretmek**

✦ Eğitim = **Bilgi + Ahlak + Cesaret + Sorumluluk**

2 Törede Eğitimin Ana İlkeleri

◆ Töre (Hukuk ve Ahlak)

Töre, yazısız anayasa gibidir. Eğitim, töreyi **bilmek, anlamak ve uygulamak** üzerine kuruludur.

“İl gider, töre kalır.”

✦ Eğitim töreyle devamlılık sağlar.

◆ Bilgelik (Akıl ve Tecrübe)

Bilgi kuru ezber değil, **akıl + tecrübe + hikmettir**.

✦ Bilge Kağan anlayışı:

Devleti yöneten kişi **bilgili, adaletli ve ahlaklı** olmalıdır.

◆ Alp-Erendirlik

Eğitim sadece zihinsel değil, **bedensel ve ruhsaldır**.

Alp	Eren
Cesaret	Ahlak
Güç	Hikmet
Savaş	Adalet

✦ İdeal insan: **Alp-Eren**

3 Eğitim Kurumları (Resmî Olmayan Ama Etkili)

Aile (Ocağ)

- İlk eğitim yeridir
- Saygı, disiplin, dil, töre burada öğrenilir

“Oğul babadan görmeyince sofrayı kurmaz.”

Ordu ve Av

- Disiplin

- Liderlik
- Dayanıklılık
- Strateji

✦ Av, savaşın; savaş, devletin okuludur.

Kurultay

- Siyasi eğitim
- Hitabet
- Ortak akıl
- Danışma kültürü

✦ Yönetici eğitimi burada verilir.

Sözlü Kültür

- Destanlar
- Atasözleri
- Dede Korkut anlatıları

✦ Eğitim hafızayla taşınır.

4 Yazılı Kaynaklarda Türk Eğitim Anlayışı

Orhun Yazıtları

“Bilge kişi, bilgisini millet için kullanır.”

✦ Eğitimin amacı **bireysel değil toplumsaldır.**

Kutadgu Bilig – Yusuf Has Hacib

“Bilgi, insanı yüceltir; bilgisiz insan, yersizdir.”

✦ Devlet adamı eğitimi merkezlidir.

Dede Korkut Hikâyeleri

“Yiğit odur ki sözünde dursun.”

✦ Ahlak eğitimi öne çıkar.

5 Törede Öğretmen Kimdir?

Türk töresinde öğretmen:

- **Bilge**
- **Aksakal**
- **Bey**
- **Dede**
- **Usta**

✦ Öğretmen = **Örnek insan**

“Sözden önce hâl eğitir.”

6 Türk Töresinde Eğitim – Modern Karşılıkları

Töre Eğitimi	Modern Eğitim
Uygulamalı	Teorik ağırlıklı
Ahlak merkezli	Akademik merkezli
Toplum odaklı	Birey odaklı
Yaşam boyu	Okul sınırlı
Rol model	Müfredat

7 Türk Töresinde Eğitimin Özeti (Çekirdek Model)

Bilgi → Ahlak → Cesaret → Adalet → Devlet

✦ Töre eğitimi bozulursa:

- Devlet zayıflar
- Millet dağılır
- Adalet kaybolur

Sonuç (Sizin Çalışmalarınızla Doğrudan Uyumlu)

Ömer Bey, sizin yürüttüğünüz **anayasa, devlet, eğitim ve Türk töresi temelli çalışmalar** açısından:

- Türk töresindeki eğitim anlayışı
- **Milli Eğitim Felsefesi**
- **Eğitim Anayasası gerekçeleri**
- **Değerler eğitimi modeli**

için **yerli ve tarihsel bir temel** sunar.

EĞİTİM İLE İLGİLİ KİTAP NOTLARI

TÜRKİYE'DE EĞİTİMİN GELECEĞİ

(Mahmut Özer, 2023)

1. Eğitime erişim sorunu kısmen çözülmüştür. Ancak eğitim kalitesi ve fırsat eşitliğinin güçlendirilmesi gerekmektedir.
2. Orijinini, tarihini ve coğrafyasını yakından bilen, sorumluluklarının farkında olan ve bu sorumlulukları yüklenmeye hazır, özgüveni sağıh gençler yetiştirmeye daha fazla odaklanmalıyız.
3. Beşerî sermayenin niteliğini artırmada en önemli araç eğitimidir.
4. Sürdürülebilir kalkınmayı sağılamak, rekabetçi bir ekonomiye sahip bir bilgi toplumuna dönüşmek, insan yaşamında kalite ve refahı yükseltmek, toplumsal adaleti tesis etmek; bilgi seviyesi yüksek, evrensel kültüre sahip sağılıklı bir nesil yetiştirmek için eğitim kritik öneme sahiptir.
5. Eğitim sistemimizi daha fazla güçlendirmek için eğitimde fırsat eşitliğinin artırılması, mesleki eğitimin güçlendirilmesi ve öğretmenlerin mesleki ve kişisel gelişimine çok boyutlu destek verilmesine odaklanıldı.
6. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması, eğitimde fırsat eşitliğini güçlendirmekte ve dolayısıyla okullar arası başarı farklarını azaltmaktadır.
7. Birçok OECD ülkesi evrenselleşme sürecini 1950'li yıllarda büyük ölçüde tamamlayarak kalite süreçlerini önceliklendirmeye başlarken, Türkiye'nin bu sürece geçişi çok daha geç olmuştur.
8. 5 yaş okul öncesi eğitimde okullaşma oranı %93'e, ortaöğretimde okullaşma oranı ise %90'a ulaşmıştır (2022). Yükseköğretim okullaşma oranı %64'lere yükselmiştir (2022).
9. İki hedef vardır: Birincisi derslik başına düşen ortalama öğrenci sayısını düşük tutmak, ikincisi öğretmen başına düşen ortalama öğrenci sayısını OECD ortalamasına yaklaştırmaktır.
10. Tüm öğretmen alımlarına yönelik yatırımlar sayesinde Türkiye, tüm eğitim kademelerinde öğretmen başına düşen ortalama öğrenci sayısında OECD ortalamasına yaklaşmıştır.
11. Eğitim sistemleri, öğrencilere mevcut zamanın gerektirdiği becerileri kazandırmanın yanı sıra toplumsal taleplere yanıt vermekten de sorumludur.
12. Ortak yerli/milli bir dijital ağ yapımının tüm alt bileşenlerde inşa edilmesi gerekir ki bu hayati önemdedir.
13. Okullar, içerisinde yalnızca akademik eğitimin verildiği mekânlar olmayıp; çocukların fiziksel, sosyal, duygusal ve psikolojik gelişimleri için de büyük rol oynayan ortamlardır.
14. Eğitim yaşantılarının büyük bir kısmı okulda gerçekleşmektedir. Dolayısıyla okul, sürekli iyileştirilmesi ve ayakta tutulması gereken eğitim birimidir.
15. Ülkelerdeki reform girişimlerinin başarısız olmasının altında yatan neden, bu girişimlerin okulda önemli bir iyileşmeye yol açmamasıdır.
16. **Adımlar:**
 1. Teftiş sistemi
 2. Okullar arası imkân farklılıklarını azaltan projelere odaklanmak
 3. Tüm okullara kütüphane yapılması
 4. Okullara doğrudan bütçe gönderilmesi
 5. Öğretmenlerin mesleki ve kişisel eğitimlerinin düzenlenmesine yönelik eğitimlerin merkezi planlamadan okul temelli mesleki gelişim planlamasına kaydırılması
17. Öğretmen başına düşen ortalama eğitim saati 2022 yılında 250 saate yükseltilmiştir.

18. Okul yöneticilerini sürekli eğitmek, bilgilendirmek ve özellikle liderlik özelliklerinin gelişmesine destek vermek üzere İstanbul’da **Yönetici Akademisi** kuruldu.
19. Eğitim tarihinde yaşanan geçmiş tecrübeler, müfredatın oldukça önemli bir yol olduğunu hatırlatmıştır.
20. Günümüzde çağdaş eğitim yaklaşımları, bu nedenle bilgiden ziyade beceriyi; salt bilişsel beceriler yerine davranışsal becerileri önceliklendirmektedir.
21. Eğitimde asıl hedeflenen, kazandırılan değer ve becerilerin toplumsal yaşamda karşılık bulmasıdır.
22. Müfredatı kullanarak eğitim verecek öğretmenin müfredatla güçlü bir ilişkisi kurulmadığı sürece müfredat düzenlemelerinin etkisi son derece sınırlı olacaktır.
23. Eğitim sistemine bakarken okul dışı faktörlerin etkisini göz ardı etmek, yanılgılara veya eksik değerlendirmelere yol açabilmektedir.
24. Etkili eğitim politikalarının geliştirilmesi için hem okul içi hem de okul dışı faktörlerin birlikte göz önüne alınması gerekmektedir.
25. Okulları tüm boyutlarıyla değerlendirebilmek için okullara **in vivo** olarak, gerçek ortamda ve tüm aktörleri ve bağlantıları içerecek şekilde bakabilmek gerekmektedir.
26. Eğitim politikalarının çoğunlukla başarısızlıkla sonuçlanması veya verimliliğinin son derece düşük olması, aslında **in vitro** bakıştan kaynaklanan yaklaşımlarla ilişkilidir.
27. Beklenen sonuçların elde edilebilmesi yalnızca okulda değil; okul dışı ortamlarda, örneğin aile ortamında, ailenin sosyoekonomik seviyesinde de önemli iyileştirmelerin yapılmasını gerektirmektedir.
28. Ülkeler, eğitim üzerinden beşerî sermayenin niteliğini artırarak ekonomik rekabet güçlerini de yükseltmeye çalışmaktadırlar.
29. Beşerî sermayenin niteliğinin istenen ölçüde artması için eğitimin artmasıyla birlikte istenen niteliğin tüm bireyler için sağlanması da önem taşımaktadır.
30. Eğitimde eşitsizliklerin ortaya çıkmasında okul dışı özelliklerin belirleyici olduğu; bu özellikler arasında ise öğrencilerin sosyoekonomik seviyelerinin kritik öneme sahip olduğu uzun zamandır tartışılmaktadır.
31. Günümüzde yapılan çalışmalar, okulların sahip oldukları imkânlar ve sunduğu fırsatlar ile öğrencilerin performansı arasında önemli ilişkiler olduğunu göstermektedir.
32. Eğitimde evrenselleşme sağlanırken kalite artışı da gerçekleştirilmelidir.
33. Fırsat eşitliği için:
 1. Tüm okul, sınıf ve kademelerde ücretsiz kitap dağıtımı
 2. Ücretsiz yemek uygulaması
34. Öğrencilerin daha nitelikli bir eğitime ulaşmasının yolu da öğretmenlerimizin mesleki ve kişisel gelişimlerine çok boyutlu destek verilmesinden geçmektedir.
35. Türkiye, OECD ülkeleri arasında maalesef NEET oranı en yüksek ülkeler arasında yer almaktadır (2023).
36. NEET oranını düşürmek için politikalar:
 1. Mesleki eğitimin güçlendirilmesi
 2. Mesleki eğitim merkezleri telafi programları
 3. Eğitim çağında olup eğitimde olmayan gençlerin tespit edilerek eğitim sistemine dâhil edilmeleri
37. Son zamanlarda yapılan boylamsal araştırma sonuçları; okul öncesi eğitim almış bireylerin kısa ve uzun vadede daha yüksek başarı gösterdiğini, eğitimde ve istihdamda kalış sürelerinin çok daha uzun olduğunu, ayrıca suça karışma oranlarının da daha düşük olduğunu göstermiştir.

38. 5 yaşta evrenselleşme sağlanmakla birlikte ülkemiz, 3–5 yaş okullaşmasında OECD ortalamasının altında bulunmaktadır (2023).
39. Öğretmen özellikleri, öğrencilerin bilişsel ve bilişsel olmayan becerilerinin gelişiminde en belirleyici özellikler arasındadır.
40. Tüm TIMSS ülkeleri birlikte düşünüldüğünde, öğretmenlerin mesleki kıdemi arttıkça öğrencilerin fen ve matematik başarı puanlarının tutarlı biçimde arttığı; ancak bu artışın oldukça sınırlı olduğu görülmektedir.
41. Mesleki kıdem ile öğrenci başarısı arasında ortaya çıkan bu ciddi fark, aslında Türkiye’de öğretmen yetiştirme ile ilgili ciddi bir sorun olduğunu işaret etmektedir. TIMSS 2019 uygulamasında Türkiye, 4. sınıf matematik alanında 20 yıl ve üzerinde mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin öğrencileri ile 5 yıldan az kıdeme sahip öğretmenlerin öğrencileri arasındaki başarı farkının en yüksek olduğu ülke olmuştur.
42. Öğretmen yetiştirme sorununun yükseköğretim bağlamında kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi ve ciddi iyileştirmelerin sağlanması, eğitimde fırsat eşitliği için en acil çözülmesi gereken mesele olarak önümüzde durmaktadır.